

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ... ของครูสาธิตเกษตร

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

พิมพ์เผยแพร่โดย

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ชื่อหนังสือ   นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้...ของครูสาธิตเกษตร

พิมพ์ครั้งที่ 1   พฤศจิกายน 2551

จำนวน   4,000 เล่ม

ปีที่พิมพ์   พ.ศ. 2551

ISBN

ผู้จัดพิมพ์   โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900
Website : www.kus.ku.ac.th
E-mail : satitkaset@ku.ac.th

ผู้สนับสนุนการจัดพิมพ์

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (ศูนย์คุณธรรม)
เลขที่ 69/16-17 อาคารวิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล (MMU)
ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร 0 2644 9900
โทรสาร 0 2644 4901
Website : <http://moralcenter.or.th>

ผู้พิมพ์   บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 34/1
ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร 0 2424 3249, 0 2424 2352
โทรสาร 0 2424 3249, 0 2424 2352

คำนำ

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์พิเศษที่นอกจากจะจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับทั้งนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ยังเป็นห้องปฏิบัติการของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์อีกด้วย อาจารย์ทุกคนเป็นอาจารย์สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มีภาระงานหลัก 4 ประการคือ งานสอน งานวิจัย งานบริการชุมชน และงานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

หนังสือ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้... ของครูสาธิตเกษตร เล่มนี้ ได้รวบรวมบทความวิจัยและบทความเชิงวิชาการ โดยมุ่งนำเสนอนวัตกรรมที่อาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ประสบความสำเร็จในการทดลองใช้กับนักเรียนและผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วว่ามีคุณภาพเหมาะสมที่จะเผยแพร่สู่สังคมได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจที่จะพัฒนาสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นคว้า สำรวจ และตรวจสอบความสามารถของตน โดยจัดสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนหรือจัดประสบการณ์ที่ท้าทายความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน

ดร.ดารณี อุทัยรัตนกิจ

(รศ. ดร.ดารณี อุทัยรัตนกิจ)

อาจารย์ใหญ่

คำนำ

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ต้องใช้ความรู้เป็นฐานในการทำงานทุกประเภท สมาชิกของสังคมต้องมีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอและมีทักษะในการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องทำหน้าที่เตรียมเยาวชนให้มีคุณลักษณะดังกล่าว โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ตระหนักดีว่า การเตรียมความพร้อมให้เยาวชนนั้นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและทันสมัยอยู่เสมอ ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนฯ ต้องสนับสนุนให้เกิดขึ้นตลอดเวลา ด้วยความมุ่งมั่นในการพัฒนานักเรียนอย่างไม่หยุดยั้ง ประกอบกับคามมีอิสระทางความคิดและการทำงานของคณาจารย์ จึงทำให้เกิดผลงานดังที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้

สาระของหนังสือนี้ แบ่งเป็นสองตอน ตอนที่ 1 คือบทความวิจัย ตอนที่ 2 คือบทความเชิงวิชาการ ทั้งสองตอนนี้มีสิ่งที่เหมือนกัน คือเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง บางส่วนเกิดจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลายปีการศึกษา บทความทุกบทความที่ดีพิมพ์ในหนังสือนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ ความสามารถทั้งทางทฤษฎี การปฏิบัติจริง และมีประสบการณ์ในการสอนนักเรียนและนิสิตนักศึกษามาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปี

ภาพปกหน้าเป็นรูปต้นไม้มที่มีรูปทรงงดงามแข็งแรง แต่ให้ความรู้สึกอ่อนโยน ต้นไม้นี้เปรียบเสมือนนักเรียน ซึ่งได้รับการบ่มเพาะเลี้ยงดูจากโรงเรียนด้วย อาหารแห่งความรู้และความดี โรงเรียนฯ เชื่อมั่นว่า ต้นไม้ที่เจริญอย่างแข็งแรง สวยงามและมั่นคงเช่นนี้ จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ที่ยิ่งใหญ่ต่อสังคม เพราะต้นไม้ ทำหน้าที่เป็นที่พักพิงของหลากหลายชีวิต เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก เป็นผู้ส่งแก๊สออกซิเจนแก่ทุกสรรพสัตว์ และช่วยดูดซับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์จากบรรยากาศโลก ในขณะที่ต้นไม้เป็นผู้ให้สิ่งต่าง ๆ แก่โลกมากมาย แต่ต้นไม้กลับมีความต้องการสิ่งจำเป็นเข้าสู่ตนเองเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เฉกเช่นนักเรียนที่ผ่านการอบรมสั่งสอนจากโรงเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้วยใจของอาจารย์ที่เปี่ยมด้วยความรักและเมตตา เมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ นักเรียนจะสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมได้ เช่นเดียวกับต้นไม้ ส่วนภาพประกอบในปกค้นบทความแต่ละบทความ เมื่อนำมาเรียงต่อเนื่องกันจะสื่อความได้ว่า โรงเรียนฯ เป็นแหล่งก่อเกิดนวัตกรรม เพราะสมาชิกของโรงเรียนมีอิสระในการตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้ได้ผลผลิตใหม่ อย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้... ของครูสาธิตเกษตร
จะเป็นส่วนหนึ่งในการต่อยอดความคิดและประสบการณ์ของอาจารย์ทุกท่าน จนนำไปสู่การสร้างสรรค์
นวัตกรรมที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้วงการศึกษไทยมีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเยาวชน
รุ่นใหม่ซึ่งเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะหรือ
ต้องการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดส่งไปที่กองบรรณาธิการด้วยจักขอบพระคุณยิ่ง

(รศ.เสารัตน์ ภัทรจิตินันท์)

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 1 บทควมวิจัย	
การพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ด้วยกิจกรรม ๑ วัน ๑ ความดี	5
รศ.ดร.จิราภรณ์ ศิริทวี และคณะ	
การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	19
ผศ. ณัชชา สุคตลาภา และคณะ	
การพัฒนาการฝึกตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	35
ผศ.รวีโรจน์ จันทร์หอม	
การพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงานเพื่อบันทึกในรายงาน คุณลักษณะพิเศษ	49
ผศ.วิภาทิพย์ อรรถไชยพัฒน์ และนางสาวอัมพรรัตน์ โสพิกุล	
การศึกษาผลการสอนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์	63
ผศ.สมศักดิ์ เตชะโกสิต	
การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ KU-JP Broadband Project	75
รศ.เสารัตน์ ภัทรจิตินันท์ และคณะ	
การส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบด้วยกิจกรรมสนทนายามเช้า	91
ผศ.อารดา เตชะโกสียวณิช และนางสาวอรุณณี วรรณทวี	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 บทความเชิงวิชาการ	
เรียนภาษาไทยอย่างเพลิดเพลินด้วยเสียงเพลง	107
ผศ.กฤติยา เรวัต	
จิตอาสาพัฒนาความเป็นมนุษย์	117
รศ.ดร.จิราภรณ์ ศิริทวี	
สอนงานบ้านด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์	127
ผศ.พรทิพย์ สุนทรนนท์	
เรียนรู้ร่วมกันกับการศึกษาพันธุ์ไม้ระหว่างครูกับศิษย์	139
ในกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน	
ผศ.มาลินท์ อิทธิรส	
เกมสื่อภาษา พัฒนาการเรียนรู้	151
ผศ.ลำควน ทองพรหม	
หุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์...สร้างความรู้จากการจับต้อง	165
อาจารย์สุรเดช ศรีทา	
การสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม	177
ผศ.สุรีพันธ์ เกียนวัฒนา	
ลายมือสวยด้วย “ตัวเรา”	191
ผศ.อัญชिरา เศรษฐลัทธ์	

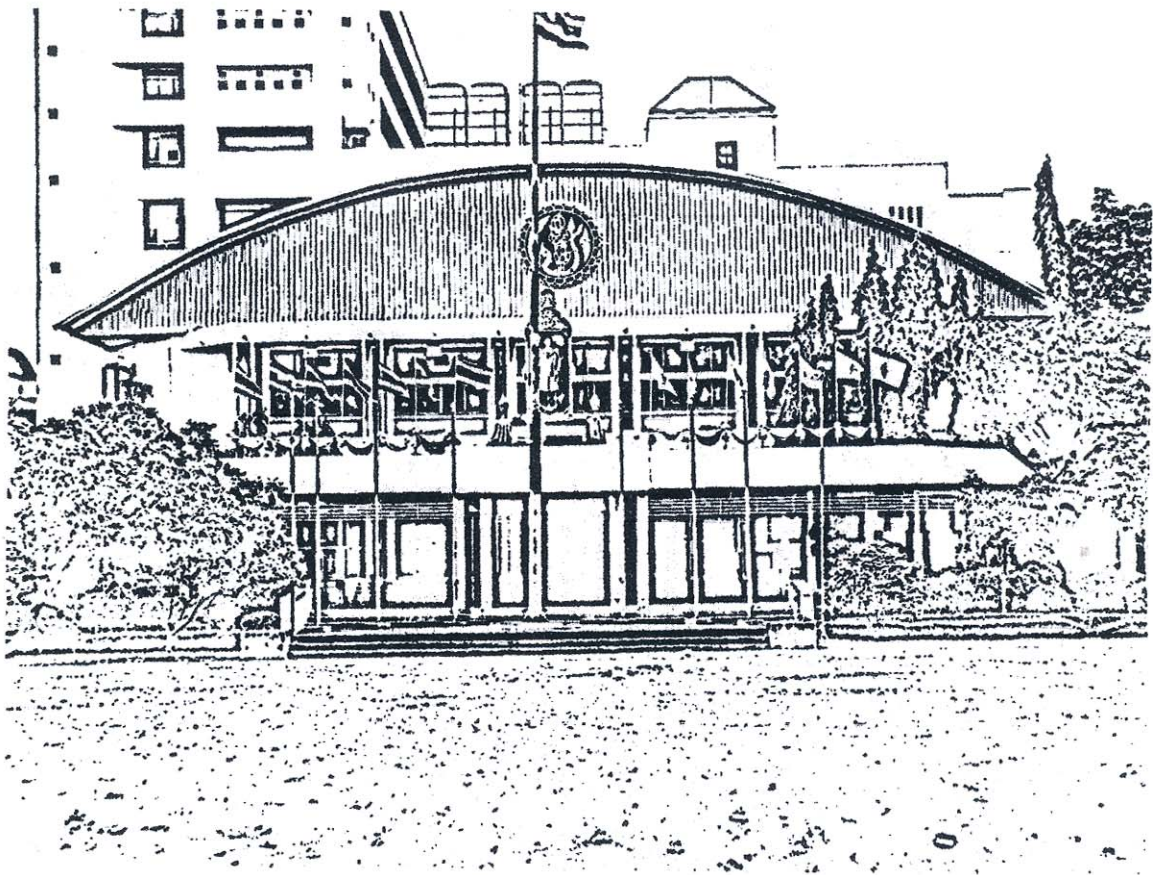

ตอนที่ 1

บทความวิจัย

ณ ที่แห่งนี้ ...

กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”
สามารถสร้างจิตสำนึกการทำ
ประโยชน์เพื่อส่วนรวม ...
ประสบการณ์ที่ได้รับทำให้
นักเรียนตระหนักถึงการดำเนิน
ชีวิตบนทางที่ถูกต้อง ...
พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน

การพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ด้วยกิจกรรม ๑ วัน ๑ ความดี

A Development of Grade 10 - 12 Students'

Service-Minded Virtue with 1- Day -1- Goodness Activities

รศ.ดร.จิราภรณ์	ศิริทวี*	Associate Professor Dr. Chiraporn	Sirithavee
รศ.ประวิทย์	แซ่เตย	Associate Professor Pravit	Saetai
ผศ.สุมาลี	เกษรวิชวัฒนา	Assistant Professor Sumalee	Kesonwanitwatana
ผศ.อำนาจ	รุจิราวรรณ	Assistant Professor Amnat	Rujirawan
ผศ.มาลินท์	อิทธิรส	Assistant Professor Malin	Itthiros
ผศ.รังสรรค์	โสวัณณะ	Assistant Professor Rangson	Sowanna

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างจิตสำนึกการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ฝึกทักษะการลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตระหนักถึงการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง และปลูกฝังความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ประชากรคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 707 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายตามประเภทของเครื่องมือวิจัย ซึ่งได้แก่ ข้อเขียนปลายเปิดแสดงความคาดหวังและข้อเขียนปลายเปิดแสดงความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ใช้ร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนที่ปฏิบัติงาน ณ สถานสงเคราะห์ แบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ใช้ร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนที่ปฏิบัติงาน ณ สถานสงเคราะห์ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ ข้อเขียนปลายเปิดแสดงความคาดหวังและข้อเขียนปลายเปิดแสดงความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” และแบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนตั้งความคาดหวังว่าจะมีส่วนในการทำให้เด็ก ๆ ในสถานสงเคราะห์มีความสุข ได้ประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็ก ได้ประสบการณ์ที่ดี ได้ทำประโยชน์ให้สังคมและได้เป็นคนดีของสังคม ผลการประเมินกิจกรรมพบว่า การดำเนินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับ 4 (มาก) จำนวน 5 รายการจาก 8 รายการ ได้แก่ นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (ร้อยละ 88.69) กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” สามารถสร้างจิตสำนึกการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (ร้อยละ 81.89) ประสบการณ์ที่ได้รับทำให้

นักเรียนตระหนักถึงการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง (ร้อยละ 81.19) กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ร้อยละ 73.98) และความคุ้มค่าของงบประมาณที่ได้ใช้ไป (ร้อยละ 43.85) ส่วนอีก 3 รายการนักเรียนมีความคิดเห็นในระดับ 3 (ปานกลาง) สำหรับความรู้สึกลังการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนรู้ว่าเลี้ยงเด็กได้ ประทับใจในกิจกรรมมาก ได้ทำให้น้องมีความสุข ได้ประสบการณ์ที่ดี เป็นประโยชน์ ได้ช่วยเหลือสังคม และรู้ถึงความลำบากของพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังที่นักเรียนตั้งไว้

คำสำคัญ   คุณธรรม จิตอาสา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน บริการชุมชน

Abstract

The objectives of this research were to : (1) establish service - minded virtue, (2) practice actual-performance skills, (3) develop cooperative work, (4) be conscious of leading a virtuous life, and (5) inculcate the sense of gratitude towards the institute of Nation, Religion and Monarch. The subjects were 707 of 10th – 12th grade students of the academic year 2550 of Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development. Simple random was used to draw 3 sample groups; 50 percent of the whole population who attempted the open-ended question on the expectation of 1 - day - 1 - goodness activity, 100 percent who answered the evaluation form; and 50 percent who made comments on the satisfaction of the 1 - day - 1 - goodness activity. Frequency, percentage, and content analysis were used to analyze the data. The research results revealed that the students had expected to make children in the Babies' Homes happy and make themselves useful to the public. The evaluation of the activity showed that 5 out of 8 items were rated 4 (a lot) that were – students learned from actual-performance work (88.69 %), the activity established service – minded virtue (81.89 %), students were conscious of leading a virtuous life (81.89 %), students developed cooperative work (73.98 %), and the budget was worthy spending (43.85 %). The other 3 items were rated 3 (moderate). At the end of the 1 - day - 1 - goodness activity, the students concluded that they had acquired good experience and had been satisfied with the one – day service they provided for the children in the Babies' Homes. Students' satisfactions of how to take good care of children and how to be useful to the public were highly met as expected.

Key words   Virtue, Service – minded virtue, Babies Homes, public service

บทนำ

สืบเนื่องจากแนวทางการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรในอนาคต กำหนดให้มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในหัวข้อจิตอาสา เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกเยาวชนในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมส่วนรวมให้มีความสุข และผลจากการประชุม “เวทีจุดประกายสู่สมัชชาคุณธรรม” ซึ่งเป็นการเตรียมการจัดการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติและตลาดนัดคุณธรรม ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 28 – 29 ตุลาคม 2548 ณ หอประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ที่ประชุมได้ร่วมกันระดมข้อมูลในเรื่องความเคลื่อนไหวในการทำงานพัฒนาคุณธรรมในแต่ละองค์ประกอบ **จิตอาสา** เป็นหัวข้อหนึ่งที่ได้รับการเสนอ (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2548) มีข้อมูลเพิ่มเติมคือ กลุ่มองค์กรที่ทำงานด้านอาสาสมัครในสังคมไทยเกิดขึ้นมานานแล้วแต่หลังเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ในช่วงปลายปี 2547 ที่ผ่านมามีได้ทำให้เกิดเหตุการณ์ความตื่นตัวเรื่องของจิตอาสาขึ้นในสังคมไทยจำนวนมาก ที่น่าสนใจคือ ความตื่นตัวของเยาวชน ปัญญาชน และคนในวัยทำงานต่อการทำอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนับเป็น โอกาสที่ควรได้รับการต่อยอดให้เกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืน และขยายตัวกว้างต่อไป

จิตอาสา หมายถึง จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย สติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากพื้นฐานความคิด 4 ประการหลัก ได้แก่ (1) เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมิใช่เพื่อส่วนตัว (2) เป็นการกระทำที่เป็นไปโดยความสมัครใจ (3) เป็นการกระทำที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปแบบเงินจางรางวัล และ (4) เป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้ส่วนรวมไม่ใช่อุทิศกำลังทรัพย์แต่เพียงอย่างเดียว (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2548)

แนวทางในการพัฒนาจิตอาสาให้เกิดในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างคือ การดำเนินการเชิงรุก และหัวข้อหนึ่งในการดำเนินการคือ สนับสนุนให้เยาวชนมีประสบการณ์การทำงานอาสาสมัคร เรียนรู้สภาพปัญหาสังคมจริงผ่านนโยบายของสถานศึกษา หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับเงื่อนไขและปัจจัยที่จะสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาทางด้านจิตอาสาประกอบด้วย สถานศึกษาต้องเริ่มต้นจากตนเอง ด้วยการผลักดันทางด้านนโยบายจัดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ วิถีปฏิบัติ ประสพการณ์ และพัฒนางานร่วมกัน

จากเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จึงได้ริเริ่มวางแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หัวข้อจิตอาสา ด้วยการทำความดีเพื่อสังคม อีกทั้งในปีการศึกษา 2550 เป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา ทางภาครัฐประกาศให้หน่วยงานทั่วประเทศจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมพระเกียรติโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จึงจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมพระเกียรติ โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหา

มงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 9 กิจกรรม หนึ่งในเก้ากิจกรรมคือ กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานในบ้านเด็กอ่อนรังสิต บ้านเด็กอ่อนพญาไท และบ้านเด็กอ่อนปากเกร็ด นักเรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นตระหนักถึงการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และปลูกฝังความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 707 คน
2. กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายตามประเภทของเครื่องมือวิจัย ซึ่งได้แก่
ข้อเขียนปลายเปิดแสดงความคาดหวังและข้อเขียนปลายเปิดแสดงความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ใ้ร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนที่อาสาไปทำงานที่สถานสงเคราะห์ แบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ใ้ร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนที่อาสาไปทำงานที่สถานสงเคราะห์
3. เครื่องมือวิจัย ได้แก่ ข้อเขียนปลายเปิดแสดงความคาดหวังและข้อเขียนปลายเปิดแสดงความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” และแบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 4.1 ประธานคณะกรรมการงานศึกษาเด็กมัธยมประชุมนักเรียนและอาจารย์ประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 -6 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ กำหนดการและข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”
  - 4.2 จัดกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ณ สถานสงเคราะห์ 3 แห่ง ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด และสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต ช่วงเวลา 06.00 – 18.00 น. จำนวน 3 วัน วันละ 1 ระดับชั้น โดยนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ห้อง 1, 2, 3 และ 4 ปฏิบัติกิจกรรมที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต ห้อง 5 และ 6 ปฏิบัติกิจกรรมที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท และห้อง 7 ปฏิบัติกิจกรรมที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด
ก่อนที่นักเรียนจะออกเดินทางไปทำกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ที่สถานสงเคราะห์ทั้ง 3 แห่ง ประธานคณะกรรมการงานศึกษาเด็กมัธยม ขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ประจำชั้นให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นในหัวข้อ ความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”
กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติที่สถานสงเคราะห์ เช่น เป็นพี่เลี้ยงสอนน้อง ดูแลน้องในการเล่น การรับประทานอาหาร ส่งน้องไปโรงเรียน พาน้องไปตัดผม พาน้องเล่นเกม เป็นผู้ช่วยแพทย์ ดูแลน้องที่ป่วย ทาสีตกแต่งผนังกำแพง จัดป้ายนิเทศ เป็นต้น (ตัวอย่างกิจกรรมดังภาคผนวก)
  - 4.3 เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในวันนั้น ๆ เสร็จ อาจารย์ที่ปรึกษาประชุมรวมเพื่อสรุปผลการทำงาน ให้นักเรียนประเมินผลกิจกรรมด้วยแบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ซึ่งเป็น

แบบมาตรฐานค่า 4 ระดับ กำหนดเกณฑ์ไว้ว่า 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง ปรับปรุง และเขียนแสดงความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อเขียนปลายเปิดแสดงความคาดหวังและความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงเป็นความถี่และคิดค่าร้อยละของความถี่ทั้งหมดของแต่ละระดับชั้น

5.2 แบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่และค่าร้อยละของแต่ละระดับความคิดเห็นเป็นรายชื่อ

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ตอนที่ 1 ความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเขียนปลายเปิดแสดงความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ปรากฏในตารางที่ 1 – 3 ดังนี้

ตารางที่ 1 ความถี่และค่าร้อยละของความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (จำนวนความถี่ทั้งหมด 204)

ความคาดหวัง	ความถี่	ร้อยละของความถี่
1. อยากเห็นเด็กมีความสุข	32	15.68
2. ได้ประสบการณ์เลี้ยงเด็ก	23	11.27
3. ได้เป็นคนดีของสังคม	16	7.84
4. ทำให้เด็กมีความสุข	16	7.84

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ความคาดหวังของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการไปให้บริการชุมชนที่สถานสงเคราะห์ 3 อันดับแรกมีดังนี้ อยากเห็นเด็กมีความสุข (ร้อยละ15.68) ได้ประสบการณ์เลี้ยงเด็ก (ร้อยละ11.27) ได้เป็นคนดีของสังคม (ร้อยละ 7.84) และทำให้เด็กมีความสุข (ร้อยละ 7.84)

ตารางที่ 2 ความถี่และค่าร้อยละของความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (จำนวนความถี่ทั้งหมด 250)

ความคาดหวัง	ความถี่	ร้อยละของความถี่
1. อยากให้น้องมีความสุข	40	16.00
2. ทำประโยชน์ให้สังคม	27	10.80
3. ได้ประสบการณ์ที่ดี	21	8.40

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ความคาดหวังของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการไปให้บริการชุมชนที่สถานสงเคราะห์ 3 อันดับแรกมีดังนี้ อยากรู้อยากเห็นมีความสุข (ร้อยละ 16.00) ทำประโยชน์ให้สังคม (ร้อยละ 10.80) และได้ประสบการณ์ที่ดี (ร้อยละ 8.40)

ตารางที่ 3 ความถี่และค่าร้อยละของความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (จำนวนความถี่ทั้งหมด 238)

ความคาดหวัง	ความถี่	ร้อยละของความถี่
1. สามารถมอบความสุขให้เด็ก	42	16.80
2. จะได้ฝึกเลี้ยงเด็กอย่างถูกวิธี	20	8.40
3. ได้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม	16	6.72

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ความคาดหวังของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการไปให้บริการชุมชนที่สถานสงเคราะห์ 3 อันดับแรกมีดังนี้ สามารถมอบความสุขให้เด็ก (ร้อยละ 16.80) จะได้ฝึกเลี้ยงเด็กอย่างถูกวิธี (ร้อยละ 8.40) และได้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม (ร้อยละ 6.72)

จากตารางที่ 1 – 3 สรุปได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ตั้งความคาดหวังว่าจะมีส่วนในการทำให้เด็ก ๆ ในสถานสงเคราะห์มีความสุข ได้ประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็ก ประสบการณ์ที่ดี ทำประโยชน์ให้สังคมและได้เป็นคนดีของสังคม

ตอนที่ 2 ผลการประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 707 คน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นจากแบบประเมินกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จำนวนนักเรียนทั้งหมด 707 คน)

รายการประเมิน	จำนวนและร้อยละของระดับความคิดเห็น							
	4 (มาก)		3 (ปานกลาง)		2 (น้อย)		1 (ปรับปรุง)	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” สามารถสร้างจิตสำนึกการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	579	81.89	122	17.26	5	0.71	1	0.14
2. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” สามารถปลูกฝังความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	234	33.10	367	51.91	92	13.01	14	1.98
3. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	523	73.98	168	23.76	15	2.12	1	0.14
4. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง	627	88.69	77	10.89	3	0.42		
5. การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีขั้นตอน	290	41.02	373	52.76	43	6.08	1	0.14
6. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	305	43.14	335	47.38	66	9.34	1	0.14
7. ความคุ้มค่าของงบประมาณที่ได้ใช้ไป	310	43.85	309	43.70	75	10.61	13	1.84
8. ประสบการณ์ที่ได้รับทำให้นักเรียนตระหนักถึงการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง	574	81.19	121	17.11	10	1.42	2	0.28

จากตารางที่ 4 แสดงว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ส่วนใหญ่มีความเห็นในระดับ 4 (มาก) 5 รายการจาก 8 รายการประเมิน เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ข้อ 4. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (ร้อยละ 88.69) ข้อ 1. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” สามารถสร้างจิตสำนึกการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (ร้อยละ 81.89) ข้อ 8. ประสบการณ์ที่ได้รับทำให้นักเรียนตระหนักถึงการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง (ร้อยละ 81.19) ข้อ 3. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ร้อยละ 73.98) และ ข้อ 7. ความคุ้มค่าของงบประมาณที่ได้ใช้ไป (ร้อยละ 43.85)

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ส่วนใหญ่ที่มีความเห็นอยู่ในระดับ 3 (ปานกลาง) จำนวน 3 รายการเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ข้อ 5. การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีขั้นตอน (ร้อยละ 52.76) ข้อ 2. กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” สามารถปลูกฝังความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ร้อยละ 51.91) และข้อ 6. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินโครงการ (ร้อยละ 47.38)

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่าผลการประเมินโครงการสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินโครงการ “๑ วัน ๑ ความดี” บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

ตอนที่ 3 ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเขียนปลายเปิดแสดงความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” หลังการปฏิบัติกิจกรรม ปรากฏในตารางที่ 5 – 7 ดังนี้

ตารางที่ 5 ความถี่และค่าร้อยละของความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (จำนวนความถี่ทั้งหมด 215)

ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม	ความถี่	ร้อยละของความถี่
1. รู้ตัวว่าเล็ยงเด็กได้	32	14.88
2. ทำให้น้องมีความสุข	23	10.69
3. รู้ถึงความลำบากของพ่อแม่	17	7.90

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ความรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” 3 อันดับแรกมีดังนี้ รู้ตัวว่าเล็ยงเด็กได้ (ร้อยละ 14.88) ทำให้น้องมีความสุข (ร้อยละ 10.69) และรู้ถึงความลำบากของพ่อแม่ (ร้อยละ 7.90)

ตารางที่ 6 ความถี่และค่าร้อยละของความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (จำนวนความถี่ทั้งหมด 342)

ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม	ความถี่	ร้อยละของความถี่
1. ได้เรียนรู้การดูแลเด็ก	29	8.47
2. ประทับใจมากๆ	28	8.18
3. ทำประโยชน์ให้ส่วนรวม	28	8.18
4. ได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์	27	7.89

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ความรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” 3 อันดับแรกมีดังนี้ ได้เรียนรู้การดูแลเด็ก (ร้อยละ 8.47) ประทับใจมากๆ และทำประโยชน์ให้ส่วนรวม (ร้อยละ 8.18) และได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ (ร้อยละ 7.89)

ตารางที่ 7 ความถี่และค่าร้อยละของความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (จำนวนความถี่ทั้งหมด 285)

ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม	ความถี่	ร้อยละของความถี่
1. ประทับใจมาก	38	13.33
2. ได้ประสบการณ์ที่ดี	28	9.82
3. ได้ช่วยเหลือสังคม	26	9.12

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ความรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” 3 อันดับแรกมีดังนี้ ประทับใจมาก (ร้อยละ 13.33) ได้ประสบการณ์ที่ดี (ร้อยละ 9.82) และได้ช่วยเหลือสังคม (ร้อยละ 9.12)

จากตารางที่ 5 -7 สรุปได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีความรู้สึกว่าตนเองเลี้ยงเด็กได้ ประทับใจในกิจกรรมมาก ได้ทำให้น้องมีความสุข ได้ประสบการณ์ที่ดี เป็นประโยชน์ ได้ช่วยเหลือสังคมและรู้ถึงความลำบากของพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังที่นักเรียนตั้งไว้

บทสรุป

กิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” นับว่าเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้เยาวชนมีประสบการณ์ทำงานอาสาสมัคร เรียนรู้สภาพปัญหาที่แท้จริงของสังคม ได้พัฒนาคุณธรรมด้าน จิตอาสาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งถ้าได้มีการจัดประสบการณ์ในลักษณะเช่นนี้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดคุณธรรมที่ฝังรากลึกในตัวเด็ก เพราะการเรียนรู้คุณธรรมจากการบอกเล่าก็ไม่เท่าเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (จิราภรณ์ ศิริทวี, 2551)

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

- จิราภรณ์ ศิริทวี. 2551. “หนอนใหม่ ... สายใยคุณธรรม” ใน หลากหลายวิถี ... สร้างคนดีสู่สังคม หน้า 1 – 16. กรุงเทพมหานคร : กีเลนการพิมพ์.
- เดิมแท้ ชาวหินฟ้า. 2548. คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศได้หวั่น. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). 2548. ร่วมแรงแข่งขันร่วมกันทำดี : สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติและตลาดนัดคุณธรรม ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : แพลนโมทิฟ.

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรม “๑ วัน ๑ ความดี” ที่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน

เป็นที่เลี้ยงสอนน้อง

พาน้องเล่นออกกำลังกาย

ดูแลน้องเล่นขามว่าง

ล้างมือก่อนรับประทานอาหารว่าง

ดูแลน้องรับประทานอาหารว่าง

ส่งน้องไปโรงเรียน

พาน้องไปตัดผม

สอนการบ้านน้อง

พาน้องชมภาพบริเวณกำแพง

รับน้องกลับจาก โรงเรียน

ฟังการบรรยายก่อนการปฏิบัติงาน

ทาสีกำแพง

ตกแต่งห้องเก็บอุปกรณ์ของเล่น

เตรียมสื่อก่อนลงมือปฏิบัติ

ตกแต่งห้องเรียน

ตกแต่งรถราง

16 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้...ของครูสาธิตเกษตร

จัดห้องสมุดและห้องแห่งการเรียนรู้

จัดป้ายนิเทศในห้องเรียน

ทำแบบประเมิน

ตัวอย่างภาพบนผนังกำแพง

เวลาที่มีปัญหา ...

การไหว้เป็นวัฒนธรรมไทยที่ควร
อนุรักษ์ให้คงอยู่ เพื่อแสดงถึง
ความเป็นคนไทย การใช้วิธีการ
กระบวนการเชิงบวกของครู
ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญ
ของการไหว้ และเกิดความ
ภาคภูมิใจที่จะทำความดี

การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

Inculcating the Traditional Thai Greeting (Wai) in the Second Grade Students of Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development.

ผศ. นัชชา	สุคลาภา*	Assistant Professor Nuchcha	Sudlapa
ผศ. ปรีชา	บุญวาทิน	Assistant Professor Preeya	Boonwasin
อาจารย์ทัศนพร	สุวรรณปักษ์	Miss Tussaporn	Suwannapak
อาจารย์ดารารัตน์	ฉัตรอนันท์ทเวช	Mrs. Dararat	Chatanantavet
อาจารย์จิตติมา	พิศภาค	Miss Jittima	Pisapak

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติข้อตกลงของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการที่ครูใช้ในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง เพื่อศึกษาผลการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียนและเพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโครงการ ประชากร ได้แก่ อาจารย์ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 261 คน เป็นนักเรียนชาย 133 คน นักเรียนหญิง 128 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบบันทึกการสังเกตของอาจารย์ แบบบันทึกผลการปฏิบัติของนักเรียนและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งในการวิจัยมีวิธีดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) ประชุมอาจารย์ประจำชั้นเพื่อชี้แจงการทำโครงการวิจัย 2) อาจารย์ประจำชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลการแสดงพฤติกรรมการไหว้ของนักเรียนจากแบบบันทึกการสังเกตของอาจารย์และแบบบันทึกการไหว้ของนักเรียนก่อนเริ่มโครงการ 3) อาจารย์ประจำชั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาอภิปรายร่วมกัน 4) ประชุมรวมนักเรียนทั้งระดับชั้นเพื่อพูดคุยถึงความสำคัญของวัฒนธรรมการไหว้ของไทย พร้อมทั้งชี้แจงข้อตกลงและการปฏิบัติ 5) นักเรียนลงมือปฏิบัติและบันทึกลงในแบบบันทึกผลการปฏิบัติ 6) อาจารย์ประจำชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตของอาจารย์และวิเคราะห์ข้อมูล 7) อาจารย์สรุปผลการปฏิบัติของนักเรียนเป็นรายเดือน 8) นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการหลังจาก

การดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลง ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่อาจารย์ใช้ในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อาจารย์ให้นักเรียนทั้งห้องเสนอชื่อเพื่อนที่นักเรียนเห็นว่ามีความเหมาะสมไหว้สวยสม่ำเสมอในแต่ละสัปดาห์และอาจารย์แสดงความชื่นชมนักเรียนทั้งห้องเมื่อพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 อันดับที่ 2 อาจารย์กระตุ้นเตือนนักเรียนโดยการตั้งคำถามในช่วงเช้าว่า “นักเรียนสวัสดีอาจารย์และบันทึกหรือยัง” คิดเป็นร้อยละ 87.50 อันดับที่ 3 อาจารย์แจ้งผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการไหว้ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับเมื่อพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้น้อยลง คิดเป็นร้อยละ 81.25 ส่วนผลการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียน พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้เพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยมีอัตราส่วนระหว่างนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมการไหว้สม่ำเสมอกับนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมการไหว้ไม่สม่ำเสมอ ตั้งแต่เริ่มกิจกรรมถึงครั้งสุดท้ายที่เก็บข้อมูลทั้งหมดจำนวน 5 ครั้ง เรียงลำดับจากครั้งที่ 1-5 ดังนี้ 20:80, 30:70, 36:64, 45:55 และ 60:40 ผลของความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม “การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง” พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากทุกรายการ โดยรายการที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ กิจกรรม “การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง” ช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการไหว้ให้กับนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.46 ความคิดเห็นของนักเรียนที่ให้เหตุผลของการแสดงพฤติกรรมการไหว้มากที่สุดคืออาจารย์เป็นผู้มีพระคุณอยากให้อาจารย์ชื่นใจ ประทับใจ คิดเป็นร้อยละ 15.32 ของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

คำสำคัญ การปลูกฝัง วัฒนธรรมการไหว้ การปฏิบัติตามข้อตกลง

Abstract

The objectives of this research were to study the teachers' methodologies used to inculcate the traditional Thai greeting (Wai) to second grade students, to study the students' performance after the inculcation and to study the students' satisfaction with and the opinion on the program. The subjects were 16 second-graded classroom teachers and 261 second-graded students - 133 boys and 128 girls. The research instruments were; a teacher's observation form, a student's data-receded sheet, and an evaluation form asking the students' satisfaction with the program. Frequency, percentage and content analysis were used to analyze the data. The research methodologies used were; 1) the teachers held a conference to set the objectives of the program, 2) the teachers observed students perform "Wai", 3) the teachers analyzed the observed data, 4) the teachers held a student meeting to explain the essence of the program, 5) the students acted upon an agreement, 6) the teachers collected and analyzed the data, 7) the teachers made a monthly evaluation, and 8) the students completed an evaluation form at the end of the program. The research results revealed that the three most popular methods used by the teachers

were; the teachers allowed the fellow students to raise names of the students who performed “Wai” gracefully (100%), teachers praised the whole class when the amount of the “Wai” performance was higher (100%), the teachers stimulated the students to perform their “Wai” by asking a question - “Have you “Wai” and recorded the data?” (87.50%), and the teachers gave an immediate feed back when the amount of “Wai” performance was reduced (81.25%). The results from the inculcation of the “Wai” indicated that the ratio of the number of the students who frequently performed “Wai” to the number of the students who occasionally performed “Wai” collected from five assessments were as follows: 28:80, 30:70, 36:64, 45:55, and 60:40. The students were highly satisfied with all aspects of the program. The first rank was - the program could inculcate good characteristic in performing “Wai” (78.46%). As for the reason why they performed the “Wai”, 15.32% of the students said that they wanted the teachers be happy with their “Wai” performance.

Key words Inculcation , Traditional Thai Greeting (Wai), Acting Upon an Agreement

บทนำ

การไหว้ เป็นวัฒนธรรมอันงดงามรวมทั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชนชาติไทย แต่ปัจจุบันกำลังเลือนหายและถูกละเลยอย่างน่าเสียดาย

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ (สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ, 2522) อ้างถึงผลของการทำประชาคมติเพื่อสะท้อนภาพรวมทางวัฒนธรรมของธีรยุทธ บุญมี พบว่า “ของดี” ของไทยที่คนคิดว่าหายไป คำตอบอันดับหนึ่งคือวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้และรอยยิ้ม ประเทศไทยซึ่งได้ชื่อว่ามีวัฒนธรรมที่งดงาม เป็นดินแดนแห่งรอยยิ้ม (Land of Smile) ที่ผู้คนรู้จักไปทั่วโลกกลับกำลังสูญเสยสิ่งเหล่านี้ไป ทั้งๆ ที่การไหว้เป็นมารยาทแบบไทยที่เราคุ้นเคยกันดี ตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของอาจารย์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในช่วง 2 สัปดาห์แรกของการเปิดเรียนภาคต้น ปีการศึกษา 2550 พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น และพฤติกรรมการไหว้ยังขาดความสวยงามถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น นักเรียนจะยกมือไหว้ขณะเดินสวนกับอาจารย์ นักเรียนวิ่งผ่านอาจารย์โดยไม่กล่าวทักทายและหยุดไหว้ นักเรียนยกมือไหว้ทั้งที่มีสิ่งของ เช่น กระเป๋า รองเท้า แจกกันอยู่ในมือ ซึ่งดูแล้วเป็นภาพที่ขาดความงดงามของการไหว้แบบไทย และมีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่แสดงพฤติกรรมการไหว้เลย

จากปัญหาดังกล่าว อาจารย์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังวัฒนธรรม การไหว้ให้นักเรียน เพราะการไหว้มีใช้สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เด็ก ๆ

จะต้องค่อย ๆ เรียนรู้ จากบุคคลรอบข้าง ซึ่งโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้แก่นักเรียน ประกอบกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget, 1975) ที่ได้กล่าวถึง การพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์ว่าจะจะเป็นไปตามขั้นและขั้นอยู่กับวัย โดยเฉพาะเด็กอายุระหว่าง 5-8 ปีเป็นขั้นของการยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู ดังนั้นอาจารย์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จึงได้ประชุมระดมความคิดเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดเป็นรูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียน จากประสบการณ์ที่อาจารย์เคยใช้ในการฝึกวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา หากแต่ขาดการดำเนินการที่เป็นระบบและการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้โดยการใช้วิธีการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ภาคต้น ปีการศึกษา 2550 โดยมีคำถามวิจัย 3 คำถาม คือ

1. อาจารย์ใช้วิธีการ กระบวนการใดในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียน
2. เมื่อใช้วิธีการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียนแล้ว นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมการไหว้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากคำถามวิจัยข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาวิธีการ กระบวนการที่อาจารย์ใช้ในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงให้กับนักเรียน
2. เพื่อศึกษาผลการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนในภาคต้น ปีการศึกษา 2550 จำนวน 261 คน เป็นนักเรียนชาย 133 คน นักเรียนหญิง 128 คน และอาจารย์ประจำชั้นระดับประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 คน

2. วิธีดำเนินงานและการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง ดังนี้

2.1 สัปดาห์แรกของภาคเรียนอาจารย์ประจำชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติตนในการไหว้ของนักเรียนจากการสังเกตแล้วบันทึกผล และให้นักเรียนบันทึกการไหว้ลงในแบบบันทึกตามเกณฑ์ที่กำหนด นั่นคือ หากนักเรียนสวัสดีอาจารย์ได้ครบ 3 คน (ไม่นับรวมอาจารย์ประจำชั้น) ให้ลงบันทึกของวันที่ได้มีการปฏิบัติ

2.2 สัปดาห์ที่ 2 ของภาคเรียนอาจารย์ประจำชั้นนำข้อมูลที่ได้จากสัปดาห์แรกมาอภิปรายร่วมกับนักเรียนในช่วงสนทนายามเช้า (Home room) โดยอาจารย์ได้ชี้แจงและโน้มน้าวให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการไหว้ พร้อมทั้งให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2.3 สัปดาห์ที่ 3 คณะผู้วิจัยประชุมรวมนักเรียนทั้งระดับชั้นในช่วงโมงสนทนายามเช้า (Home room) และใช้เวลา 1 คาบ ของวิชาทักษะชีวิต เพื่อชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการไหว้ที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ สาธิตวิธีการไหว้ที่ถูกต้องสวยงามแบบไทย การกล่าวคำสวัสดิ์ของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย หลังจากนั้นให้นักเรียนแต่ละห้องได้ทดลองฝึกการไหว้ที่ถูกต้อง อาจารย์แต่ละห้องตรวจสอบและให้คำแนะนำเพิ่มเติมกับนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.4 คณะผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับข้อตกลง ได้แก่ 1) เมื่อนักเรียนพบอาจารย์ นักเรียนต้องหยุดและยกมือไหว้ พร้อมกับกล่าวคำทักทาย สวัสดิ์ครับ สวัสดิ์ค่ะ 2) ใน 1 วัน หากนักเรียนไหว้อาจารย์ได้ครบ 3 คน ขึ้นไป ไม่นับรวมอาจารย์ประจำชั้น นักเรียนจะบันทึกลงในแบบบันทึกผลการปฏิบัติของห้องเรียน เมื่อครบ 1 สัปดาห์ ถ้านักเรียนทำได้ครบทุกวัน นับเป็น 1 คะแนนให้กับห้องเรียน เมื่อครบ 1 เดือนประกาศรายชื่อนักเรียนที่มีจำนวนนักเรียนปฏิบัติการไหว้อย่างสม่ำเสมอ 3 ลำดับแรกในที่ประชุมระดับและให้นักเรียนเสนอแนะเพิ่มเติม

วัน	ชื่อ นาม นามสกุล	8.20	8.21	พ.22	พ.23	8.24	8.27	8.28	พ.29	พ.30	8.31
ณิชา	ณิชา วัฒนวิเศษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ชัญญา	ชัญญา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ชัญญา	ชัญญา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ณิชา	ณิชา นิมิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

แบบบันทึกผลการปฏิบัติของนักเรียน

2.5 หลังจากการสร้างข้อตกลงแล้ว อาจารย์ประจำชั้นสังเกตและบันทึกผลที่ได้จากการสังเกตลงในแบบบันทึกของอาจารย์ และบันทึกวิธีการ กระบวนการที่ใช้สำหรับปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียน นักเรียนแต่ละคนบันทึกผลการปฏิบัติของตนเองลงในแบบบันทึกของห้องเรียน

2.6 คณะผู้วิจัยนำผลที่ได้จากแบบบันทึกของอาจารย์และแบบบันทึกของนักเรียนมาอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคน

2.7 คณะผู้วิจัยร่วมสรุปผลการดำเนินการเป็นรายเดือน โดยวิเคราะห์จากแบบบันทึกของอาจารย์และแบบบันทึกผลการปฏิบัติของนักเรียนแต่ละห้อง

2.8 คณะผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง หลังจากกิจกรรมการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงสิ้นสุดลง ในสัปดาห์สุดท้ายของการเรียนภาคต้น

3. เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน ได้แก่ แบบบันทึกผลการปฏิบัติของนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเกี่ยวกับคะแนนการปฏิบัติในแต่ละวัน โดยนักเรียนจะทำการบันทึกด้วยตนเองทุกวัน ใช้เวลา 14 สัปดาห์ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นปลายเปิด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ประจำชั้น ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตของอาจารย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมการไหว้ของนักเรียน แบบบันทึกวิธีการ กระบวนการที่อาจารย์ใช้สำหรับปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียน และแบบบันทึกการประชุมกลุ่ม เพื่อสรุปวิธีการ กระบวนการที่อาจารย์แต่ละท่านได้ใช้สำหรับปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียน โดยจะทำการบันทึกทุกสัปดาห์ จำนวน 14 สัปดาห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าร้อยละจำนวนนักเรียนที่ปฏิบัติการไหว้อย่างสม่ำเสมอในแต่ละห้อง จากข้อมูลในแบบบันทึกการสังเกตของอาจารย์ และแบบบันทึกการปฏิบัติของนักเรียน หลังจากนั้นวิเคราะห์สรุปหาอัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ปฏิบัติการไหว้อย่างสม่ำเสมอกับจำนวนนักเรียนที่ปฏิบัติการไหว้ไม่สม่ำเสมอ

วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลในแบบบันทึกวิธีการ กระบวนการที่อาจารย์ใช้สำหรับปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียน และแบบบันทึกการประชุมอาจารย์แต่ละห้อง

4.2 หาค่าความถี่และค่าร้อยละของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม “การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2” และวิเคราะห์เนื้อหาความคิดเห็นของนักเรียนจากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

จากการที่อาจารย์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ใช้เวลา 14 สัปดาห์ในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คณะผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิธีการที่ครูใช้ในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง

ผลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ของอาจารย์ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในภาคต้น ปีการศึกษา 2550 จำนวน 16 คนในแต่ละเดือน จำนวน 4 ครั้ง เกี่ยวกับวิธีการที่ครูใช้สำหรับการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียน สามารถสรุปวิธีการที่ครูใช้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และค่าร้อยละของวิธีการที่ครูใช้สำหรับการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีการ	ความถี่	ร้อยละ
1. อาจารย์ให้นักเรียนทั้งห้องเสนอชื่อเพื่อนที่นักเรียนเห็นว่ามีการขานงามไหว้สวยสง่าเสมอในแต่ละสัปดาห์	16	100
2. อาจารย์แสดงความชื่นชมนักเรียนทั้งห้องเมื่อพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้เพิ่มขึ้น	16	100
3. อาจารย์กระตุ้นเตือนนักเรียน โดยการตั้งคำถามในช่วงเช้าว่า “นักเรียนสวัสดีอาจารย์และบันทึกหรือยัง”	14	87.50
4. อาจารย์แจ้งผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการไหว้ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับเมื่อพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้น้อยลง	13	81.25
5. อาจารย์สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้แต่ไม่จดบันทึกเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน	11	68.75
6. อาจารย์จัดช่วงเวลาสำหรับให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมการไหว้ลงในแบบบันทึก	11	68.75
7. อาจารย์ชี้แจงให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการไหว้ในช่วงโมกษันทนยามเช้าทุกสัปดาห์	10	62.50
8. อาจารย์ให้นักเรียนปรบมือแสดงความชื่นชมนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมการไหว้สวยงามถูกต้องในแต่ละรอบสัปดาห์จากการสังเกตของครู	9	56.25
9. อาจารย์กระตุ้นนักเรียนที่ไม่แสดงพฤติกรรมการไหว้และจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ โดยการเขียนชื่อไว้บนกระดาน	9	56.25

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วิธีการ	ความถี่	ร้อยละ
10. อาจารย์กระตุ้นนักเรียนโดยการเรียกชื่อนักเรียนที่ยังไม่แสดงพฤติกรรมการไหว้อย่างสม่ำเสมอและไม่มีการบันทึก	9	56.25
11. อาจารย์คัดเลือกนักเรียนที่ไหว้สวยมาสาธิตการไหว้ให้เพื่อนดูเป็นตัวอย่าง	8	50.00
12. อาจารย์ให้ดาวเป็นรางวัลสำหรับนักเรียนที่สามารถแสดงพฤติกรรมการไหว้และมีการบันทึกครบทุกวันในแต่ละสัปดาห์	7	43.75
13. อาจารย์ให้หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มช่วยกระตุ้นเพื่อนที่ยังไม่แสดงพฤติกรรมการไหว้และคอยตรวจสอบการจดบันทึกของสมาชิกในกลุ่มตนเอง	5	31.25
14. อาจารย์จัดอันดับนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมการไหว้สวยในแต่ละเดือนและติดรายชื่อไว้หน้าห้องเรียน	5	31.25

จากตารางที่ 1 พบว่า วิธีการที่อาจารย์ใช้ปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ให้กับนักเรียนมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ อันดับที่ 1 มี 2 วิธีได้แก่ อาจารย์ให้นักเรียนทั้งห้องเสนอชื่อเพื่อนที่นักเรียนเห็นว่ามีการมาทงามไหว้สวยสม่ำเสมอในแต่ละสัปดาห์และอาจารย์แสดงความชื่นชมนักเรียนทั้งห้องเมื่อพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 อันดับที่ 2 อาจารย์กระตุ้นเตือนนักเรียนโดยการตั้งคำถามในช่วงเช้าว่า “นักเรียนสวัสดิอาจารย์และบันทึกหรือยัง” คิดเป็นร้อยละ 87.50 อันดับที่ 3 อาจารย์แจ้งผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการไหว้ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับเมื่อพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการไหว้น้อยลง คิดเป็นร้อยละ 81.25

ตอนที่ 2 ผลการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 5 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนเริ่มโครงการ 29 พฤษภาคม ถึง 1 มิถุนายน 2550 จากการสังเกตของอาจารย์ประจำชั้นและผลการบันทึกการปฏิบัติการไหว้ของนักเรียน พบว่า อัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ กับจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์ไม่สม่ำเสมอ คิดเป็น 20 : 80

ระยะที่ 2 เมื่อได้มีการพูดคุยอภิปรายถึงความสำคัญของการไหว้สวัสดิผู้ใหญ่ในช่วงสนทนายามเช้า (Home room) ในสัปดาห์ที่ 2 ระหว่างวันที่ 2-9 มิถุนายน 2550 แล้ว ผลจากการสังเกตของอาจารย์ประจำชั้น และผลการบันทึกการปฏิบัติการไหว้ของนักเรียน พบว่า อัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ กับจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์ไม่สม่ำเสมอ คิดเป็น 30 : 70

ระยะที่ 3 เดือนกรกฎาคม 2550 เมื่อนักเรียนได้รับทราบความสำคัญของการไหว้ที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ วิธีการไหว้ที่ถูกต้องสวยงามแบบไทย การกล่าวคำสวัสดิของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย พร้อมทั้งได้รับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อตกลงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พบว่า อัตราส่วน

ระหว่างจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ กับจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์ไม่สม่ำเสมอ คิดเป็น 36 : 64

ระยะที่ 4 เดือนสิงหาคม 2550 เมื่อนักเรียนได้รับการกระตุ้นเตือนจากอาจารย์เป็นระยะๆ ประกอบกับการได้เห็นการชมเชยต่อเพื่อนนักเรียนที่มีการไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ และการมอบรางวัลให้กับห้องที่มีนักเรียนไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอมากที่สุด 3 อันดับ พบว่า อัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ กับจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์ไม่สม่ำเสมอ คิดเป็น 45 : 55

ระยะที่ 5 เดือนกันยายน 2550 ซึ่งเป็นช่วงเดือนสุดท้ายก่อนปิดภาคเรียน ผลการปฏิบัติการไหว้ของนักเรียน พบว่า อัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ กับจำนวนนักเรียนที่ไหว้อาจารย์ไม่สม่ำเสมอ คิดเป็น 60 : 40

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง นำเสนอแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมโครงการมารยาทงามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม

รายการประเมิน	จำนวนและร้อยละของความพึงพอใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. “โครงการ มารยาทงาม” ทำให้นักเรียนไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอมากขึ้น	174 (66.92)	79 (30.38)	7 (2.69)
2. นักเรียนคิดว่า “โครงการมารยาทงาม” เป็นโครงการที่ดีควรจัดต่อไป	200 (76.92)	53 (20.38)	7 (2.69)
3. “โครงการมารยาทงาม” ช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการไหว้ให้กับนักเรียน	204 (78.46)	44 (16.92)	12 (4.61)
4. หากในภาคปลายไม่มี “โครงการมารยาทงาม” แล้ว นักเรียนจะปฏิบัติตามในการไหว้เหมือนเดิม	195 (74.99)	55 (21.15)	10 (3.84)
5. รูปแบบการจัด “โครงการมารยาทงาม” มีความเหมาะสม	194 (74.61)	56 (21.53)	10 (3.84)

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อการจัดโครงการมารยาทงามอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยรายการที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ โครงการมารยาทงาม ช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการไหว้ให้กับนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 78.46

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนจากแบบสอบถามปลายเปิด

การวิเคราะห์เนื้อหาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม “การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง” แยกเป็นรายการคำถามได้ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ให้เหตุผลเกี่ยวกับการไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ

รายการ	จำนวนนักเรียน ที่แสดงความคิดเห็น	ร้อยละของ จำนวนนักเรียน ที่แสดงความคิดเห็น
1. อาจารย์เป็นผู้มีพระคุณอยากให้อาจารย์ชื่นใจ ประทับใจ	36	15.32
2. เป็นการปลูกฝังมารยาทงามให้คิดเป็นนิสัย	32	13.62
3. ทำให้ได้ฝึกการมีมารยาทงาม และไหว้สวย	28	11.91
4. เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมไทย	27	11.49
5. ต้องการกำหนดเนนให้ห้องเพื่อการเป็นแชมป์ในโครงการมารยาทงาม	24	10.21
6. ทำด้วยความเคารพ	13	5.54
7. เป็นการทำความดี	12	5.11
8. สวัสดิเพราะพบอาจารย์	11	4.68
9. สวัสดิเพื่อทักทายอาจารย์ และทำให้รู้จักอาจารย์มากขึ้น	8	3.40
10. ต้องการให้อาจารย์รัก เมตตา และชมเชย	8	3.40
11. สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเองที่ได้ทำความดี	7	2.98
12. ต้องการเห็นโครงการประสบความสำเร็จ	6	2.55
13. เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย	6	2.55
14. ทำด้วยความเต็มใจ	4	1.70
15. เป็นมงคลแก่ชีวิต ทำให้ชีวิตเจริญรุ่งเรือง	3	1.28
16. ไหว้เพราะมีโครงการมารยาทงาม	3	1.28
17. ต้องการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของห้อง	2	0.85
18. เป็นหน้าที่ที่ควรทำ	2	0.85
19. หวังว่าจะได้เกียรติบัตรประเภทที่ 4 ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน	2	0.85
20. ทำแล้วมีความสุข	1	0.43

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนสวัสดิอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ เพราะอาจารย์เป็นผู้มีพระคุณอยากให้อาจารย์ชื่นใจ ประทับใจมากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 15.32 เหตุผลอันดับที่ 2 คือ เป็นการปลูกฝังมารยาทให้คิดเป็นนิสัย คิดเป็นร้อยละ 13.62 และทำให้ได้ฝึกการมีมารยาทและไหว้สวยเป็นเหตุผลอันดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 11.91

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ให้เหตุผลเกี่ยวกับการที่ไม่ได้ไหว้อาจารย์อย่างสม่ำเสมอ

ความคิดเห็น	จำนวนนักเรียน ที่แสดงความคิดเห็น	ร้อยละของ จำนวนนักเรียน ที่แสดงความคิดเห็น
1. นักเรียนลืมสวัสดิอาจารย์	24	30.77
2. นักเรียนลืมบันทึก	20	25.64
3. นักเรียนไม่มีเวลาไปสวัสดิ	13	16.67
4. อาจารย์ไม่วางใจให้นักเรียนสวัสดิ	9	11.54
5. นักเรียนมีสิ่งที่จะต้องทำหรือทำอะไรยังไม่เสร็จ	6	7.69
6. นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสสวัสดิ	2	2.56
7. นักเรียนสวัสดิแต่ไม่ครบ 3 ท่าน	2	2.56
8. นักเรียนมาถึงโรงเรียนเข้ากินไปไม่พบอาจารย์	1	1.28
9. อาจารย์เดินเร็วสวัสดิไม่ทัน	1	1.28

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ไม่ได้สวัสดิอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ เพราะนักเรียนลืมมากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 30.77 เหตุผลอันดับที่ 2 คือนักเรียนสวัสดิแต่ลืมบันทึก คิดเป็นร้อยละ 25.64 และนักเรียนไม่มีเวลาไปสวัสดิอาจารย์เป็นเหตุผลอันดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีของโครงการ

ความคิดเห็น	จำนวนนักเรียน ที่แสดงความคิดเห็น	ร้อยละของ จำนวนนักเรียน ที่แสดงความคิดเห็น
1. ฝึกวัฒนธรรมการไหว้ให้สวยงาม ถูกต้อง	90	40.72
2. ปลูกฝังเรื่องวัฒนธรรมการไหว้ ทำให้นักเรียนทำงานติดเป็นนิสัย	52	23.53
3. ทำให้นักเรียนเป็นคนมีสัมมาคารวะมากขึ้น	34	15.38
4. นักเรียนแสดงความเคารพอาจารย์สม่ำเสมอ	16	7.24
5. นักเรียนได้รู้จักอาจารย์มากขึ้น	7	3.17
6. ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย	10	4.52
7. ช่วยทำให้นักเรียนมีจิตใจดี	3	1.36
8. ทำให้นักเรียนมีวินัยและความรับผิดชอบ	6	2.71
9. นักเรียนได้รับรางวัลและคำชื่นชม	3	1.36

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีของการจัดโครงการว่า เป็นการฝึกวัฒนธรรมการไหว้อย่างสวยงาม ถูกต้องมากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 40.72 ข้อดีอันดับที่ 2 คือ โครงการนี้ช่วยปลูกฝังเรื่องวัฒนธรรมการไหว้ ทำให้นักเรียนทำจนคิดเป็นนิสัย คิดเป็นร้อยละ 23.53 และโครงการนี้ทำให้นักเรียนเป็นคนมีสัมมาคารวะมากขึ้นเป็นอันดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 15.38

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบันทึกผลการปฏิบัติตนในการไหว้

ความคิดเห็น	จำนวนนักเรียนที่แสดงความคิดเห็น	ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่แสดงความคิดเห็น
1. ลืมบันทึก ทั้งที่ได้สวัสดิ์อาจารย์	2	50.00
2. ทำทุกวัน แต่ไม่ค่อยมีเวลาจึงไม่ได้บันทึก	1	25.00
3. ขี้เกียจบันทึก	1	25.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการการบันทึกผลการปฏิบัติตนในการไหว้ของนักเรียนมากที่สุดคือ นักเรียนลืมบันทึกทั้งที่ได้สวัสดิ์อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 50

วิจารณ์และสรุปผล

1. จากวิธีการ กระบวนการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ของอาจารย์ พบว่า วิธีการกระบวนการที่อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ในการกระตุ้นพฤติกรรมของนักเรียนคือ การให้คำชมเชย ซึ่งตรงกับทฤษฎี ซึ่งเด็กในวัยนี้ต้องการการยอมรับ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และอาจารย์ได้ใช้วิธีการที่ถูกต้องตรงกับพัฒนาการของผู้เรียน

2. ผลการปฏิบัติของนักเรียน นักเรียนแสดงพฤติกรรมมารไหว้เพิ่มขึ้นตามลำดับ มีอัตราส่วนตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้ายจากการประเมิน 5 ครั้ง ดังนี้ 20 : 80, 30 : 70, 36 : 64, 45 : 55, 60 : 40 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget, 1975) ที่ได้กล่าวถึง การพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์ว่าจะขึ้นไปตามขั้นและขึ้นอยู่กับวัย โดยเฉพาะเด็กอายุระหว่าง 5-8 ปีเป็นขั้นของการยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู

3. จากความคิดเห็นของนักเรียนที่ให้เหตุผลของการไหว้อย่างสม่ำเสมอว่า นักเรียนต้องการให้ความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในห้องและกิจกรรม การปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลง นักเรียนสวัสดิ์เพื่อทักทายอาจารย์ เป็นหน้าที่ที่ควรทำ การไหว้เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกระทำตามค่านิยมตามแนวคิดของสาโรช บัวศรี (สาโรช

บัวศรี, 2527) ที่กล่าวว่า ค่านิยมคือ สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อ (หรือนิยม) ว่าควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง

4. จากความคิดเห็นของนักเรียนที่ให้เหตุผลของการไหว้อย่างสม่ำเสมอว่า นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการปลูกฝังมารยาทงามให้คิดเป็นนิสัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และนักเรียนสวัสดิ์อาจารย์ด้วยความเคารพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกระทำตามบรรทัดฐานทางสังคมตามแนวคิดของสมพร เทพสิทธิ์ (สมพร เทพสิทธิ์, 2541) ที่กล่าวว่า บรรทัดฐานทางสังคม คือหมายถึง แบบแผน มาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของคนในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่าสมควรจะปฏิบัติหรือเป็นสิ่งที่คาดหวังของสังคม เป็นมาตรฐานที่สมาชิกของสังคมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตาม เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

5. จากความคิดเห็นของนักเรียนที่ให้เหตุผลของการไหว้อย่างสม่ำเสมอว่า นักเรียนสวัสดิ์อาจารย์เพราะอาจารย์เป็นผู้มีพระคุณ อยากให้อาจารย์ชื่นใจ ประทับใจ เป็นการทำความดี นักเรียนทำด้วยความเต็มใจ สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเองที่ได้ทำความดี รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายทำแล้วมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกระทำตามความรู้สึภายใน ((intrinsic) ที่ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) กล่าวว่า การกระทำตามความรู้สึภายใน หมายถึง สภาพของบุคคลที่มีความต้องการในการกระทำการเรียนรู้หรือแสวงหาบางอย่างด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาเกี่ยวข้อง เป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นเจตคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ความพอใจ ความต้องการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมค่อนข้างถาวร ดังนั้น นักเรียนที่ให้เหตุผลตามที่กล่าวมาในข้อนี้จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการไหว้ผู้ใหญ่อย่างคงทนถาวร เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำด้วยแรงผลักดันภายใน

6. จากความคิดเห็นของนักเรียนที่ให้เหตุผลของการไหว้อย่างสม่ำเสมอว่า นักเรียนสวัสดิ์อาจารย์เพราะต้องการให้อาจารย์รัก เมตตา และชมเชย ต้องการทำความดีเพื่อเป็นการเป็นแชมป์ในโครงการมารยาทงาม ต้องการเห็นความสำเร็จของโครงการ และหวังว่าจะได้เกียรติบัตรประเภทที่ 4 ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกระทำจากแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motives) ที่พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่าแรงจูงใจภายนอก (extrinsic motives) หมายถึง สภาพของบุคคลที่ได้รับแรงกระตุ้นมาจากภายนอกให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการแสดงพฤติกรรม อาจจะเป็นการได้รับรางวัล เกียรติยศ ชื่อเสียง คำชม การได้รับการยอมรับยกย่อง ฯลฯ แรงจูงใจนี้ไม่คงทนถาวรต่อพฤติกรรม บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองสิ่งจูงใจดังกล่าวเฉพาะในกรณีที่ต้องการรางวัล ต้องการเกียรติ ชื่อเสียง คำชม การยกย่อง การได้รับการยอมรับ ดังนั้นนักเรียนที่ให้เหตุผลตามที่กล่าวมาในข้อนี้จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการไหว้ผู้ใหญ่ที่ไม่คงทนถาวร เนื่องจากเป็นสิ่งที่กระทำเนื่องจากหวังผลตอบแทน หากไม่มีการตอบแทนให้กับการกระทำพฤติกรรมนี้แล้ว นักเรียนอาจจะไม่แสดงพฤติกรรมนี้อีก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้เวลาเพียง 14 สัปดาห์ จึงยังคงมีนักเรียนบางส่วนที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวอันเกิดจากแรงงูใจภายนอก ดังนั้นจึงควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและค่อยๆ ลดแรงงูใจภายนอกลง เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมจากแรงงูใจภายใน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิธีการที่อาจารย์ใช้ในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไหว้ในแต่ละช่วงวัย
2. ศึกษาแรงงูใจที่ทำให้ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในแต่ละช่วงวัย

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

- ถวัลย์ เนียมทรัพย์. 2543. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาแรงงูใจ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภ. 2542. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545. จิตวิทยาสังคมทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สมพร เทพสิทธิ์. 2541. การควบคุมทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์.
- สาโรช บัวศรี. 2527. จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ. 2522. รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมไทยเครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุทัย หิรัญโต. 2526. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา – มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ทิพยอักษร.
- Duberman, L. and C.A. Hartjen. 1979. **Sociology**. Illinois: Scott, Foresman, and Company.
- Piajet, J. 1975. **The Moral Judgment of the Child**. London : Routledge & Kegan Pual.
- Rokeach, M. 1973. **The Nature of Human Values**. New York: Free Press.
- Vroom, W.H. 1964. **Work and Motivation**. Malabar: Robert E. Krieger Inc.

แล้วจะทำอย่างไร ...

ให้นักเรียนเรียนรู้จากทักษะที่ง่ายก่อน
ไปสู่ทักษะที่ยาก คำนึงถึงความแตกต่าง
ของนักเรียนภายในห้องเรียน
สัดส่วนระหว่างนักเรียน สนาม
และอุปกรณ์ ตลอดจนจุดประสงค์
การเรียนการสอนผลศึกษา

การพัฒนาการฝึกตีลูกเทนนิสกระทบฝาผนังของนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

A Development of Hitting a Tennis Ball Against a Wall Skill of Grade - Nine - Female Students

ผศ.รวีโรจน์ จันทร์หอม

Assistant Professor Raweeroch Chunhom

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบฝาผนังของนักเรียนหญิงในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 3/6 และ 3/7 ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 58 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการตีลูกเทนนิสกระทบฝาผนัง และแบบประเมินผลการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบฝาผนัง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหญิงที่ผ่านการฝึกด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเวลา 4 สัปดาห์ มีผลการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบฝาผนัง ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง ลดลงจากร้อยละ 89.65 เหลือ ร้อยละ 32.75 และในระดับคุณภาพดีมาก เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.40 เป็นร้อยละ 39.65

คำสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินผลทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบฝาผนัง

Abstract

The objective of this research was to develop a skill of hitting a tennis ball against a wall of 58 grade - nine - female students of Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development in the academic year of 2007. The research instruments were learning activities and a skill test. The research result revealed that, after a four - week - training, the number of the students who failed to meet a passing criterion of hitting a ball against a wall for 5 consecutive times was reduced from 89.65 % to 32.75%. The number of the students who achieved at the highest level increased from 3.40% to 39.65%.

Key words learning activities, a skill test on hitting a tennis ball against a wall

บทนำ

การมีทัศนคติที่ดีในการออกกำลังกายจะส่งผลให้เกิดความต้องการในการพัฒนาตนให้มีสุขภาพที่ดีขึ้นและมีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางกาย โดยเฉพาะสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพดี (health related fitness) วิศาล คันธรัตน์กุล (วิศาล คันธรัตน์กุล, 2549) กล่าวว่า การออกกำลังกายในระดับปานกลางและทำอย่างต่อเนื่องเป็นประจำอย่างน้อย 30 นาที ร่างกายจะใช้พลังงานไปประมาณ 150 แคลอรี จะพัฒนาให้บุคคลมีสมรรถภาพทางกายเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีอยู่ในเกณฑ์ปกติได้ การพัฒนาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพที่ดีจะเกิดขึ้นได้นั้นผู้ออกกำลังกายจะต้องรู้สึกสนุกสนานและเห็นคุณค่าของกิจกรรมกีฬาที่ตนเองได้มีส่วนร่วมหรือปฏิบัติก่อนจึงจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะมาปฏิบัติซ้ำๆ สม่าเสมอจนพัฒนาเป็นวิถีชีวิต เช่นเดียวกับพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหาร การล้างหน้า การแปรงฟัน เป็นต้น การเรียนการสอนพลศึกษาในชั้นเรียนจึงต้องมีกลยุทธ์ที่ดี ในการที่ครูพลศึกษาจะใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาเจตคติของนักเรียนให้รักและเห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย เข้าใจถึงผลที่จะเกิดประโยชน์กับตนเองคือมีสุขภาพที่ดีขึ้น มีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพที่ดีอยู่ในเกณฑ์ปกติ งานการสอนของครูพลศึกษาจึงจะถือว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้จัดหลักสูตรสาระการเรียนรู้พลศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้กับนักเรียนและพิจารณากำหนดกิจกรรมกีฬาที่จะใช้เป็นการเรียนรู้และการออกกำลังกายโดยอาจารย์พลศึกษาในระดับมัธยมศึกษาประชุมร่วมกัน และพิจารณาถึงความเหมาะสมของการพัฒนาการนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ความพร้อมของสนามและอุปกรณ์ ความนิยมของกีฬาในปัจจุบัน ตลอดจนความพร้อมของบุคลากรในการสอนมาประกอบกันเพื่อกำหนดกิจกรรมกีฬา หนึ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระการเรียนรู้พื้นฐานพลศึกษา พ33121 พลศึกษา 3 ได้กำหนดกิจกรรมกีฬาที่ใช้ในการเรียนรู้ในภาคต้นเป็นกีฬาเทนนิส และในภาคปลายเป็นกีฬากีฬา ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 2 โดยรับผิดชอบการสอนจำนวน 3 ห้องเรียนจาก 7 ห้องเรียน ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนจะเรียนสาระการเรียนรู้พลศึกษาสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที โดยในกิจกรรมกีฬาเทนนิสนักเรียนจะต้องรับผิดชอบนำไม้เทนนิสส่วนตัวพร้อมทั้งลูกเทนนิส 2 ลูก มาใช้ในการเล่น

สภาพปัญหา : ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กีฬาเทนนิสให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นทางหลักสูตรสาระการเรียนรู้พลศึกษามีเหตุผลคือเป็นกิจกรรมกีฬาต่อเนื่องที่นักเรียนเคยเรียนมาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และในวัยนี้เด็กมีความพร้อมของพัฒนาการทางร่างกายที่จะสามารถปฏิบัติทักษะในกีฬาเทนนิสได้ประสบความสำเร็จ ประกอบกับโรงเรียนมีสนามเทนนิสที่ได้มาตรฐานให้นักเรียนได้ใช้เรียน 3 สนาม พร้อมผนังไม้ลูกเทนนิสได้ 2 จุด ซึ่งเหมาะสมกับนักเรียนประมาณ 40 คนต่อหนึ่ง

ห้องเรียน อีกทั้งกีฬาเทนนิสยังเป็นกีฬาอดนิยมนิยมนในปัจจุบันที่นักเรียนสามารถนำไปใช้เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อพัฒนาสุขภาพของตนเองได้ในชีวิตประจำวัน

ในปีการศึกษา 2549 ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลการเรียนการสอนทุกคาบการเรียนของห้องที่จัดการเรียนรู้เก็บไว้ เพื่อเตรียมวางแผนการพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2550 ซึ่งกิจกรรมกีฬาเทนนิสผู้วิจัยกำหนดทักษะที่ใช้ในการเรียนรู้และการประเมินผลไว้หลายทักษะ ทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะการที่นักเรียนสามารถตีได้ลูกเทนนิสกับฝ่าผนังได้อย่างต่อเนื่องหลายครั้ง แสดงถึงการที่นักเรียนมีการพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านการประสานงานของกล้ามเนื้อตา กล้ามเนื้อแขนและขาเพิ่มขึ้น ซึ่งการที่จะตีได้ลูกเทนนิสได้อย่างต่อเนื่องนั้น ต้องใช้การประสานงานการทำงานของร่างกายหลายส่วนประกอบกัน ตั้งแต่เริ่มต้นที่ตาจะต้องมองลูกที่กระดอนจากฝ่าผนังกลับมา ระบบประสาทที่เกี่ยวกับปฏิกิริยาการตอบสนอง (reflect action) จะสั่งการต่อให้เหยียดไม้ เท้าต้องพร้อมเคลื่อนที่ไปหาลูกเทนนิสให้จังหวะพอดีกับไม้เทนนิสที่เหยียดไปกระทบกับลูกได้พอดี และในขณะเดียวกัน ต้องควบคุมการใช้แรงและทิศทางให้ตรงเป้าหมายที่ลูกจะกระดอนกลับมาให้สามารถตีได้กลับไปได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องใช้สมาธิในการตีได้อยู่ตลอดเวลา ถ้าขาดสมาธิจะทำให้เกิดการปฏิบัติได้ไม่ต่อเนื่อง ผู้วิจัยคิดว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีทักษะในการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังได้จำนวนครั้งมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สามารถพัฒนาศักยภาพทางกายให้สมบูรณ์ขึ้น อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัด จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เช่น ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบในการปฏิบัติ และความเพียรพยายาม เป็นต้น นอกจากนี้การที่นักเรียนมีทักษะการตีได้ลูกเทนนิสกับฝ่าผนังได้เป็นวิธีการหนึ่งที่นักเรียนสามารถออกกำลังกายด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเพื่อน เป็นการปฏิบัติกิจกรรมเพียงคนเดียวได้อย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ยังเป็นทักษะพื้นฐานต่อเนื่อง ที่จะพัฒนาความสามารถไปสู่การตีได้กับคู่ และเล่นเป็นเกมการแข่งขันได้ในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 137 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกแบบเจาะจงสามห้องเรียนได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 3/6 และ 3/7 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 58 คน ผู้วิจัยเจาะจงศึกษาวิจัยเฉพาะนักเรียนหญิงจาก 3 ห้องเรียน จำนวน 58 คน เนื่องจากในปีการศึกษา 2550 หลังผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ไปประมาณ

1 เดือน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบการพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนัง ครั้งที่ 1 ของนักเรียนหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 3/6 และ 3/7 ผลการทดสอบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบก่อนเรียนการฝึกตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 3/6 และ 3/7

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนหญิง	จำนวนนักเรียนที่ตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังได้ต่ำกว่า 5 ครั้ง
ม.3/5	19	17
ม.3/6	19	18
ม.3/7	20	17
รวม	58	52
ร้อยละ	100	89.65

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงที่ได้ต่ำกว่า 5 ครั้ง มีจำนวน 52 คน จากจำนวนนักเรียนหญิง 58 คน หรือประมาณ ร้อยละ 89.65 ซึ่งเป็นปริมาณค่อนข้างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงและส่งผลต่อเนื่องถึงการมีสุขภาพที่ดีขึ้น

สมมุติฐานการวิจัย : ถ้านักเรียนหญิงได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบจะสามารถพัฒนาทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังให้ได้จำนวนครั้งมากขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนัง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

2.1.1 การกระโดดสลับเท้าขวาและเท้าซ้ายไปด้านหน้า – หลังและด้านซ้าย – ขวา ต่อเนื่องเป็นเวลา 30 วินาที นับเป็น 1 รอบ และให้นักเรียนหญิงปฏิบัติทุกครั้งเมื่อทำการอบอุ่นร่างกายโดยให้ปฏิบัติ 2 รอบ เพื่อพัฒนาความคล่องแคล่วของร่างกายในการที่จะเคลื่อนที่เท้าเข้าตีลูกเทนนิส

2.1.2 เตะลูกเทนนิสต่อเนื่องกลางอากาศและกับพื้น อย่างละ 30 ครั้ง นักเรียนหญิงจะปฏิบัติทุกครั้งหลังจากอบอุ่นร่างกายเสร็จ เพื่อพัฒนาการควบคุมการใช้แรงโดยให้ไม้เทนนิสกระทบลูกตรงกลางไม้ได้อย่างต่อเนื่องพร้อมกับฝึกการมีสมาธิต้องมองลูกเทนนิสตลอดเวลาเมื่อลูกมีการเคลื่อนที่

2.1.3 ครูโยนลูกเทนนิสข้ามตาข่ายตกรวดหนึ่งครั้งบังคับให้นักเรียนรับให้ได้แล้วจึงกลับที่ตาข่ายต่อเนื่อง 20 ลูก นักเรียนจะปฏิบัติหลังจากการเตะลูกเทนนิส เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับลูกเมื่อลูกมีการกระดอนพื้น พัฒนาปฏิริยาการตอบสนองและ ฝึกจังหวะการเคลื่อนที่ของเท้าในการเข้าตีลูกให้พอดี ปฏิบัติสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และให้นักเรียนไปจับคู่ปฏิบัติกันเอง

2.1.4 ครูยื่นห่างกำแพงประมาณ 3 เมตร แล้วปาลูกเทนนิสเข้ากำแพงบังคับให้นักเรียนรับให้ได้เมื่อตกพื้นหนึ่งครั้ง ปฏิบัติ ด้านซ้ายหนึ่งครั้งและด้านขวาหนึ่งครั้งนับเป็นหนึ่งรอบ ทำต่อเนื่อง 10 รอบ เพื่อพัฒนาความคล่องแคล่วของเท้าในการเคลื่อนที่เข้าหาลูกเทนนิสให้ทันการกระดอนพื้นหนึ่งครั้ง ฝึกการคุ้นเคยกับทิศทางและความแรงของลูกเทนนิสเมื่อกระทบฝาผนังแล้วกระดอนกลับมาสู่พื้น และพัฒนาปฏิริยาการตอบสนองของระบบประสาทที่สั่งงานมายังอวัยวะของร่างกายให้สามารถตอบสนองการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ครูให้นักเรียนปฏิบัติสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และให้นักเรียนไปจับคู่ฝึกปฏิบัติกันเองเพิ่มเติม

ดังนี้

2.2 แบบประเมินผลทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนัง มีขั้นตอนการดำเนินการ

2.2.1 ผู้ทดสอบยืนห่างจากฝ่าผนังไม่น้อยกว่า 2 เมตร

2.2.2 เมื่อเริ่มทดสอบ ปล่อยลูกเทนนิสลงพื้นก่อน เมื่อลูกกระดอนขึ้นมาให้ใช้ไม้เทนนิสตีไปให้กระทบบฝ่าผนัง โดยลูกเทนนิสต้องลอยไปให้ถึงฝ่าผนังและสูงกว่าเส้นสีขาวนับให้เป็นครั้งที่หนึ่ง เมื่อลูกเทนนิสกระดอนกลับมาให้กระทบบพื้นได้หนึ่งครั้งเท่านั้น ผู้ทดสอบใช้ไม้เทนนิสตีได้กลับไปให้ถึงฝ่าผนังนับเป็นครั้งที่สอง ผู้วิจัยจะไม่นับจำนวนครั้งให้ถ้าผู้ทดสอบเข้าไปตีได้ลูกเทนนิสใกล้ฝ่าผนังน้อยกว่า 2 เมตร

2.2.3 ผู้ทดสอบจะหมดสิทธิ์การทดสอบ เมื่อไม่สามารถควบคุมให้ลูกเทนนิสให้สูงกว่าเส้นสีขาวซึ่งใช้สมมุติว่าเป็นตาข่ายและลูกเทนนิสกระดอนพื้นมากกว่าหนึ่งครั้ง

เกณฑ์การประเมินผลระดับคุณภาพทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนัง

จำนวนครั้ง	ระดับคุณภาพ
ต่ำกว่า 5 ครั้ง	ต้องปรับปรุง
6 – 10 ครั้ง	พอใช้
11 – 20 ครั้ง	ดี
21 – 30 ครั้ง	ดีมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนในดำเนินการดังนี้

3.1 ประชุมร่วมกับนักเรียนอธิบายถึงความจำเป็นและความสำคัญของทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนัง เสนอแนวทางในการหมุนเวียนใช้ฝ่าผนังระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ความเพียรพยายามในการฝึกและความมีวินัยในตนเอง และขอความร่วมมือนักเรียนชายที่มีทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังที่ดีมากคอยแนะนำการฝึกให้นักเรียนหญิง

3.2 ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและดำเนินการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังเป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยฝึกในช่วงโมงเรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และให้นักเรียนใช้เวลาว่างมาฝึกนอกเวลาตนเอง

3.3 ประเมินผลการพัฒนาทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังซ้ำครั้งที่ 2 และประเมินผลซ้ำครั้งที่ 3 ห่างกันประมาณ 2 สัปดาห์

3.4 สังเกตพฤติกรรมการศึกษาปฏิบัติการเรียนรู้ของนักเรียน ความรับผิดชอบของนักเรียน ครูให้คำแนะนำและบันทึกผลลงในแบบสังเกต

3.5 เสริมแรงด้วยการชมเชยส่วนตัวและในชั้นเรียน สอบถามนักเรียนให้ช่วยกันวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้หลังการฝึกปฏิบัติ

3.6 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ผลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 หาค่าร้อยละการประเมินผลทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิง

4.2 เปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงทั้ง 3 ครั้ง ตามเกณฑ์การประเมินผลระดับคุณภาพ คือ ต้องปรับปรุง พอใช้ ดีและดีมาก ในรูปแบบของแผนภูมิและความเรียง

4.3 นำข้อมูลบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมขณะฝึกปฏิบัติ ความคิดเห็นของครูและนักเรียนและตัวแปรอื่นๆ มาจัดกลุ่ม และวิเคราะห์ สรุปเป็นแนวโน้มของการพัฒนาการเรียนรู้และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในรูปแบบของตารางและความเรียง

5. ช่วงเวลาการดำเนินการ

5.1 ออกแบบเครื่องมือกิจกรรมการเรียนรู้ 15 – 19 มิถุนายน 2550

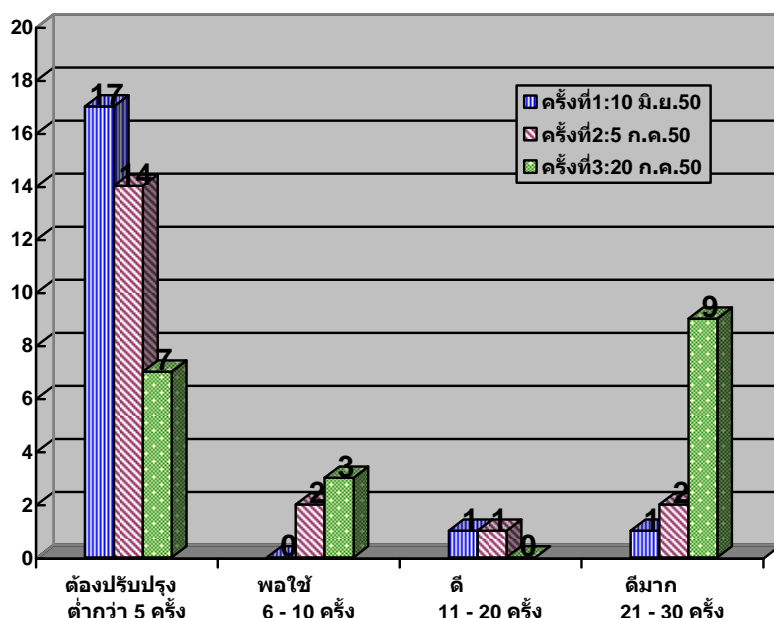
5.2 นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ 20 มิถุนายน – 20 กรกฎาคม 2550

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยด้วยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังมีดังนี้

1. เปรียบเทียบระดับคุณภาพและผลคะแนนการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของการทดสอบครั้งที่ 1 2 และ 3 ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 3/6 และ 3/7 หลังการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในระยะเวลา 4 สัปดาห์ มีดังนี้

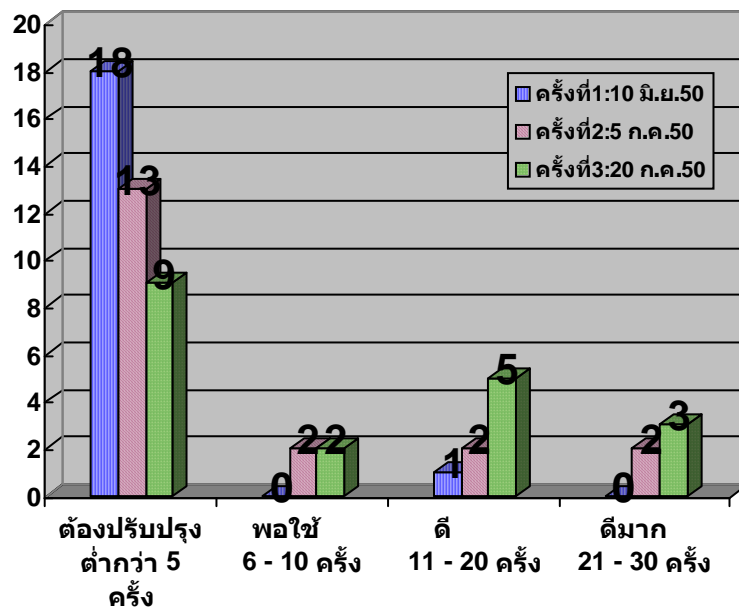
แผนภูมิที่ 1 แสดงคะแนนการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของการทดสอบครั้งที่ 1 2 และ 3 ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวนนักเรียนหญิง 19 คน

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงผลการประเมินการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ทั้ง 3 ครั้งหลังผ่านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในระยะเวลา 4 สัปดาห์ พบว่ามีจำนวนนักเรียนในระดับคุณภาพต่างๆ ดังนี้ ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

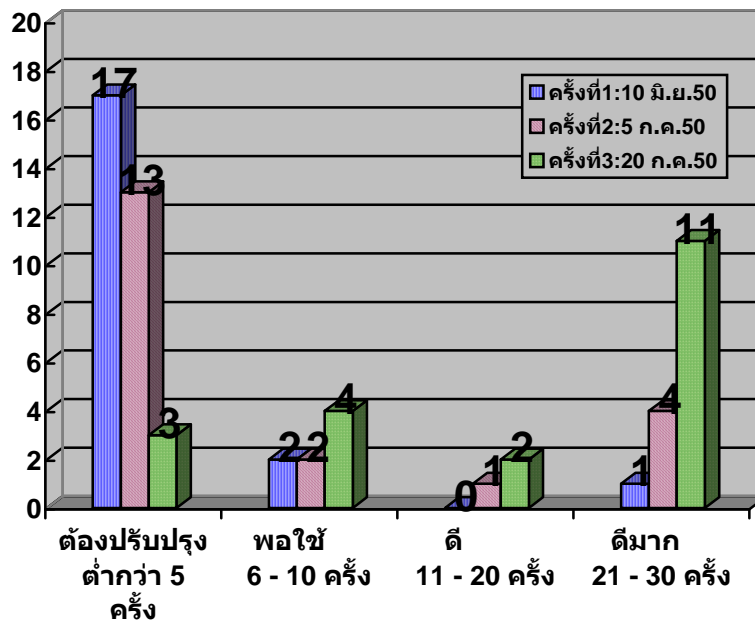
ครั้งที่ 1 มีจำนวน 17 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 14 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 7 คน ระดับคุณภาพพอใช้ ครั้งที่ 1 ไม่มี ครั้งที่ 2 มีจำนวน 2 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 3 คน ระดับคุณภาพดี ครั้งที่ 1 มีจำนวน 1 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 1 คน ครั้งที่ 3 ไม่มี ระดับคุณภาพดีมาก ครั้งที่ 1 มีจำนวน 1 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 2 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 9 คน

แผนภูมิที่ 2 แสดงคะแนนการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของการทดสอบครั้งที่ 1 2 และ 3 ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 จำนวนนักเรียนหญิง 19 คน

แผนภูมิที่ 2 แสดงผลการประเมินการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 ทั้ง 3 ครั้ง หลังผ่านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในระยะเวลา 4 สัปดาห์ พบว่า มีจำนวนนักเรียนในระดับคุณภาพต่างๆ ดังนี้ ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง ครั้งที่ 1 มีจำนวน 18 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 13 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 9 คน ระดับคุณภาพพอใช้ ครั้งที่ 1 ไม่มี ครั้งที่ 2 มีจำนวน 2 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 2 คน ระดับคุณภาพดี ครั้งที่ 1 มีจำนวน 1 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 2 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 5 คน ระดับคุณภาพดีมาก ครั้งที่ 1 ไม่มี ครั้งที่ 2 มีจำนวน 2 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 3 คน

แผนภูมิที่ 3 แสดงคะแนนการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของการทดสอบครั้งที่ 1 2 และ 3 ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวนนักเรียนหญิง 20 คน

แผนภูมิที่ 3 แสดงผลการประเมินการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ทั้ง 3 ครั้งหลังผ่านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในระยะเวลา 4 สัปดาห์ พบว่า มีจำนวนนักเรียนในระดับคุณภาพต่าง ๆ ดังนี้ ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง ครั้งที่ 1 มีจำนวน 17 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 13 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 3 คน ระดับคุณภาพพอใช้ ครั้งที่ 1 มีจำนวน 2 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 2 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 4 คน ระดับคุณภาพดี ครั้งที่ 1 ไม่มี ครั้งที่ 2 มีจำนวน 1 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 2 คน ระดับคุณภาพดีมาก ครั้งที่ 1 มีจำนวน 1 คน ครั้งที่ 2 มีจำนวน 4 คน ครั้งที่ 3 มีจำนวน 11 คน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับคุณภาพผลการทดสอบทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงในการทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 3 หลังผ่านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในระยะเวลา 4 สัปดาห์

ระดับชั้น	ระดับคุณภาพ							
	ต้องปรับปรุง (ต่ำกว่า 5 ครั้ง)		พอใช้ (6-10 ครั้ง)		ดี (11-20 ครั้ง)		ดีมาก (21-30 ครั้ง)	
	การทดสอบ ครั้งที่ 1	การทดสอบ ครั้งที่ 3	การทดสอบ ครั้งที่ 1	การทดสอบ ครั้งที่ 3	การทดสอบ ครั้งที่ 1	การทดสอบ ครั้งที่ 3	การทดสอบ ครั้งที่ 1	การทดสอบ ครั้งที่ 3
ม.3/5 19 คน	17	7	-	3	1	-	1	9
ม.3/6 19 คน	18	9	-	2	1	5	-	3
ม.3/7 20 คน	17	3	2	4	-	2	1	11
รวม 58 คน	52	19	2	9	2	7	2	23
100%	89.65%	32.75%					3.4%	39.65%

จากตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระดับคุณภาพและจำนวนนักเรียนหญิงในการทดสอบการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังครั้งที่ 1 และครั้งที่ 3 พบว่า จำนวนนักเรียนหญิงที่ตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังในระดับคุณภาพต้องปรับปรุงทั้ง 3 ห้องเรียนที่มีจำนวนรวมกัน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 89.65 จากจำนวนนักเรียนหญิง 58 คน ลดลงเหลือ 19 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 และในระดับคุณภาพดีมาก ที่มีจำนวนนักเรียนหญิงสามารถปฏิบัติได้เพียง 2 คน ในครั้งที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 3.4 เพิ่มขึ้นเป็น 23 คนในครั้งที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 39.65

วิจารณ์และสรุปผล

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนหญิงเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาทั้ง 3 ห้องเรียนในหลายด้านดังนี้

1. พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย โดยนักเรียนให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติทักษะที่เรียน ต่อมา มีความกล้าแสดงออก ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น บรรยากาศในห้องเรียนเป็นไปอย่างเป็นกันเองและสนุกสนาน ต่างคนต่างคอยให้ความช่วยเหลือกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีน้ำใจซึ่งกันและกัน

2. สมรรถภาพทางกาย เป็นจุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา การที่นักเรียนหญิงสามารถตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังได้จำนวนมากขึ้นแสดงว่าสมรรถภาพ

ทางกายของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะองค์ประกอบในด้านการประสานงานของกล้ามเนื้อ (coordination of muscles) ซึ่งจะถ่ายโยงไปสู่การเรียนรู้ในกิจกรรมกีฬาประเภทอื่นได้เร็วขึ้น เช่น การยิงลูกโทษในกีฬาบาสเกตบอล การได้ลูกสองมือต่างกับคู่ในกีฬาออลเลย์บอล เป็นต้น และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ที่ต้องใช้ ตา แขนและขาสัมพันธ์กันได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ผิดพลาดหรือสะดุดทำให้มีความปลอดภัยในการปฏิบัติ เช่น การขึ้นลงบันได การรับและส่งสิ่งของ เป็นต้น

3. พฤติกรรมของครู ความสำเร็จและความตั้งใจของนักเรียนเป็นแรงเสริมให้ครูเกิดความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น มีทักษะในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ กระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าหาสิ่งใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนกับนักเรียน

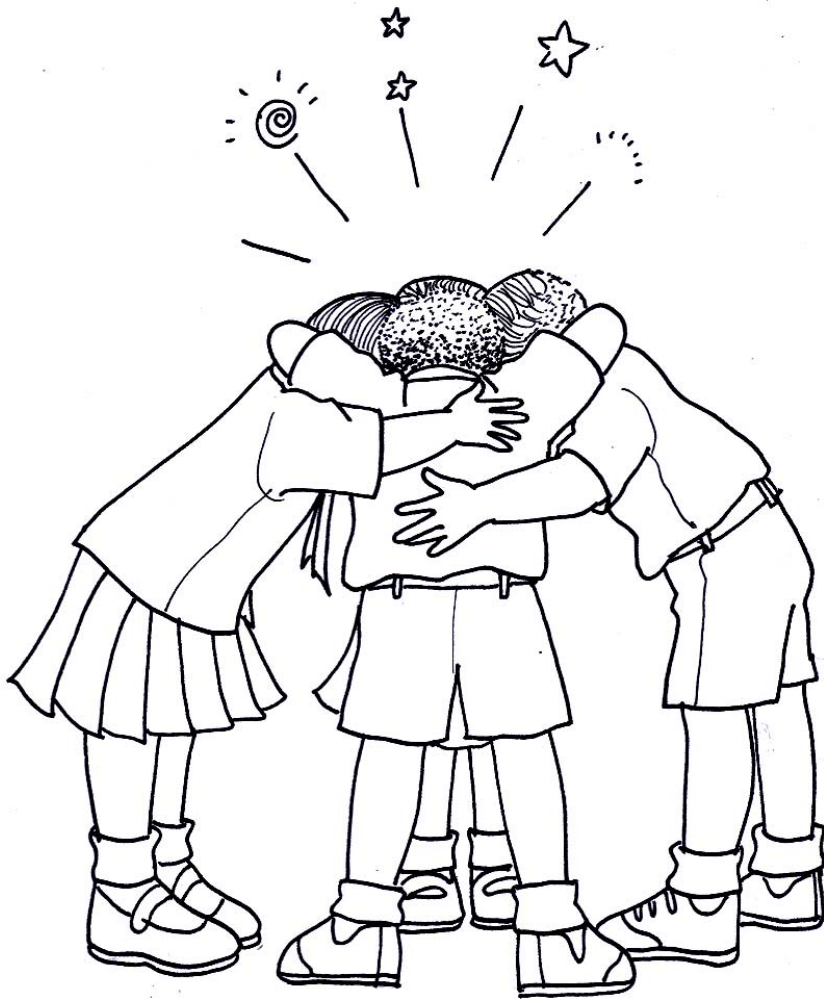
4. การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาจำนวนครั้ง ทักษะการตีลูกเทนนิสกระทบบฝ่าผนังของนักเรียนมีผลให้การจัดการเรียนรู้ในทักษะที่ต่อเนื่องมาได้แก่ การตีโต้กับคู่ การเสิร์ฟ การเล่นเกม เป็นต้น สามารถปฏิบัติได้ในระยะที่สั้นขึ้นและมีประสิทธิภาพ เพราะนักเรียนจะมีแรงจูงใจจากการปฏิบัติทักษะที่ผ่านมา และครูช่วยเสริมคำอธิบายเกี่ยวกับการนำทักษะต่างๆ ไปใช้ผสมผสานกัน มีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียนรู้

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในสาระการเรียนรู้พลศึกษา เป็นงานหลักที่สำคัญที่ครูพลศึกษาจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอเพราะเป็นการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ครูควรวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีหลักการและยืดหยุ่น โดยควรเริ่มต้นให้นักเรียนเรียนรู้จากทักษะที่ง่ายไปสู่ทักษะที่ยาก คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนภายในห้องเรียน สัดส่วนระหว่างนักเรียน สนามและอุปกรณ์ ตลอดจนจุดประสงค์การเรียนการสอนพลศึกษา ซึ่งในยุคปัจจุบันมุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการออกกำลังกาย เห็นคุณค่าและสามารถนำไปใช้อย่างต่อเนื่องได้ในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์ของตนเองและครอบครัวและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

วิศาล คันธารัตนกุล. 2549. **Physical activity & exercise : Benefits for all.** เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการสรีรวิทยาพหุสาขาครั้งที่ 24 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล .(อวดสำเนา)

ช่วยกันคิดหาทางออก ...

เกณฑ์ นอกจากจะทำให้เกิดความเที่ยง
ในการประเมินแล้ว ยังทำให้ผู้ประเมิน
ประเมินกิจกรรมของนักเรียนทุกคน
ได้ตรงกัน ทำให้เกิดความยุติธรรมแก่
นักเรียนทุกคน เกณฑ์ยังมีความสำคัญต่อ
คุณภาพของการประเมิน เกณฑ์ที่เหมาะสม
ช่วยให้เกิดสารสนเทศเพื่อการพัฒนา ...

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน เพื่อบันทึกในรายงานคุณลักษณะพิเศษ

A Development for Criterion to Evaluate School Activities and Work in Special Feature Recording

ผศ. วิภาทิพย์	อรรถไชยพัฒน์ *	Assistant Professor Vipatip	Arthachaipat
นางสาวอัมพรรัตน์	โสพิกุล	Miss Ampornrat	Sopikul

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน เพื่อการจัดทำรายงานคุณลักษณะพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านหน้าที่พิเศษ ด้านความสามารถพิเศษ และด้านพฤติกรรมดีเด่น โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดของเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวการจัดทำคุณลักษณะพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการ และสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 3 คน จากนั้นนำกรอบแนวคิดมาสังเคราะห์เป็นเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน เพื่อส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 14 คน พิจารณาถึงความเหมาะสมในการประเมิน และความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ในการประเมินกิจกรรมและงานนักเรียน ตามกระบวนการของเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 2 รอบ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และนำไปให้อาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 100 คน ใช้ประเมินกิจกรรมและงาน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยง ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของเกณฑ์ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงานนักเรียน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ปรากฏในกิจกรรมและงานของนักเรียน เกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงานมีจำนวน 13 ข้อ และมีความเที่ยงในการนำไปใช้ประเมิน 0.84

คำสำคัญ   คุณลักษณะพิเศษ   หน้าที่พิเศษ   ความสามารถพิเศษ   พฤติกรรมดีเด่น

Abstract

The objective of this research was to develop a criterion to evaluate school activities and work in the areas of special assignment, talent and good behavior. The developed criterion was based on related documents and researches, guidelines from the Ministry of Education and interviews with 3 school administrators. The information from those sources was synthesized and approved by 14 specialists. Delphi technique, Median and Quartile Range were implemented to ensure the suitability and probability of the criterion. The criterion was tried out by 100 teachers at Kasetsart University Laboratory School. The internal consistency of the result of the criterion to evaluate the activities and work was analyzed by the use of Alpha coefficient of Cronbach. The result showed that the criterion was suitable to evaluate school activities and work. The criterion used for all 13 items of evaluation had the validity of 0.84.

Keywords Special feature, Special assignment, Talent, Good behavior

บทนำ

เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 (คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา, 2550) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 23 และมาตรา 26 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ได้กำหนดให้สถานศึกษา จัดการประเมินผู้เรียน พัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมด้านต่างๆ ควบคู่ไปกับการทดสอบ รวมทั้งให้พิจารณานำผลการประเมินดังกล่าว จัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้สถานศึกษารายงานพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสนใจหรือความสามารถพิเศษขึ้นเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลที่เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียน ได้มีพัฒนาการด้านดังกล่าวสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการ พิจารณาคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยให้สถานศึกษาจัดทำ เอกสารแสดงคุณลักษณะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความถนัด ความสนใจ หรือความสามารถพิเศษ แนบไป กับระเบียบแสดงผลการเรียนแก่ผู้เรียนที่จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นโรงเรียนสาธิตแห่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้จัดทำเอกสารรายงานคุณลักษณะพิเศษดังกล่าว ให้แก่นักเรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นมา ศูนย์ทะเบียนและ ประมวลผล ได้ออกแบบแบบรับข้อมูลจากนักเรียนและอาจารย์ และได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ เพื่อให้ นักเรียน มีความสะดวกในการให้ข้อมูล ซึ่งส่งผลให้แบบรายงานคุณลักษณะพิเศษมีข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารรายงานคุณลักษณะพิเศษนี้จึงเป็นภาพรวมของกิจกรรมและงานที่นักเรียนปฏิบัตินอกเหนือไปจาก การเรียนตามปกติ ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในการอบรมดูแลของโรงเรียน และสะท้อนให้เห็นความ งอกงามในพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์ ในด้านของนักเรียน นักเรียน

สามารถใช้เอกสารรายงานคุณลักษณะพิเศษนี้ เป็นการรับรองคุณลักษณะด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถพิเศษ คุณธรรมและจริยธรรม ของตนเอง ต่อสถาบันอุดมศึกษาที่นักเรียนมุ่งจะสมัครเข้าศึกษาต่อ หรือเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในอนาคต อย่างไรก็ตามการจัดทำเอกสารรายงานคุณลักษณะพิเศษในเวลาต่อมาพบว่า ข้อมูลการทำกิจกรรมและงานของนักเรียนมีความหลากหลายยิ่งขึ้น ประกอบกับมีการนำเอกสารนี้ไปใช้ประโยชน์ต่ออย่างกว้างขวาง จึงสมควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการสังเคราะห์ข้อมูลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจะจัดเป็นคุณลักษณะพิเศษได้นั้นให้โปร่งใส นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ว่ากิจกรรมและงานใดจะได้รับการบันทึกลงในคุณลักษณะพิเศษ และกิจกรรมและงานใดจะไม่ได้รับการบันทึก โดยการนำกิจกรรมและงานมาพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อันจะทำให้การพิจารณากิจกรรมและงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการจัดทำเอกสารรายงานคุณลักษณะพิเศษ จึงได้มีการพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน ฉบับนี้ขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน เพื่อการจัดทำรายงานคุณลักษณะพิเศษ ที่โปร่งใส¹ เป็นธรรม² และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาเกณฑ์ การประเมินกิจกรรมและงาน เพื่อบันทึกในรายงานคุณลักษณะพิเศษ มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาเกณฑ์ และพัฒนาเกณฑ์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 2 รอบ
2. หาความเที่ยงของเกณฑ์ โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency)

1 หมายถึง การประเมินกิจกรรมและงาน ที่สามารถตรวจสอบข้อมูลการประเมินจากร่องรอยการประเมินกิจกรรมและงาน พร้อมเปิดเผยข้อมูลแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบได้

2 หมายถึง กิจกรรมและงานของนักเรียนทุกคน ทุกกิจกรรมและงาน ที่ได้รับจากนักเรียนและจากผู้รับผิดชอบ ได้รับการประเมินเพื่อบันทึกในรายงานคุณลักษณะพิเศษโดยใช้เกณฑ์เดียวกัน ประเมิน 2 ครั้ง ครั้งแรกและครั้งที่ 2 ห่างกัน 1 เดือน โดยนายทะเบียนเป็นผู้ประเมิน ถ้าพบว่า กิจกรรมและงานใดประเมินแล้วได้ผลทั้ง 2 ครั้ง ไม่ตรงกัน จะประเมินครั้งที่ 3 เพื่อตัดสิน โดยใช้ผลการประเมินที่เหมือนกัน 2 ใน 3 ของการประเมิน ตัดสินกิจกรรมและงานนั้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

1. ผู้บริหารของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมและงานภายในโรงเรียนสาธิตฯ ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 25 คน
2. อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมและงานภายในโรงเรียนสาธิตฯ ไม่น้อยกว่า 10 ปี ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย มาจำนวน 14 คน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้างของเกณฑ์ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย
2. อาจารย์ ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 100 คน เพื่อทดลองใช้เกณฑ์ประเมินกิจกรรมและงาน เพื่อหาความเที่ยงของเกณฑ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถามปลายเปิด

ขั้นตอนการสร้าง

วิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวการจัดทำรายงานคุณลักษณะพิเศษที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ และสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 3 คน มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามปลายเปิด

2. แบบสอบถามปลายปิด

ขั้นตอนการสร้าง

รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะ และประเด็นต่างๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญนำเสนอในแบบสอบถามปลายเปิด จัดทำแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สร้างตามลักษณะการสร้างแบบวัดของลิเคิร์ต (Likert technique) กำหนดระดับความเหมาะสม 5 ระดับ คือ 5 = เหมาะสมมากที่สุด 4 = เหมาะสมมาก 3 = เหมาะสมปานกลาง 2 = เหมาะสมน้อย 1 = เหมาะสมน้อยที่สุด

3. ชุดประเมินกิจกรรมและงาน ประกอบด้วย

3.1 เกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน

ขั้นตอนการสร้าง

3.1.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามปลายปิดมาคัดเลือกเกณฑ์ที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า หรือเท่ากับ 1.5 ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และเพิ่มข้อความตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ จัดทำเกณฑ์ฉบับสมบูรณ์

3.1.2 จัดทำคู่มือการใช้เกณฑ์ในการประเมินกิจกรรมและงาน

3.2 ชุดกิจกรรม

จำนวน 44 กิจกรรม ซึ่งสุ่มมาจากกิจกรรมและงานของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาฉันทามติของเกณฑ์ ดำเนินการดังนี้

1.1 นำแบบสอบถามปลายเปิด เก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 14 คน แสดงความคิดเห็น รวบรวมข้อเสนอแนะ และประเด็นต่างๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญนำเสนอ ตัดส่วนที่เกินต้องการ หรือซ้ำซ้อนออกไป

1.2 นำแบบสอบถามปลายปิดเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาความเที่ยงของการนำเกณฑ์ไปใช้ประเมินกิจกรรมและงานนักเรียน โดยให้อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทดลองใช้เกณฑ์ฉบับสมบูรณ์ กับชุดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาฉันทามติของเกณฑ์

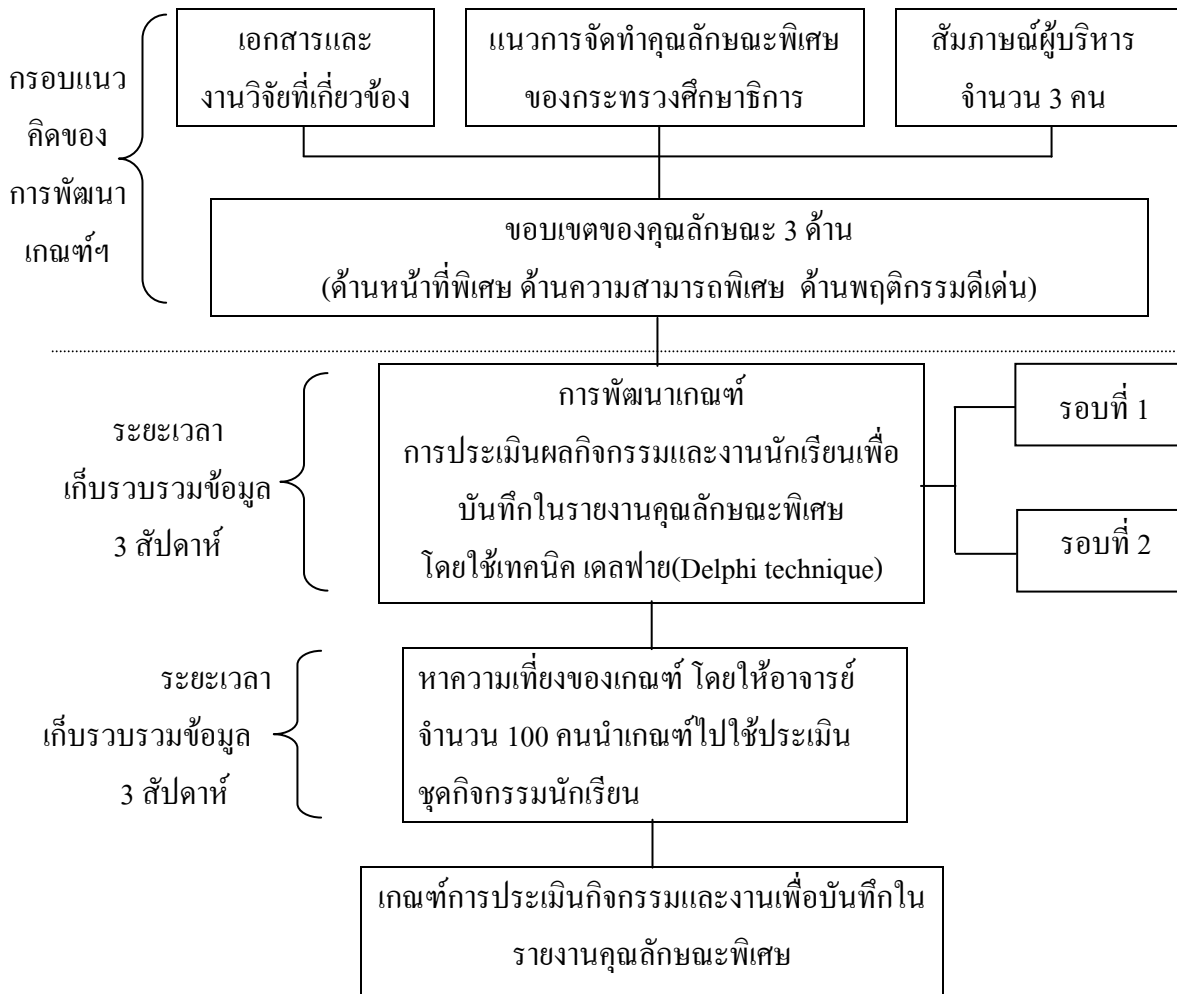
1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อความ จัดหมวดหมู่ของข้อความ

1.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายปิด วิเคราะห์ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่า

มัธยฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของเกณฑ์ทั้งฉบับ ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543)

การพัฒนาเกณฑ์ในครั้งนี้มีกระบวนการ ดังแผนภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 ลำดับขั้นตอนของการพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน นำเสนอรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ ปรับปรุงแก้ไขข้อความของเกณฑ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในการทำเดลฟายรอบที่ 1 นำเสนอรายละเอียดตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการปรับปรุงแก้ไขข้อความของเกณฑ์ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	การแก้ไข
<p>1. หน้าที่พิเศษ กิจกรรมหรืองานที่ผู้เรียนได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ นอกเหนือจากหน้าที่ที่รับผิดชอบในการเรียนหรือชีวิตประจำวันปกติ โดยมีลักษณะ ดังนี้</p>	
<p>1.1) เป็นกิจกรรมที่มีระยะเวลาความรับผิดชอบไม่ต่ำกว่า 1 ภาคการศึกษา หรือเป็นกิจกรรมที่มีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนมากว่าครึ่งหนึ่งของระดับชั้น และเป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียนในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม</p>	<p>ปรับปรุงข้อความ เพิ่มคำว่า “ไม่ต่ำกว่า 1 ภาคการศึกษา”</p>
<p>1.2) เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความสามารถเฉพาะตัวหรือต้องได้รับการฝึกฝนทักษะความสามารถในการทำกิจกรรมนั้น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม</p>	<p>คงเดิม</p>
<p>1.3) เป็นกิจกรรมที่ได้รับการคัดเลือก หรือเสนอชื่อให้เป็นผู้แทนของโรงเรียน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม</p>	<p>เพิ่ม</p>
<p>(กิจกรรมและงานที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)</p>	
<p>2. ความสามารถพิเศษ คุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ที่แสดงออกถึง ความถนัด ความสนใจ และปรากฏเด่นชัดเป็นที่ยอมรับ ดังนี้</p>	
<p>2.1) เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขัน ภายในโรงเรียน</p> <p>2.1.1 ในระดับชั้น ได้รับรางวัลที่ 1</p> <p>2.1.2 ในระดับโรงเรียน ได้รับรางวัลที่ 1 ถึง รางวัลที่ 3</p>	<p>ปรับปรุงข้อความ ตัด คำว่า “ถึงรางวัลที่ 3” ออก ในระดับชั้น</p>
<p>2.2) เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันภายนอกโรงเรียน (ระหว่างโรงเรียน) ได้รับรางวัลที่ 1 ถึง รางวัลชมเชย หรือ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาของการประกวดหรือแข่งขันนั้น</p>	<p>คงเดิม</p>
<p>2.3) เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันระดับประเทศ ได้รับการจัดอันดับอยู่ในร้อยละ 10 แรกของจำนวนผู้เข้าแข่งขัน หรือ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาของการประกวดหรือแข่งขันนั้น</p>	<p>คงเดิม</p>
<p>2.4) ได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ให้เข้าแสดง หรือเข้าประกวด หรือเข้าแข่งขันระดับนานาชาติ</p>	<p>ย้ายมาจาก คุณลักษณะด้าน พฤติกรรมดีเด่น</p>
<p>(ความสามารถที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)</p>	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เกณฑ์	การแก้ไข
3. พฤติกรรมดีเด่น	
คุณลักษณะดีเด่นของผู้เรียนที่ได้รับการประกาศ หรือ ยกย่อง ดังนี้	
3.1) ได้รับเกียรติบัตรของโรงเรียน	คงเดิม
3.2) ได้รับการเชิดชูเกียรติของโรงเรียน	คงเดิม
3.3) ได้รับทุนเรียนดีของโรงเรียน	ปรับปรุงข้อความ เพิ่มคำว่า “โรงเรียน”
3.4) ได้รับทุนนักกีฬาดีเด่นของโรงเรียน	เพิ่ม
3.5) เป็นนักกีฬาดีเด่น	เพิ่ม
3.6) เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรมและการรักษาวัฒนธรรมไทย	คงเดิม
(คุณลักษณะที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)	

จากตาราง พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความส่วนใหญ่ในเกณฑ์ แต่มีบางเกณฑ์ที่ต้องเพิ่มบางข้อความ และตัดข้อความบางข้อความออกเพื่อให้เกณฑ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และมีการเพิ่มเกณฑ์บางเกณฑ์ขึ้นเพื่อให้เกณฑ์มีความครอบคลุมกิจกรรมและงานของนักเรียน และมีการย้ายเกณฑ์บางเกณฑ์เพื่อเกณฑ์แต่ละด้านมีขอบเขตที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ผลการปรับปรุงเกณฑ์ในตารางที่ 1 นำมาสร้างแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำไปทำเคลฟายในรอบที่ 2 คือเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 14 คน กลุ่มเดิม และนำผลมาวิเคราะห์ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่ามัธยฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่ามัธยฐาน ของเกณฑ์จำแนกตามข้อ

เกณฑ์	Mdn.	IQR
1. หน้าที่พิเศษ		
กิจกรรมหรืองานที่ผู้เรียนได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบนอกเหนือจากหน้าที่ ที่รับผิดชอบในการเรียนหรือชีวิตประจำวันปกติ โดยมีลักษณะ ดังนี้		
1.1) เป็นกิจกรรมที่มีระยะเวลาความรับผิดชอบไม่ต่ำกว่า 1 ภาคการศึกษา หรือเป็นกิจกรรมที่มีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของระดับชั้น และเป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียนในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.92	0.58

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เกณฑ์	Mdn.	IQR
1.2) เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความสามารถเฉพาะตัวหรือต้องได้รับการฝึกฝนทักษะความสามารถในการทำกิจกรรมนั้น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.92	0.58
1.3) เป็นกิจกรรมที่ได้รับการคัดเลือก หรือเสนอชื่อให้เป็นผู้แทนของโรงเรียน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (กิจกรรมและงานที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)	4.92	0.58
2. ความสามารถพิเศษ คุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ที่แสดงออกถึง ความถนัด ความสนใจ และปรากฏเด่นชัดเป็นที่ยอมรับ ดังนี้		
2.1) เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขัน ภายในโรงเรียน - ในระดับชั้น ได้รับรางวัลที่ 1 - ในระดับโรงเรียน ได้รับรางวัลที่ 1 ถึง รางวัลที่ 3	4.72	0.99
2.2) เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันภายนอกโรงเรียน (ระหว่างโรงเรียน) ได้รับรางวัลที่ 1 ถึง รางวัล ชมเชย หรือ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาของการประกวดหรือแข่งขันนั้น	4.92	0.58
2.3) เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันระดับประเทศ ได้รับการจัดอันดับอยู่ในร้อยละ 10 แรกของจำนวนผู้เข้าแข่งขัน หรือ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาของการประกวดหรือแข่งขันนั้น	4.83	0.67
2.4) ได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ให้เข้าแสดง หรือเข้าประกวด หรือเข้าแข่งขันระดับนานาชาติ (ความสามารถที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)	4.78	1.01
3. พฤติกรรมดีเด่น คุณลักษณะดีเด่นของผู้เรียนที่ได้รับการประกาศ หรือยกย่อง ดังนี้		
3.1) ได้รับเกียรติบัตรของโรงเรียน	4.96	0.54
3.2) ได้รับการเชิดชูเกียรติของโรงเรียน	4.92	0.54
3.3) ได้รับทุนเรียนดีของโรงเรียน	4.86	0.64
3.4) ได้รับทุนนักกีฬาดีเด่นของโรงเรียน	4.78	1.01
3.5) เป็นนักกีฬาดีเด่น	4.86	0.64
3.6) เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรมและการรักษาวัฒนธรรมไทย (คุณลักษณะที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)	4.96	0.54

จากตาราง พบว่า ค่ามัธยฐานของเกณฑ์ มีค่าตั้งแต่ 4.78 ถึง 4.96 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าข้อความนั้น สมควรใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินกิจกรรมและงานนักเรียน ส่วนค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ทุกข้อมีค่าไม่เกิน 1.50 แสดงว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นคล้ายๆกัน

3. ผลการนำเกณฑ์ไปทดลองใช้กับชุดกิจกรรมที่สุ่มมาจากแบบแจ้งข้อมูลคุณลักษณะพิเศษ (แบบ ท.65 น.) ที่ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 กรอกข้อมูลของตนเองมา ซึ่งมีกิจกรรมทั้งที่เข้าเกณฑ์ และไม่เข้าเกณฑ์ มาด้านละ 4 กิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมในเกณฑ์ ข้อ 3.4 และ ข้อ 3.5 ซึ่งมีเพียงข้อละ 1 กิจกรรม นำเกณฑ์และกิจกรรมไปให้อาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 100 คน พิจารณาว่า กิจกรรมแต่ละกิจกรรม “เข้าเกณฑ์” หรือ “ไม่เข้าเกณฑ์” ที่กำหนดให้

4. ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของเกณฑ์ทั้งฉบับ ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า มีค่าความเที่ยง 0.84 แสดงว่า ค่าความเที่ยงอยู่ในระดับที่เชื่อถือได้

สรุป เกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงานที่พัฒนาขึ้น ฉบับนี้ มีจำนวน 13 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านหน้าที่พิเศษ จำนวน 3 ข้อ ด้านความสามารถพิเศษ จำนวน 4 ข้อ ด้านพฤติกรรมดีเด่น จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

1. **หน้าที่พิเศษ** กิจกรรมหรืองานที่ผู้เรียนได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบนอกเหนือจากหน้าที่ที่รับผิดชอบในการเรียนหรือชีวิตประจำวันปกติ โดยมีลักษณะ ดังนี้

1.1 เป็นกิจกรรมที่มีระยะเวลาความรับผิดชอบไม่ต่ำกว่า 1 ภาคการศึกษา หรือเป็นกิจกรรมที่มีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนมากว่าครึ่งหนึ่งของระดับชั้น และเป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียนในการฝึกทักษะ การทำงานร่วมกัน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.2 เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความสามารถเฉพาะตัวหรือต้องได้รับการฝึกฝนทักษะความสามารถในการทำกิจกรรมนั้น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.3 เป็นกิจกรรมที่ได้รับการคัดเลือก หรือเสนอชื่อให้เป็นผู้แทนของโรงเรียน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

(กิจกรรมและงานที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)

2. **ความสามารถพิเศษ** คุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่แสดงออกถึง ความถนัด ความสนใจ และปรากฏเด่นชัดเป็นที่ยอมรับ ดังนี้

2.1 เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขัน ภายในโรงเรียน

2.1.1 ในระดับชั้น ได้รับรางวัลที่ 1

2.1.2 ในระดับโรงเรียน (กิจกรรมที่ทำร่วมกันทั้งโรงเรียน ตั้งแต่ ป.1-ม.6) ได้รับรางวัลที่ 1 ถึง รางวัลที่ 3

2.2 เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันภายนอกโรงเรียน (ระหว่างโรงเรียน) ได้รับรางวัลที่ 1 ถึง รางวัลชมเชย หรือ ผ่านเกณฑ์ การพิจารณาของการประกวดหรือแข่งขันนั้น

2.3 เข้าร่วมประกวดหรือแข่งขันระดับประเทศ ได้รับการจัดอันดับอยู่ในร้อยละ 10 แรกของจำนวนผู้เข้าแข่งขัน หรือ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาของการประกวดหรือแข่งขันนั้น

2.4 ได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ให้เข้าแสดง หรือเข้าประกวด หรือเข้าแข่งขันระดับนานาชาติ

(ความสามารถที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)

3. พฤติกรรมดีเด่น คุณลักษณะดีเด่นของผู้เรียนที่ได้รับการประกาศ หรือ ยกย่อง ดังนี้

3.1 ได้รับเกียรติบัตรของโรงเรียน

3.2 ได้รับการเชิดชูเกียรติของโรงเรียน

3.3 ได้รับทุนเรียนดีของโรงเรียน

3.4 ได้รับทุนนักกีฬาดีเด่นของโรงเรียน

3.5 เป็นนักกีฬาดีเด่น

3.6 เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรมและการรักษาวัฒนธรรมไทย

(คุณลักษณะที่ได้รับการบันทึกลงในรายงานต้องมีลักษณะอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง)

วิจารณ์และสรุปผล

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงานในครั้งนี้ เพื่อการจัดทำรายงานคุณลักษณะพิเศษที่โปร่งใส ผู้เรียนหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบข้อมูลการประเมินกิจกรรมและงานแต่ละกิจกรรมของแต่ละคนได้ว่าเหตุใดกิจกรรมนี้ถึงได้รับการบันทึกในรายงานคุณลักษณะพิเศษ และเหตุใดกิจกรรมนี้จึงไม่ได้รับการบันทึกในรายงานคุณลักษณะพิเศษ สามารถเปิดเผยข้อมูลแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมถึงกิจกรรมทุกกิจกรรม งานทุกงานของนักเรียนทุกคน ได้รับการประเมินโดยใช้เกณฑ์เดียวกัน ในขั้นตอนที่เหมือนกัน คือ ใช้เกณฑ์เดียวกันในการประเมินกิจกรรมและงาน 2 ครั้ง ครั้งแรกและครั้งที่ 2 ห่างกัน 1 เดือน โดยนายทะเบียนเป็นผู้ประเมิน ถ้าพบว่ากิจกรรมและงานใดประเมินแล้วได้ผลทั้ง 2 ครั้ง ไม่ตรงกันจะประเมินครั้งที่ 3 เพื่อตัดสิน โดยใช้ผลการประเมินที่เหมือนกัน 2 ใน 3 ของการประเมินตัดสินกิจกรรมและงานนั้น

เกณฑ์ นอกจากจะทำให้เกิดความเที่ยงในการประเมินแล้วยังทำให้ผู้ประเมิน ประเมินกิจกรรมของนักเรียนทุกคนได้ตรงกัน ทำให้เกิดความยุติธรรมแก่นักเรียนทุกคน เกณฑ์ (Criteria) ยังมีความสำคัญต่อคุณภาพของการประเมิน เกณฑ์ที่เหมาะสมช่วยให้เกิดสารสนเทศเพื่อการพัฒนา และถ้าจะให้ได้เกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับและนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม เกณฑ์ควรมาจากหลายแหล่งรวมกันซึ่งประกอบด้วยคณะประเมิน และผู้เกี่ยวข้อง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงานในครั้งนี้ ที่ใช้เทคนิคเดลฟาย ในการหาฉันทามติของเกณฑ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้บริหารของ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ที่มี

ประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมและงานภายในโรงเรียนสาธิตฯ ไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นผู้พิจารณากำหนดเกณฑ์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์ และให้อาจารย์นำเกณฑ์ไปใช้ประเมินกิจกรรมและงานของนักเรียน เพื่อหาความเที่ยงของเกณฑ์ทั้งฉบับ ซึ่งความเที่ยงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของเกณฑ์อีกประการหนึ่งซึ่งต้องมีในทุกๆ เกณฑ์

สรุปผลการพัฒนาเกณฑ์การประเมินกิจกรรมและงาน ในครั้งนี้ พบว่า เกณฑ์ทุกข้อเป็น นันทามติ คือ มีค่ามัธยฐาน 4.78 – 4.96 และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 0.54 – 1.01 เมื่อนำเกณฑ์ไปให้อาจารย์จำนวน 100 คน ใช้ประเมินชุดกิจกรรมและงานนักเรียน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยง ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของเกณฑ์ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า มีค่าความเที่ยง 0.84 ซึ่งเมื่อค่าความเที่ยงที่อยู่ในระดับเชื่อถือได้ต้องมีค่าเข้าใกล้ 1 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537) เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมีจำนวน 13 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านหน้าที่พิเศษ จำนวน 3 ข้อ ด้านความสามารถพิเศษ จำนวน 4 ข้อ และด้านพฤติกรรมดีเด่น จำนวน 6 ข้อ

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา. 2550. **สรุปการประชุมคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสภา
นิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 9/2550** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [www.sematae.go.th/nla2/committee/
file/committee39/undefined9.doc](http://www.sematae.go.th/nla2/committee/file/committee39/undefined9.doc)
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2543. **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.เอ็น.การพิมพ์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2541. **วิธีการประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2537. **การสร้างมาตรวัดในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕**. กรุงเทพมหานคร : พรินทวานกราฟฟิค.

คำตอบ อาจจะอยู่ในนี้ ...

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นตัวกระตุ้น
ความสนใจต่อการเรียนของนักเรียน
เนื่องจากการใช้สื่อการสอนทำให้
กิจกรรมการเรียนการสอนมีความ
หลากหลาย บรรยากาศการเรียนรู้
มีชีวิตชีวา ไม่น่าเบื่อหน่าย สื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ จึงมีคุณค่าและมี
บทบาทที่ช่วยครูผู้สอนถ่ายโอน
ความรู้สู่นักเรียนได้อย่างแท้จริง

การศึกษาผลการสอนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์

The Study of the Result of Teaching by Using Electronic Media on Doppler Effect

ผศ.สมศักดิ์

เตชะ โกสิต

Assistant Professor Somsak

Techakosit

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เมื่อเรียน โดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนเรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พลวิชัย คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จำนวน 63 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ 1) สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ จากเว็บไซต์ของ PHYSICS 2000 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ 3) แบบทดสอบวัดความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ดังนี้ นักเรียนร้อยละ 68.25 เข้าใจว่าปรากฏการณ์ดอปเปลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของแหล่งกำเนิดเสียง และนักเรียนร้อยละ 66.67 เข้าใจว่าปรากฏการณ์ดอปเปลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่เสียงมีการเปลี่ยนแปลงที่ นักเรียนร้อยละ 57.14 มีความคิดเห็นว่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้สามารถสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ และร้อยละ 50.79 เห็นว่าสื่อดังกล่าวทำให้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าฟังบรรยาย

คำสำคัญ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปรากฏการณ์ดอปเปลอร์

Abstract

The objectives of this research were; to study the understanding of the Doppler Effect concept of Mathayomsuksa 5 students of Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development using an electronic media, to study the students' opinion on the use of the electronic media for teaching Physics : Doppler Effect. The subjects were 63 Mathayomsuksa 5 students attending science and technology program. The research instruments were; 1) an electronic media on the Doppler Effect down loaded from the website of Physics 2000, 2) a learning lesson plan on the Doppler Effect, 3) a conceptual test on the Doppler Effect, and 4) a questionnaire asking the students' opinion on the use of the electronic media for teaching the Doppler Effect.

The research results revealed that 68.25 % of the students understood that the Doppler Effect was caused by the movement of the waves. 66.67 % understood that the Doppler Effect was caused by the change of the sound frequency. 57.14 % stated that the electronic media helped them understand the basic concepts of the Doppler Effect and 50.79 % said that the electronic media offered more concrete understanding than the lecture.

Key words Electronic Media, Doppler Effect

บทนำ

วิชาฟิสิกส์เป็นวิชาที่อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่บางครั้งเนื้อหาค่อนข้างเป็นนามธรรม ขาดต่อความเข้าใจของนักเรียน เช่น ปรากฏการณ์คลื่น ซึ่งมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา หรือแบบจำลองอะตอม ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องอาศัยจินตนาการค่อนข้างมาก

ปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ของเสียงเป็นปรากฏการณ์ที่เสียงเปลี่ยนความถี่ เมื่อแหล่งกำเนิดเสียงหรือผู้ฟังมีการเคลื่อนที่ ในกรณีที่แหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่ ผู้ฟังที่ยืนอยู่หน้าแหล่งกำเนิดจะได้ยินเสียงที่มีความถี่สูงขึ้น เนื่องจากความยาวคลื่นสั้นลง ในทางกลับกัน ผู้ฟังที่ยืนอยู่หลังแหล่งกำเนิดจะได้ยินเสียงที่มีความถี่ต่ำลง เนื่องจากความยาวคลื่นยาวขึ้น ปรากฏการณ์นี้เป็นปรากฏการณ์ที่นักเรียนประสบอยู่เป็นประจำ เช่น รถตำรวจเปิดเสียงไซเรน หรือ เสียงเครื่องบิน นักเรียนจะได้ยินเสียงความถี่สูงขึ้นเมื่อแหล่งกำเนิดเหล่านี้เคลื่อนที่เข้าหานักเรียน และเสียงจะต่ำลงเมื่อแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ผ่านนักเรียนไปแล้ว

จากประสบการณ์การสอนเรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ ในบทเรียนเรื่อง เสียง วิชาฟิสิกส์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลายปี ผู้วิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่สังเกตและรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงความถี่ของเสียงจากปรากฏการณ์นี้ แต่ผู้วิจัยประสบปัญหาในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงสาเหตุของการ

เปลี่ยนแปลงความยาวคลื่นของเสียงที่มีผลทำให้ความถี่ของเสียงเปลี่ยนไปอย่างที่นักเรียนได้ยิน อีกประการหนึ่งผู้วิจัยพบว่านักเรียนสับสนระหว่างเสียงความถี่สูงขึ้นกับเสียงดังกั้น และเสียงความถี่ต่ำลงกับเสียงค่อย จากที่ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าเสียงที่นักเรียนได้ยินเป็นอย่างไรเมื่อรถที่เปิดเสียงไซเรนวิ่งเข้าหา นักเรียนจำนวนหนึ่งตอบว่าเสียงดังกั้น ซึ่งความจริงเสียงดังกั้นเนื่องจากแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่เข้าใกล้ นักเรียนมากขึ้น ดังนั้นเสียงดังกั้นและค่อยลงไม่ได้เป็นผลจากปรากฏการณ์ดอปเปลอร์

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานด้านต่างๆ เป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะการคำนวณในงานด้านวิทยาศาสตร์ หรือ วิศวกรรมศาสตร์เท่านั้น คอมพิวเตอร์ยังถูกใช้เพื่อการบันเทิง การออกแบบ รวมทั้งการใช้เพื่อการศึกษาอีกด้วย ดังนั้นการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นสื่อสำหรับการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์จึงเป็นสิ่งน่าสนใจ เป็นอย่างยิ่ง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถใช้เป็นที่การเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์เหล่านี้สามารถค้นหาได้จากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาฟิสิกส์เป็นจำนวนมาก ที่มีการนำเสนอโดยใช้สื่อประสม หรือภาพประกอบที่เป็นภาพเคลื่อนไหวจึงเหมาะที่จะใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนได้โดยตรง ตัวอย่างเช่น เว็บไซต์ PHYSICS 2000 ซึ่งมีที่อยู่ของ URL คือ <http://www.colorado.edu/physics/2000/index.pl> ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์จากเว็บไซต์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้

การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) มีจุดมุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ หรือที่เรียกว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ความสำคัญต่อสื่อการสอนในฐานะที่มีบทบาทสำคัญในส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน ดังเห็นได้จากสาระที่บัญญัติไว้ใน หมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เนื่องจากสื่อการสอนเป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดความรู้ที่ครูส่งไปยังนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ครูวางไว้ ซึ่งทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นครูซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นจะต้องมีความรู้และสามารถในการวิเคราะห์ วิจัยและตัดสินใจในการเลือกใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และประหยัดเวลา ทั้งนี้ครูอาจจัดหา หรือจัดทำสื่อเหล่านั้นขึ้นเองเพื่อเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนแต่ละคนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพของตน

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้วางแนวการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพ สอดคล้องกับ

ความสนใจ ความถนัดของนักเรียน และให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนนั้นสามารถตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาได้เป็นอย่างดี

คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Computer-Based Education (CBE) หรือ Instructional Computing (IC) หรือ Instructional Application of Computer (IAC) ซึ่งมีความหมายว่า การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยให้ครูสอนและนักเรียนเรียนรู้ได้ดีกว่าเดิม

ศาสตราจารย์ซีมัวร์ เพเพอร์ท (อ้างถึงใน บุพผชาติ ทัพภิกรณ์ , 2542) มีความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้ประการหนึ่งว่า คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาได้ (Constructional tool) ซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยเทคโนโลยีอื่นๆ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์สำหรับสร้างแบบจำลอง (modeling) ของระบบที่เล็กมากจนมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า หรือใหญ่จนเกินกว่าจะเห็นได้ทั้งหมดในเวลาเดียวกัน ซึ่งคอมพิวเตอร์จะช่วยทำสิ่งที่เป็นนามธรรมในวิชาฟิสิกส์ เช่น แรง พลังงาน ความเสียดทาน ฯลฯ ปรากฏขึ้นมาในลักษณะที่เป็นรูปธรรมได้ เป็นการนำนามธรรมมาแสดงออกเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างลึกซึ้งได้ต่อไปอีก นอกจากนี้ เพเพอร์ทยังเสนอว่า คอมพิวเตอร์มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนที่มีความสนใจตรงกันได้มากขึ้น ช่วยกระจายความคิดออกไปสู่โลกกว้าง เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนสามารถเลือกทำสิ่งที่ต่างกันซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ตนสนใจ และสามารถแลกเปลี่ยนกับคนอื่นได้ตลอดเวลา

คอมพิวเตอร์มีความสามารถในการแสดงผลทั้งที่เป็นตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และที่สำคัญคือ คอมพิวเตอร์มีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งที่เป็นตัวช่วยในการดึงดูดและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนต่อบทเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่าคอมพิวเตอร์เป็นสื่อการสอนที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เมื่อเรียนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์เป็นการศึกษาเฉพาะส่วนที่เป็นแนวความคิดเท่านั้น ไม่ศึกษาสาระที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณ

ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

ตัวแปรตาม ได้แก่

- ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์
- ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์โดยใช้สื่อ

อิเล็กทรอนิกส์

นิยามศัพท์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษาจาวา ที่ผู้วิจัยสืบค้นจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถมีอันตรกิริยากับผู้ใช้ได้ มีลักษณะเป็นแอปพลิเคชัน แสดงการเปลี่ยนความถี่และความยาวคลื่นของเสียง เมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่ขณะเกิดปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

ปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เสียงเปลี่ยนความถี่เมื่อแหล่งกำเนิดหรือผู้ฟังเคลื่อนที่ด้วยความเร็วน้อยกว่าความเร็วเสียง โดยความถี่เสียงเพิ่มขึ้นเมื่อแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่เข้าหาผู้ฟัง และความถี่เสียงลดลงเมื่อแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ออกจากผู้ฟัง

ความเข้าใจแนวคิด หมายถึง ความสามารถในการเขียนอธิบายความหมายของปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ได้อย่างถูกต้อง

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความรู้สึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต่อการเรียนด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พลวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ซึ่งเรียนแผนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มที่ 3 จำนวน 29 คน และ กลุ่มที่ 4 จำนวน 34 คน รวม 63 คน

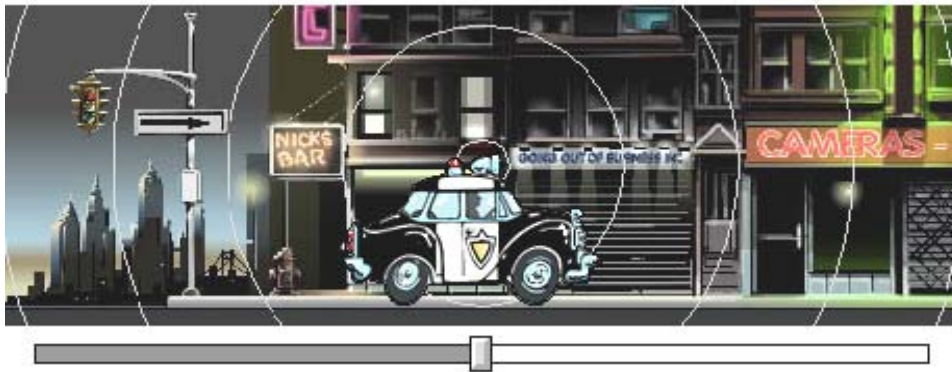
2. วิธีการดำเนินงาน

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็นลำดับดังนี้

1. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. เตรียมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง
3. สอนนักเรียน โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

3. เครื่องมือ

1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ จากเว็บไซต์ของ PHYSICS 2000 ซึ่งเป็นสื่อประสมเป็นรูปรถตำรวจที่เปิดเสียงไซเรน 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อรถตำรวจเคลื่อนที่ไปตามถนน ลักษณะที่สองเป็นสื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความยาวคลื่นเมื่อรถตำรวจเคลื่อนที่ด้วยความเร็วต่างๆ โดยผู้ใช้สามารถ ปรับความเร็วของรถตำรวจได้โดยเลื่อนแถบที่อยู่ด้านล่าง ดังรูป

รูปที่ 1 เมื่อรถซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดเสียงหยุดนิ่ง ความยาวคลื่นเสียงทั้งหน้าและหลังรถเท่ากัน

รูปที่ 2 เมื่อรถเคลื่อนที่ ด้านหน้ารถเสียงมีความยาวคลื่นน้อยลงและความยาวคลื่นเสียงหลังรถมีค่ามากขึ้น

เครื่องมือดังกล่าวได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าของเว็บไซต์ ในการจัดทำคอมพิวเตอร์ให้ผู้วิจัย การใช้คอมพิวเตอร์ข้างต้น ผู้วิจัยต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แปลงสัญญาณจากคอมพิวเตอร์ไปยังเครื่องรับโทรทัศน์ในห้องเรียน

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสอนฟิสิกส์ เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ ซึ่งใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 2 คาบ

3. แบบทดสอบวัดความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ซึ่งเป็นแบบทดสอบปลายเปิด

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลจากแบบทดสอบวัดความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

ตอนที่ 2 ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

ตอนที่ 1 ผลจากแบบทดสอบความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

จากการวิเคราะห์ผลการทำแบบทดสอบของนักเรียน 63 คน ปรากฏดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 แสดงความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ได้อย่างถูกต้อง

ความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ที่ถูกต้อง	ความถี่	ร้อยละ
1. เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของแหล่งกำเนิดเสียง	43	68.25
2. เป็นปรากฏการณ์ที่เสียงมีการเปลี่ยนความถี่	42	66.67
3. ผู้ฟังจะได้ยินเสียงที่มีความถี่สูงขึ้นเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่เข้าหา	35	55.56
4. ผู้ฟังจะได้ยินเสียงที่มีความถี่ต่ำลงเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่หนี	32	50.79
5. แหล่งกำเนิดมีความเร็วน้อยกว่าความเร็วเสียง	17	26.98

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ คือ จำนวนร้อยละ 68.25 มีความเข้าใจว่าปรากฏการณ์คอปเปิลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของแหล่งกำเนิดเสียง และจำนวนร้อยละ 66.67 มีความเข้าใจว่าปรากฏการณ์คอปเปิลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่เสียงมีการเปลี่ยนความถี่ ขณะที่นักเรียนร้อยละ 55.56 และ 50.79 มีความเข้าใจว่าปรากฏการณ์คอปเปิลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่ผู้ฟังจะได้ยินเสียงที่มีความถี่สูงขึ้นเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่เข้าหา และผู้ฟังจะได้ยินเสียงที่มีความถี่ต่ำลงเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่หนี ตามลำดับ แต่มีนักเรียนเพียงจำนวนร้อยละ 26.98 มีความเข้าใจว่าปรากฏการณ์คอปเปิลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่แหล่งกำเนิดมีความเร็วน้อยกว่าความเร็วเสียง

ตารางที่ 2 แสดงความเข้าใจมโนทัศน์เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ที่ไม่ถูกต้อง

ความเข้าใจมโนทัศน์เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ที่ไม่ถูกต้อง	ความถี่	ร้อยละ
1. ความถี่เสียงมากขึ้นเสียงดังขึ้นและความถี่ลดลงเสียงจะเบาลง	3	4.75
2. แหล่งกำเนิดเสียงมีความเร็วมากกว่าความเร็วเสียง	2	3.18
3. ความเร็วเสียงเปลี่ยน	2	3.17
4. เสียงดังเมื่อรถวิ่งเข้าหาและเสียงเบาเมื่อรถวิ่งหนีออกไป	1	1.59
5. ผู้ฟังจะได้ยินเสียงที่มีความถี่ลดลงเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่เข้าหา	1	1.59

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ามีนักเรียนจำนวนไม่ถึงร้อยละ 5.00 มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในแต่ละประเด็นของเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ โดยประเด็นที่นักเรียนมากที่สุดเข้าใจคลาดเคลื่อน คือ ความถี่เสียงมากขึ้นเสียงดังขึ้นและความถี่ลดลงเสียงจะเบาลง (ร้อยละ 4.75) รองมาคือ แหล่งกำเนิดเสียงมีความเร็วมากกว่าความเร็วเสียง และ ความเร็วเสียงเปลี่ยน (ร้อยละ 3.18) และความเข้าใจคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด คือ เสียงดังเมื่อรถวิ่งเข้าหาและเสียงเบาเมื่อรถวิ่งหนีออกไป และ ผู้ฟังจะได้ยินเสียงที่มีความถี่ลดลงเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่เข้าหา (ร้อยละ 1.59)

ตอนที่ 2 ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในแบบสอบถามของนักเรียน 63 คน ได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความพึงพอใจต่อการเรียนเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

ความพึงพอใจในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์	ความถี่	ร้อยละ
1. สร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์คอปเปิลอร์	36	57.14
2. ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าฟังการบรรยาย	32	50.79
3. สื่อน่าสนใจและดึงดูดความสนใจ สีสันสวยงาม	19	30.16
4. เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น	13	20.63
5. สนุกกับบทเรียน ทำให้รู้สึกชอบเรียนฟิสิกส์มากยิ่งขึ้น	9	14.29
6. ทำให้รู้สึกเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง	4	6.35
7. มีความพึงพอใจในสื่อการสอน	3	4.76

จากตารางที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ 3 อันดับแรก ได้แก่ สร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ถึงร้อยละ 57.14 ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมร้อยละ 50.79 และสื่อน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจ สีสันสวยงามร้อยละ 30.16

วิจารณ์ผล

จากการวิเคราะห์ผลแบบทดสอบวัดความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ พบว่านักเรียนจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ได้อย่างถูกต้อง ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของแหล่งกำเนิดเสียง ทำให้เสียงมีการเปลี่ยนความถี่ ผู้ฟังจะได้ยินเสียงความถี่สูงขึ้นเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่เข้าหา และความถี่เสียงลดลงเมื่อแหล่งกำเนิดเสียงเคลื่อนที่ออกจากผู้ฟัง นอกจากนี้ยังพบว่า มีนักเรียนจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 5 มีความเข้าใจแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์ไม่ถูกต้อง แสดงว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาใช้มีผลดีต่อการเรียนรู้เรื่องปรากฏการณ์คอปเปิลอร์

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับความเห็นของศาสตราจารย์ซีมัวร์ เพเพอร์ท ที่กล่าวว่าคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสำหรับสร้างแบบจำลองช่วยสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่นักเรียนได้ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยขยายความคิดในเรื่องที่เรียนด้วยการให้นักเรียนได้เห็นภาพ ได้ยินเสียง เห็นการเคลื่อนไหว เห็นของจริงหรือของจำลองจึงทำให้บทเรียนง่ายต่อความเข้าใจมากยิ่งขึ้น นักเรียนเกิดความเข้าใจแนวคิดได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะความเข้าใจแนวคิดที่เป็นนามธรรม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นตัวกระตุ้นความสนใจต่อการเรียนของนักเรียน ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลาย บรรยากาศการเรียนรู้อาจมีชีวิตชีวา ไม่น่าเบื่อหน่าย สื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงมีคุณค่าและมีบทบาทที่ช่วยให้ครูผู้สอนถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

สรุป

ผลการวิจัยพบว่าการสอนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ดังนี้ นักเรียนร้อยละ 68.25 เข้าใจว่าปรากฏการณ์ดอปเปลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของแหล่งกำเนิดเสียง นักเรียนร้อยละ 66.67 เข้าใจว่าปรากฏการณ์ดอปเปลอร์เป็นปรากฏการณ์ที่เสียงมีการเปลี่ยนความถี่ นอกจากนี้นักเรียนร้อยละ 57.14 มีความคิดเห็นว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้สามารถสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดอปเปลอร์ได้ และร้อยละ 50.79 เห็นว่าสื่อดังกล่าวทำให้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าฟังบรรยาย

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. 2540. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิคม ทาแดง. 2525. สื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา หน่วยที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บุปผชาติ ทัพพิกรณ์. 2542. “เรียนรู้วิธีเรียนแบบร่วมมือ” ใน การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษา (เรื่องกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนว Constructivism และ Constructionism). กรุงเทพมหานคร:สมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษาไทย , 20-21 พฤศจิกายน 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : พรึกหวานกราฟฟิค.

นี่ก็มี ...

การที่นักเรียนและอาจารย์ได้ทำ
กิจกรรมโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
ได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นกับนักวิทยาศาสตร์ชาวต่างชาติ
ในการประชุมทางไกล จะทำให้เกิด
แรงบันดาลใจที่จะใช้ความรู้และ
เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และมุ่ง
พัฒนาตนให้มีความสามารถระดับสากล

**การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต
แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
ที่เข้าร่วมโครงการ “KU-JP Broadband Project”
Enhancing the Desired Characteristics of Students of
Kasetsart University Laboratory School, Center for
Educational Research and Development in the Participation
of “ KU-JP Broadband Project ”**

รศ.เสารัตน์	ภัทรฐิตินันท์*	Associate Professor Sawrarat	Patarathitinant
ผศ.ทิพย์วรรณ	วงศ์ทองศรี	Assistant Professor Tippawan	Vongtongsree
อาจารย์ทิพาวรรณ	สมิตเมฆ	MissTipawan	Smitmegh
อาจารย์ปิยวรรณ	รัตนภาณุสร	MissPiyawan	Rattanapanusorn
อาจารย์ศิริวรรณ	วงศ์สวัสดิ์	MissSiriwan	Wongsawat
ผศ.ดร.สุมาลี	กาญจนชาติรี	Assistant Professor Dr. Sumalee	Kanjanachatree

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการเข้าร่วมโครงการ KU - JP Broadband Project ต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ผลวิจัยคือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 21 คน และอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 6 คน ใช้ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมระหว่างเดือนกันยายน 2549 - เมษายน 2550 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนโครงการ KU - JP Broadband Project 2) แบบบันทึกของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมโครงการ ได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ทั้ง 6 ด้าน คือ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ รอบรู้ สุขีชีวิต จิตมั่นคง และ ดำรงคุณธรรม โดยคุณลักษณะที่นักเรียนได้รับการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านรอบรู้ ในหัวข้อย่อย “มีทักษะ

ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร” ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ ในแต่ละด้านขกเว้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีนักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 ให้ความเห็นว่า พัฒนาในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ KU - JP Broadband Project คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

Abstract

The purpose of this research was to study how joining the activity “KU-JP Broadband Project” develop the students’ characteristics of Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development.

The subjects were 21 high school students and 6 advisors joining the project during September 2006 to April 2007. The instruments consisted of 1) questionnaire 2) noting form of students behavior and students determined characteristics.

The study result revealed that the students who joined the activity of “KU-JP Broadband Project” could develop their characteristics according to the school philosophy ; critical thinking, creative thinking, intelligence, endurance, steadfastness, and morality. The study also revealed that the most developed characteristic of students was communicative skill. More than 50 % of students showed that they could develop in other characteristics except critical thinking.

Keywords KU - JP Broadband Project, Desired Characteristics of Students

บทนำ

ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีหลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต บางครั้งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตในวงกว้าง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากผลผลิตของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียอย่างชัดเจนต่อโลกของเรา ผลดีที่ทุกคนยอมรับคือ การเพิ่มความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตและการทำงาน การเพิ่มผลผลิตทางเกษตรและอุตสาหกรรม เทคโนโลยีทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและชัดเจนช่วยให้การวางแผนการทำงาน การป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันผลจากการใช้เทคโนโลยีก็สร้างความหวั่นวิตกให้มนุษย์มากขึ้น กล่าวคือทำให้สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทางที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อทุกสรรพสิ่งจนกลายเป็นภัยพิบัติ เช่น การเกิดภาวะโลกร้อน ความแปรปรวนของฤดูกาลและสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนมลพิษต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในแทบทุกส่วนของโลก จนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของคนในหลายประเทศ ด้วยเหตุนี้ทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันรักษาสมดุลระหว่างการนำ

เทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์กับผลเสียของเทคโนโลยีต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

เยาวชนเป็นกลุ่มคนที่จะมีอิทธิพลต่อการรักษาสมดุลของโลกในอนาคต ถ้าหากเยาวชนของแต่ละประเทศได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของกันและกันอย่างต่อเนื่องแล้ว จะช่วยให้เยาวชนได้รับทราบถึงผลกระทบของปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือผลการใช้เทคโนโลยีในท้องถิ่นหนึ่งต่อท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย ความเข้าใจและการรับรู้ดังกล่าวจะทำให้เยาวชนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการบริหารจัดการ ดูแลสิ่งแวดล้อม ตลอดจนร่วมมือกันสร้างผลงานที่ดีสู่สังคมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดสันติสุขอย่างแท้จริงในหมู่มวลมนุษยชาติ

ในปีพุทธศักราช 2549 - 2550 กระทรวงวิเทศสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างประเทศ (Ministry of International Affairs and Communications) ประเทศญี่ปุ่น ได้จัดโครงการ Asia Broadband Project / Distance Learning Joint Experiment ขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจาก Mr.Tommy Matsumoto ประธานบริษัท T&Y Matsumoto Corporation NTT Communications (Thailand) Co.,Ltd. สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยฮิโรชิม่า ประเทศญี่ปุ่น ในการนี้ได้จัดให้มีโครงการย่อยสำหรับเยาวชนระดับโรงเรียนระหว่างโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กับ Hiroshima Municipal Technical High School ในการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการดังกล่าว นักเรียนของทั้งสองโรงเรียนจะได้มีโอกาสเก็บข้อมูลของอากาศตามสภาพจริงด้วยเครื่องมือทันสมัย และดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและการประชุมทางไกล

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เห็นความสำคัญของการให้โอกาสนักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนต่างชาติในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพราะนอกจากจะเป็นการเปิดโลกทัศน์แก่นักเรียนแล้ว การทำกิจกรรมดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทั้งด้าน คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ รอบรู้ ผู้ชีวิต จิตมั่นคง ดำรงคุณธรรมด้วย เนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ไม่เคยจัดทำมาก่อนในประเทศไทย คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการทำกิจกรรมในโครงการข้างต้นต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการเข้าร่วมโครงการ KU-JP Broadband Project ต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ในด้านคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ รอบรู้ ผู้ชีวิต จิตมั่นคง ดำรงคุณธรรม

คำถามการวิจัย

การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางไกลในการทำกิจกรรม KU - JP Broadband Project ช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ รอบรู้ ผู้ชีวิตจิตมั่นคง ดำรงคุณธรรมได้หรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

KU - JP Broadband Project เป็นโครงการที่ดำเนินกิจกรรมในช่วงเดือนกันยายน 2549 ถึง เมษายน 2550 รวม 8 เดือน โดยใช้เวลาดำเนินการส่วนใหญ่ นอกเวลาเรียนปกติ คือหลังเลิกเรียน หรือวันเสาร์ และใช้เวลาเรียนปกติ 4 คาบ

นิยามศัพท์

1. **KU-JP Broadband Project** หมายถึง โครงการทดลองเรียนรู้ทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตระหว่างนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กับนักเรียนของ Hiroshima Municipal Technical High School ประเทศญี่ปุ่น โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ทางไกล 3 รูปแบบ คือ

- 1.1 การสร้าง web page ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศ
- 1.2 การติดต่อสื่อสารด้วยภาพและเสียงทางไกลผ่าน web cam ในกิจกรรม Meeting Plaza
- 1.3 การบรรยายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของโลก โดยนักวิทยาศาสตร์ชาวญี่ปุ่นผ่านระบบ Teleconference

2. **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน** หมายถึง บางส่วนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กำหนดขึ้น ได้แก่

- 2.1 คิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 2.2 คิดอย่างสร้างสรรค์
- 2.3 รอบรู้
  - 2.3.1 มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
  - 2.3.2 มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ
  - 2.3.3 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี
- 2.4 ผู้ชีวิต

- 2.4.1 ทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย และมีภาวะการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี
- 2.4.2 มีวินัยในตนเองและรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 2.5 จิตมั่นคง
  - 2.5.1 มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย และตระหนักในคุณค่าของตน
- 2.6 ดำรงคุณธรรม
  - 2.6.1 มีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม

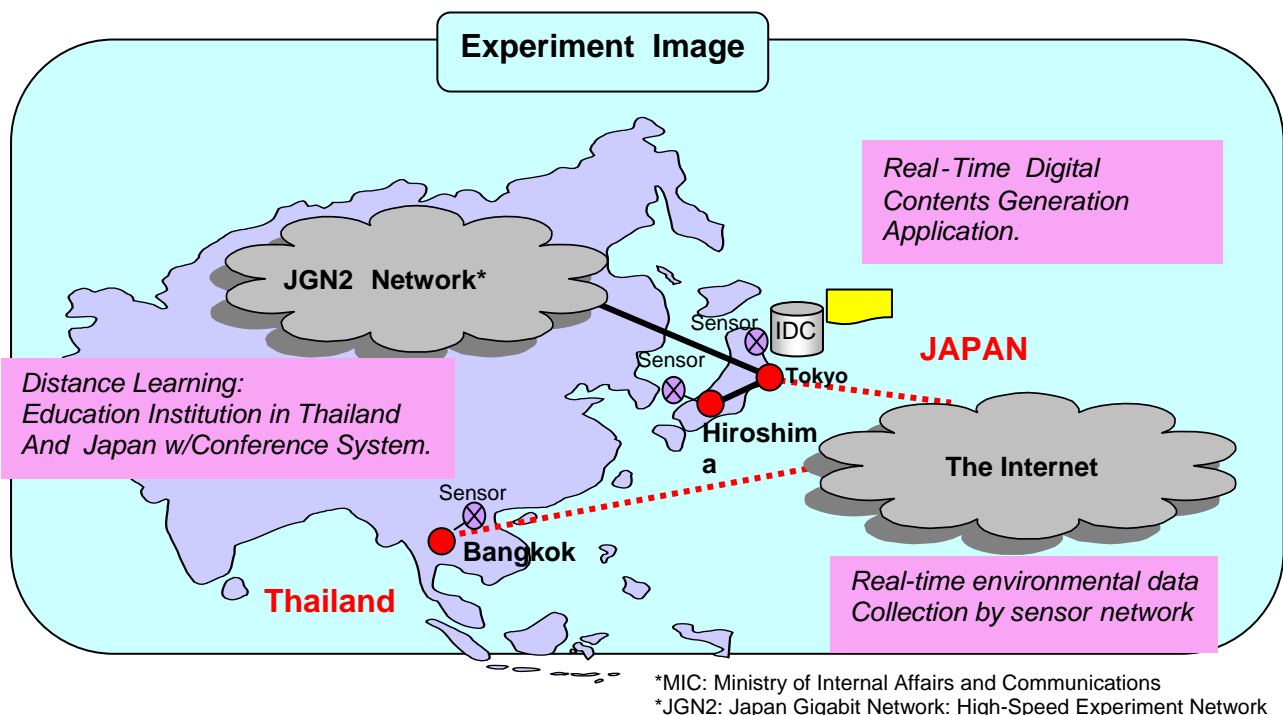
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารทางไกล

การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

การทดลองการเรียนรู้ทางไกลเป็นโครงการหนึ่งของ Ministry of Internal Affairs and Communications ในหัวข้อ “Real time Digital Contents Generation System” โครงการดังกล่าวเป็นการอภิปรายร่วมกันผ่านระบบอินเทอร์เน็ตระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียนญี่ปุ่น ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2549 ถึงมีนาคม 2550 โดยใช้ข้อมูลซึ่งรวบรวมได้จากเครื่องมือตรวจจับสภาพอากาศ ซึ่งติดตั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น การดำเนินงานมีวิธีการโดยสรุปดังรูปต่อไปนี้ (Matsumoto, 2006)

รูปที่ 1 ภาพของการดำเนินงาน

เครื่องมือตรวจจับสภาพอากาศดังกล่าว จะให้ข้อมูลสภาพอากาศของท้องถิ่น ซึ่งนักเรียนไทยและนักเรียนญี่ปุ่นสามารถใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Hikita, 2006) เนื้อหาที่นักเรียนของทั้งสองโรงเรียนสามารถใช้ในการสื่อสารได้แก่ สภาพอากาศและวัฒนธรรมของแต่ละแห่ง โดยสามารถใช้รูปภาพในการสื่อความแทนภาษาเขียนก็ได้ (Ikenaga Taniguchi and Kaneda, 2006)

การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนญี่ปุ่น มีรูปแบบและรายละเอียดของกิจกรรมดังตาราง (Matsumoto, 2006)

แผนงาน	รายละเอียดกิจกรรม
1) การสร้างเนื้อหาลงใน web page	<ol style="list-style-type: none"> 1) แนะนำวัฒนธรรมท้องถิ่นและโรงเรียนของแต่ละแห่ง (เช่น นักเรียน การแข่งกีฬา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฯลฯ) 2) นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น อุณหภูมิ ฝน ฤดูกาล) 3) เขียนความประทับใจหรือความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเปรียบเทียบสภาพสิ่งแวดล้อมของแต่ละฝ่าย
2) การติดต่อสื่อสารด้วยการส่งภาพและเสียงทางไกล	<ol style="list-style-type: none"> 1) นักเรียนไทยและนักเรียนญี่ปุ่นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยใช้ web cam เช่น แนะนำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การพบกระดาษ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของญี่ปุ่น ฯลฯ 2) อาจารย์ไทยและอาจารย์ญี่ปุ่นติดต่อสื่อสารกัน โดยผ่านระบบการส่งภาพและเสียงทางไกล 3) บันทึกภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ต้นไม้ในโรงเรียน และสภาพอากาศของแต่ละแห่ง
3) การบรรยายทางไกล	<ol style="list-style-type: none"> 1) การบรรยายทางไกลโดย ศาสตราจารย์ชินิจิ ทากะมูระ (Prof.Shinichi Takemura) จากมหาวิทยาลัยศิลปะและการออกแบบแห่งเกียวโต (Kyoto University of Art and Design) เรื่อง สิ่งแวดล้อมของโลก โดยใช้แบบจำลองลูกโลกระบบดิจิทัล

การติดต่อสื่อสารกันผ่าน web cam ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น ทำให้สามารถประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ทั้งที่อยู่ห่างไกลกัน ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางมาพบกัน ซึ่งช่วยให้ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ในปัจจุบันการบริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์และการเขียน เว็บบล็อก ก็มีผู้นิยมใช้มากเพราะใช้ส่งและอ่านข้อความกับผู้ที่ต้องการติดต่อด้วย ใช้แทนจดหมายได้อย่างดีโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและผู้รับจะได้รับเกือบทันทีที่ส่งไป (จักรกฤษณ์, 2544)

การสนับสนุนให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามมาตรฐานที่ 2 ในมาตรฐานการศึกษาของชาติซึ่งกล่าวถึงตัวบ่งชี้บางส่วนไว้ว่า “มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พลวิจัย

1.1 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งสมัครเข้าร่วมโครงการ KU-JP Broadband Project จำนวน 21 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน

1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ KU-JP Broadband Project จำนวน 6 คน

2. วิธีดำเนินงาน

2.1 อาจารย์ที่ปรึกษารับสมัครนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

2.2 นักเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการเข้ารับฟังคำชี้แจงและรับทราบขั้นตอนการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนญี่ปุ่น จากคณะผู้วิจัยและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจากประเทศญี่ปุ่น

2.3 นักเรียนจัดทำ web page เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและสภาพอากาศ ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

2.4 นักเรียนประชุมร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อจัดทำข้อมูล วางแผนการดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์และนักเรียนญี่ปุ่น

2.5 นักเรียนติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกับนักเรียนญี่ปุ่น ผ่านระบบการส่งภาพและเสียงทางไกลผ่าน web cam ในกิจกรรม Meeting Plaza 4 ครั้ง

2.6 นักเรียนฟังบรรยาย ชักถามปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์และนักเรียนญี่ปุ่นในกิจกรรมการบรรยายทางไกล จากโตเกียว เรื่องสิ่งแวดล้อมโลก 1 ครั้ง

2.7 นักเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาประชุมร่วมกับคณะผู้ดำเนินการชาวญี่ปุ่นที่ประเทศไทย 2 ครั้ง

3. เครื่องมือ

3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การประเมินตนเองของนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนได้พัฒนาจากการเข้าร่วมโครงการ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการ

3.2 แบบบันทึกของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ที่ได้รับการพัฒนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนได้รับการพัฒนา

4.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากความคิดเห็นของนักเรียน และแบบบันทึกของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยจัดกลุ่มข้อมูลออกเป็นประเภทตามประโยชน์ ปัญหา และข้อเสนอแนะ แล้วหาค่าความถี่ของความคิดเห็นในแต่ละประเภท

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามของนักเรียนที่ร่วมโครงการ
- 2) ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกของอาจารย์เกี่ยวกับพฤติกรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

1. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของนักเรียนในแต่ละระดับการประเมินตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนได้พัฒนาจากการเข้าร่วมโครงการ KU – JP Broadband Project

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้รับการพัฒนา	ความถี่และร้อยละของนักเรียนในระดับการประเมินตนเอง			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. คิดอย่างมีวิจารณญาณ	8 (38.1)	13 (61.9)	-	-
2. คิดอย่างสร้างสรรค์	13 (61.9)	8 (38.1)	-	-
3. รอบรู้				
3.1 มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	19 (90.5)	2 (9.5)	-	-
3.2 มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	11 (52.4)	10 (47.6)	-	-
3.3 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี	13 (61.9)	6 (28.6)	2 (9.5)	-
4. สุขีชีวิต				
4.1 ทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย	11 (52.4)	10 (47.6)	-	-
4.2 มีวินัยในตนเองและรับผิดชอบต่อหน้าที่	13 (61.9)	8 (38.1)	-	-
5. จิตมั่นคง				
5.1 มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และตระหนักในคุณค่าของตน	15 (71.4)	6 (28.6)	-	-
6. ดำรงคุณธรรม				
6.1 มีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม	15 (71.4)	6 (28.6)	-	-

ตารางที่ 1 แสดงว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนเห็นว่าได้รับการพัฒนาในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก เป็นดังนี้ นักเรียน ร้อยละ 90.5 เห็นว่าได้พัฒนาทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร นักเรียนร้อยละ 71.4 เห็นว่าได้พัฒนาความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและตระหนักในคุณค่าของตน และนักเรียนร้อยละ 71.4 เห็นว่าได้พัฒนาความมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นๆ ยกเว้น คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีจำนวนนักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 ที่แสดงความคิดเห็นว่าได้รับการพัฒนามากที่สุด

ตารางที่ 2 ความถี่ของนักเรียนในความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมโครงการในแต่ละประเด็น

ประเด็นความคิดเห็นของนักเรียน	ความถี่
1. ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ	
1.1 ได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์	21
1.2 ได้รู้จักคนมากขึ้น และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างชาติ	15
1.3 ได้ฝึกการแบ่งเวลา	8
1.4 ได้เรียนรู้การเตรียมงาน โดยได้รับการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด	6
2. ปัญหา	
2.1 มีอุปสรรคด้านภาษา (นักเรียนญี่ปุ่นมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษน้อย)	11
2.2 ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน	8
2.3 มีเวลาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นน้อยเกินไป	6
2.4 มีเวลาในการเตรียมงานน้อยเกินไป	6
2.5 มีความขัดข้องทางด้านเทคนิคการส่งภาพและเสียงทางไกลในช่วงแรก	4
2.6 ไม่ได้ใช้ข้อมูลจากเครื่องวัดสภาพอากาศในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพราะติดตั้งเครื่องมือได้ช้า	2
3. ข้อเสนอแนะ	
3.1 ควรสนับสนุนให้มีโครงการนี้ต่อไป	17
3.2 ควรเพิ่มเวลาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแต่ละครั้ง	4

ตารางที่ 2 แสดงว่า นักเรียนทั้ง 21 คน เห็นว่าการเข้าร่วมโครงการ KU – JP Broadband Project ช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้ โดยนักเรียน 11 คน คิดว่าการดำเนินกิจกรรมมีอุปสรรคด้านภาษา และมีนักเรียน 17 คนเสนอว่าควรมีโครงการนี้ต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกของอาจารย์เกี่ยวกับพฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่นักเรียนได้รับการพัฒนา

พฤติกรรมของนักเรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนได้รับการพัฒนา
1) นักเรียนประชุมร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการทำกิจกรรม ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำงาน ปัญหาและการจัดการกับสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - คิดอย่างมีวิจารณญาณ - คิดอย่างสร้างสรรค์ - มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม - มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ - มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
2) นักเรียนเตรียมบทสนทนา พิมพ์ข้อความติดต่อกับนักเรียนญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษ	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
3) นักเรียนออกแบบและจัดทำสื่อเพื่อนำเสนอเรื่องราวของโรงเรียน สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ ฯลฯ ในรูปแบบ web page , power point	<ul style="list-style-type: none"> - คิดอย่างสร้างสรรค์ - มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร - มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี - มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย และตระหนักในคุณค่าของตน
4) นักเรียนแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ในการเตรียมงานแต่ละครั้ง เช่น ค้นหาข้อมูล ถ่ายภาพ เขียนบทเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ	<ul style="list-style-type: none"> - มีวินัยในตนเองและรับผิดชอบต่อหน้าที่ - ทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย และมีภาวะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี - มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
5) นักเรียนใช้ภาพเขียน ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือแสดงท่าทางประกอบ เพื่อนำเสนอให้คู่สนทนาชาวญี่ปุ่นเข้าใจเรื่องที่ต้องการสื่อความ เมื่อไม่สามารถสื่อสารกันด้วยภาษาพูด	<ul style="list-style-type: none"> - คิดอย่างสร้างสรรค์ - มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ - มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พฤติกรรมของนักเรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่นักเรียนได้รับการพัฒนา
6) นักเรียนร่วมทำกิจกรรม Meeting Plaza ฟังบรรยายทางไกล โดยสนทนา และนำเสนอข้อมูล สภาพอากาศ กิจกรรมและสิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรียน วัฒนธรรมไทยและเรื่องอื่นๆ ที่นักเรียนสนใจร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร - มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี - มีวินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่ - มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย และตระหนักในคุณค่าของตน - คิดอย่างมีวิจารณญาณ - คิดอย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 3 แสดงว่า อาจารย์เห็นว่า พฤติกรรมของนักเรียนซึ่งจำแนกได้เป็น 6 ด้านนั้น มีพฤติกรรม 5 ด้านที่แสดงถึงการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ การประชุมร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา การเตรียมบทสนทนา การออกแบบและจัดทำสื่อ การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการร่วมทำกิจกรรม Meeting Plaza ฟังบรรยายทางไกล พฤติกรรมทั้ง 6 ด้านแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อย 1 คุณลักษณะ พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้มากที่สุด คือ พฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม Meeting Plaza และฟังบรรยายทางไกล

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งอาจารย์และนักเรียนที่เข้าร่วม KU-JP Broadband Project เห็นว่าการเข้าร่วมโครงการ สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้ ทั้งด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ รอบรู้ สุขีชีวิต จิตมั่นคง ดำรงคุณธรรม โดยนักเรียนเห็นว่าคุณลักษณะที่ได้รับการพัฒนามากที่สุด คือด้านรอบรู้ ในหัวข้อย่อย “มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร” (ร้อยละ 90.5) รองลงมาได้แก่ ด้านจิตมั่นคง ในหัวข้อย่อย “มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและตระหนักในคุณค่าของตน” (ร้อยละ 71.4) และด้านดำรงคุณธรรม ในหัวข้อย่อย “มีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม” (ร้อยละ 71.4) ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นๆกเว้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีจำนวนนักเรียนที่แสดงความคิดเห็นว่าได้รับการพัฒนามากที่สุด มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป ความคิดเห็นของนักเรียนส่วนใหญ่สอดคล้องกับอาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อ “มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร” นอกจากนี้อาจารย์ยังเห็นว่า พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกแต่ละด้านบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่านักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อย่างน้อย 1 คุณลักษณะ อย่างไรก็ตามในการดำเนินโครงการดังกล่าว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารด้วยอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

และการประชุมทางไกล ตลอดจนเครื่องมืออื่นๆ เช่น เครื่องวัดสภาพอากาศ เพราะโรงเรียนต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก จึงทำให้การแก้ปัญหาด้านเทคนิคในขณะที่ยังดำเนินการ Meeting Plaza และการแปลความหมายข้อมูลจากเครื่องวัดสภาพอากาศเป็นไปได้ช้า นอกจากนี้ยังพบว่าการทำกิจกรรมสื่อสารผ่าน web cam ด้วยการพูด-ฟังภาษาอังกฤษกับนักเรียนญี่ปุ่นเป็นไปได้ช้า เนื่องจากนักเรียนญี่ปุ่นมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษไม่ดี ทำให้นักเรียนต้องใช้การสื่อสารด้วยภาพและท่าทางแทน อย่างไรก็ตาม การแสดงพฤติกรรมดังกล่าว อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่า ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะ “คิดอย่างสร้างสรรค์” และ “ทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ”

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ยืนยันว่า การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับนานาชาติ ดังเช่น KU-JP Broadband Project ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชนไทยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้อาจารย์และนักเรียนได้มีโอกาสทำงานในระดับนานาชาติ นับเป็นการช่วยพัฒนาวิสัยทัศน์ให้กว้างไกลยิ่งขึ้น นอกจากนี้การที่นักเรียนและอาจารย์ได้ทำกิจกรรมโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักวิทยาศาสตร์ชาวต่างชาติในการประชุมทางไกล จะทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะใช้ความรู้และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และมุ่งพัฒนาตนให้มีความสามารถระดับสากล ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรแสวงหาการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในการจัดโครงการทำนองเดียวกันนี้ให้มากขึ้นและต่อเนื่องโดยใช้ KU-JP Broadband Project เป็นกรณีศึกษา

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2548. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหાયบ์ล็อกและการพิมพ์.

จักรกฤษณ์ นพคุณ. 2544. **Web Cam ถ่ายทอดสดผ่านอินเทอร์เน็ต**. กรุงเทพฯ : โปรวิชั่น.

Atsushi Hikita. 2006. **The environment education with real time contents and distance learning-outline**. (copy)

Hiroshi Ikenaka, et al. 2006. **Bangkok-Hiroshima Network Project**. (copy)

Tommy Matsumoto. 2006. **Asia Broadband Program/Distance Learning Joint Experiment**. (copy)

ภาพการทำกิจกรรม

นักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำกิจกรรม Meeting Plaza กับนักเรียนญี่ปุ่นผ่าน web cam

การประชุมฟังบรรยายทางไกล โดยใช้ระบบ Teleconference ระหว่าง โตเกียว-กรุงเทพฯ-อิโรชิมารื่อง ตั้งแวดล้อมโลก โดยมีโดย ศาสตราจารย์ชินิจิ ทาเกมูระ (Prof.Shinichi Takemura) จากมหาวิทยาลัยศิลปะและการออกแบบแห่งเกียวโต (Kyoto University of Art and Design) เป็นวิทยากร

การประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์ใหญ่ ผู้ดำเนินการฝ่ายญี่ปุ่น อาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนในโครงการ เพื่อสรุปผลและประเมินโครงการ

นี่ใช่ ...

เมื่อคนมากกว่าหนึ่งคนมาทำงาน
ร่วมกันให้ประสบความสำเร็จได้
การทำงานนั้นต้องทำอย่างเป็นระบบ
มีขั้นตอน วางแผนการทำงาน
แบ่งหน้าที่ รับผิดชอบต่อหน้าที่
ติดตามดูแล แก้ไขและประเมิน
ผลงาน เพื่อพัฒนาตนเองและผลงาน
ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

การส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบ ด้วยกิจกรรมสนทนายามเช้า

The Encouragement of the Systematic Work Strategy through the Home Room Activities

ผศ.อารดา   เตชะโกศิยวณิช*   Assistant Professor Arada   Techagaisiyavanit
นางสาวอรุณี   วรรณทวี   Miss Arunnee   Wantawee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมสนทนายามเช้า พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบ ศึกษาทักษะที่นำมาใช้ในการทำกิจกรรม และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรม กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 39 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 , 10 หรือ 20 คน ตามลักษณะกิจกรรม และทำกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 กิจกรรม จำนวน 8 สัปดาห์ ประเมินผลโดยใช้แบบประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบและทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรมโดยครูและนักเรียน และให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรม หลังทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในสมุดบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละเฉพาะคำตอบที่มีระดับคะแนน มาก (3) และมากที่สุด (4) ผลการวิจัย พบว่านักเรียนประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบตามลำดับดังนี้ ประชุมวางแผน (90.70%) ปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ (88.46%) แบ่งหน้าที่ (87.50%) แลกเปลี่ยนความคิดเห็น (86.54%) และประเมินการทำงาน (78.20%) นักเรียนประเมินทักษะที่ใช้ทำกิจกรรมกลุ่มตามลำดับ ดังนี้ การประสานงานกับเพื่อนในกลุ่ม (95.19%) การแก้ปัญหา (90.03%) การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (89.10%) การคิดวิเคราะห์ (88.46%) การคิดสร้างสรรค์ (88.46%) การตัดสินใจ (87.18%) และการทำงานที่รับผิดชอบ (83.97%) โดยผลการประเมินของครูสูงกว่านักเรียนทั้งการทำงานอย่างเป็นระบบและทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรม จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมช่วยส่งเสริมความสามัคคี และส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ   การทำงานอย่างเป็นระบบ   กิจกรรมสนทนายามเช้า

Abstract

This research aims to encourage the systematic joint working under democratic principle of the M. 2 students through the Home room activities. In the research, the 8 activities that encourage systematic joint working have been developed by the researcher. Related skills which were applied for activities have been studied as well as the opinion of the students on the activities. The researcher organized the Home room 8 activities. The sample was 39 M.2/3 students that were divided into small group of 4, 10, or 20 students. Every week each group have to carried out the activities for 8 weeks and were evaluated by using the Systematic Working evaluation form including assessment of skill which were used in doing activity. The students wrote their opinions on each activity after finished each activity. The data which use for calculation were particularly selected only the answers that have score 3 (“more”) and 4 (“most”) were analyzed by calculation of frequency and percentage. The research found that the pilot students appraised and put ranking of required factors of systematic working as following: Meeting for planning (90.70%), Execution with extreme effort (88.46%), Responsibility sharing (87.50%), Discussion and Exchange in opinion (86.54%), Evaluation the work (78.20%). In term of skill, the pilot students defined the required skills which were used for systematic working as following: Coordination skill (95.19%), Problem Solving skill (91.03%), Expression and exchange opinion (89.10%), Analytical skill (88.46%), Creativity (88.46%), Decision Making (87.18%) and Commitment to responsibility (83.97%). Whereas the evaluation scores from teacher were higher than students both Systematic Working evaluation and skills which were used for systematic working. The students’ opinion could be concluded that the activities promote the unity and well encourage systematic working.

Key words Systematic Working Strategy, Home Room Activities

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดกรอบแนวทางการจัดการศึกษาว่า ต้องจัดเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ตลอดจนมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 ได้กำหนดการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคนได้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้สอนต้องปรับกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม จะทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ ได้ใช้ความคิดความสามารถ

และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและจากแผนกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2546-2550 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 6 ประการ คือ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ รอบรู้ ผู้ชีวิต จิตมั่นคง ดำรงคุณธรรม ซึ่งการทำงานอย่างเป็นระบบร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย เป็นคุณลักษณะย่อยในคุณลักษณะผู้ชีวิต ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบด้วยกิจกรรมสนทนายามเช้า โดยมีแนวคิดว่ามีคนมากกว่าหนึ่งคนมาทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จได้ การทำงานนั้นต้องทำอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน วางแผนการทำงาน แบ่งหน้าที่ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ติดตามดูแลแก้ไขและประเมินผลงาน เพื่อพัฒนาตนเองและผลงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติและทำงานร่วมกัน มีครูเป็นผู้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำ การทำกิจกรรมกลุ่มตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้การทำงานเป็นกลุ่ม (Group Activity) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) เป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพราะกลุ่มเป็นที่รวมประสบการณ์ของคนหลายคนมาแลกเปลี่ยนความรู้ ฝึกความเป็นผู้นำ-ผู้ตาม ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน ระดมสมองใช้ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และทักษะต่างๆ ในการสร้างผลงานอย่างมีขั้นตอนจนสามารถสร้างผลงานให้ประสบความสำเร็จ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom action research) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ด้วยกิจกรรมสนทนายามเช้า พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบ ศึกษาทักษะที่นำมาใช้ในการทำกิจกรรม และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 39 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

2.1 กิจกรรมสนทนายามเช้า จำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 – 8 ตามลำดับดังนี้ มีอะไรในเลข 1 – 30 High up to the sky การสร้างกับการทำลาย มาอยู่อะไรกับน้ำ ลากับหญ้า กินกับเกมพิชิตปม และป่ายนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น พร้อมแผนการจัดกิจกรรมโดยปรับปรุงจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยรวบรวมและสร้างขึ้นแล้วทดลองใช้ในกิจกรรมสนทนายามเช้ากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 และแผนการจัดกิจกรรมนี้ ได้ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและประเมินจำนวน 5 ท่าน

2.2 แบบประเมินการทำงานกิจกรรม เป็นแบบเลือกระดับความคิดเห็น 4 ระดับ คือ 4 = มากที่สุด 3 = มาก 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด 5 ชุด ดังนี้

2.2.1 แบบประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบของนักเรียน **โดยนักเรียน**

2.2.2 แบบประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบของนักเรียน **โดยครู**

2.2.3 แบบประเมินทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรมของนักเรียน **โดยนักเรียน**

2.2.4 แบบประเมินทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรมของนักเรียน **โดยครู**

2.2.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมของนักเรียน **โดยนักเรียน**

3. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 4 หรือ 10 หรือ 20 คน ตามลักษณะกิจกรรม ให้นักเรียนทำกิจกรรมในช่วงเวลาโฮมรูม ประมาณ 30 นาที สัปดาห์ละ 1 กิจกรรมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ หลังทำกิจกรรมครูและนักเรียนตอบแบบประเมินและบันทึกความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลจากแบบประเมินของนักเรียนทั้ง 3 แบบ มารวมความถี่ และหาค่าร้อยละเฉพาะคำตอบที่นักเรียนให้ระดับคะแนน 3 และ 4 คือ มากและมากที่สุด

4.2 นำข้อมูลจากการประเมินโดยครูทั้ง 2 แบบมารวมความถี่ และหาค่าร้อยละ เฉพาะคำตอบที่ครูให้ระดับคะแนน 3 และ 4 คือ มากและมากที่สุด

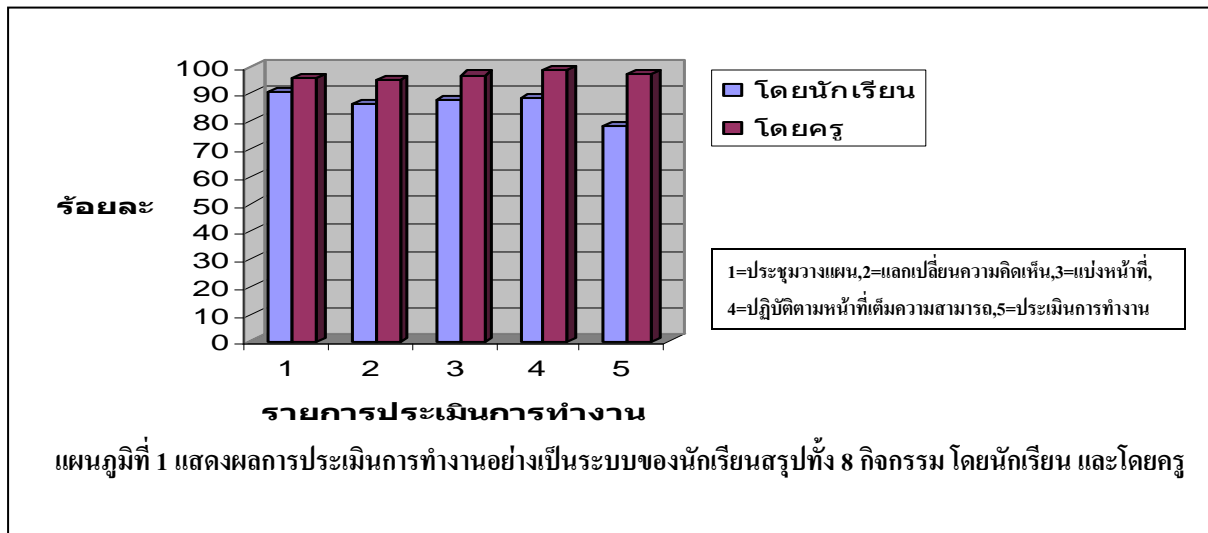
4.3 นำสมุดบันทึกของนักเรียนมาสรุปความคิดเห็น หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยและวิจารณ์

1. การทำงานอย่างเป็นระบบของนักเรียน

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบของนักเรียน โดยนักเรียน 39 คน และโดยครู 3 คน

รายการประเมิน	ผลสรุปรวม 8 กิจกรรม (%)	
	โดยนักเรียน	โดยครู
1. ประชุมวางแผน	90.70	95.51
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	86.54	95.19
3. แบ่งหน้าที่	87.50	96.80
4. ปฏิบัติตามหน้าที่เต็มความสามารถ	88.46	98.72
5. ประเมินการทำงาน (พูดคุยตามโอกาส)	78.20	97.44

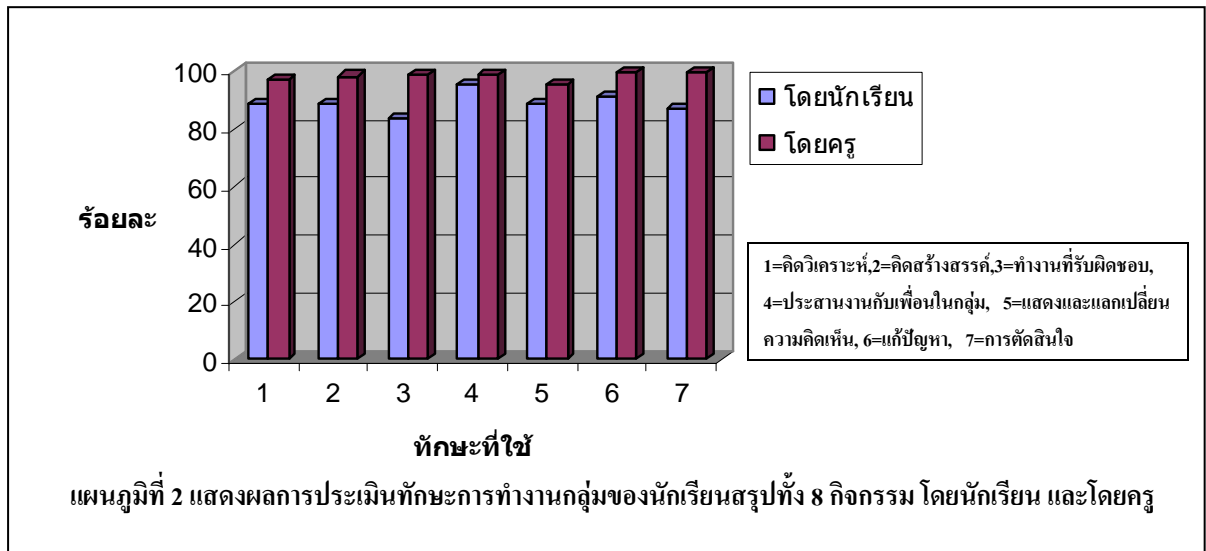

จากการประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบของนักเรียน โดยนักเรียน และโดยครู ดังแสดงในตารางที่ 1 และแผนภูมิที่ 1 พบว่า นักเรียนประเมินตนเองในด้านการทำงานอย่างเป็นระบบ สรุปทั้ง 8 กิจกรรมดังนี้ ขั้นตอนการประชุมวางแผน การทำงานสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.70 รองลงมา ตามลำดับ คือ ปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 88.46 แบ่งหน้าที่การทำงาน คิดเป็นร้อยละ 87.50 แลกเปลี่ยนความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 86.54 และประเมินการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 78.20 ในขณะที่ครูประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบของนักเรียนสรุปทั้ง 8 กิจกรรมทุกขั้นสูงกว่านักเรียน และสูงกว่า ร้อยละ 90 เนื่องจากการรวมความถี่ จากการประเมินของนักเรียนรวมจากระดับคะแนน 3 และ 4 คือ ระดับ มากและมากที่สุด

2. ทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่ม

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนโดยนักเรียน 39 คน และ โดยครู 3 คน

รายการประเมิน	ผลสรุปรวม 8 กิจกรรม (%)	
	โดยนักเรียน	โดยครู
1. การคิดวิเคราะห์	88.46	97.44
2. การคิดสร้างสรรค์	88.46	98.40
3. การทำงานที่รับผิดชอบ	83.97	98.72
4. การประสานงานกับเพื่อนในกลุ่ม	95.19	99.04
5. การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	89.10	95.19
6. การแก้ปัญหา	91.03	99.68
7. การตัดสินใจ	87.18	99.68

จากการประเมินทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน โดยนักเรียน และโดยครู ดังแสดงในตารางที่ 2 และแผนภูมิที่ 2 พบว่า นักเรียนประเมินตนเองในด้านทักษะที่ใช้ในการทำกิจกรรม สรุปรวมทั้ง 8 กิจกรรมสูงกว่าร้อยละ 80 ทุกทักษะ ในขณะที่ครูประเมินว่านักเรียนใช้ทักษะในการทำกิจกรรม สรุปรวมทั้ง 8 กิจกรรม สูงกว่าร้อยละ 90 และสูงกว่าที่นักเรียนประเมินตนเองทุกทักษะ เนื่องจากครูเป็นผู้สังเกต และเข้าใจพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกถึงทักษะทั้ง 7 ทักษะมากกว่านักเรียน และข้อมูลของนักเรียนรวมจากการประเมินตนเองของนักเรียน เฉพาะระดับคะแนน 3 และ 4 คือ ใช้ทักษะทั้ง 7 ทักษะในระดับมากและมากที่สุด ส่วนระดับ 2 คือ น้อย ซึ่งจัดว่ามีพฤติกรรมนั้นแต่มีในระดับน้อยแต่ไม่ได้นำมารวม แสดงว่าในการทำกิจกรรมกลุ่มนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานที่รับผิดชอบ การประสานงานกับเพื่อนในกลุ่ม การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ได้สรุปข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีความสามารถและมีการพัฒนาทักษะต่างๆ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแสดงความคิดเห็น รู้จักการวางแผนและมีความรับผิดชอบ รู้จักแก้ปัญหาและตัดสินใจ และปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งกลุ่มจะเป็นแรงจูงใจให้กันและกันอันจะมีผลทำให้การทำงานประสบความสำเร็จสูงสุด

3. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรม

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียน 39 คนต่อกิจกรรม

รายการประเมิน	ผลสรุปรวม 8 กิจกรรม (%)
1. ส่งเสริมความคิดวิเคราะห์	88.78
2. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	88.14
3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น	89.42
4. ส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบ	91.03
5. ส่งเสริมความสามัคคี	92.31
6. ส่งเสริมความรับผิดชอบ	85.58
7. ส่งเสริมการกล้าแสดงออก	81.41
8. เป็นกิจกรรมที่สนุกน่าติดตาม	79.81
9. เวลาที่ใช้เหมาะสมดี	87.18
10. มีการบันทึกช่วยจำเหมาะสมดี	82.05
11. ควรจัดกิจกรรมเช่นนี้อีก	82.37

ความคิดเห็นต่อกิจกรรมโดยนักเรียน ตามตารางที่ 3 พบว่าทั้ง 8 กิจกรรม มี 10 ประเด็น ที่ได้รับคะแนนประเมินระดับสูงเกินร้อยละ 80 ได้แก่ ส่งเสริมความสามัคคีได้ดีที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.31 รองลงมาตามลำดับ คือ ส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบ คิดเป็นร้อยละ 91.03 ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 89.42 ส่งเสริมความคิดวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 88.78 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 88.14 ส่งเสริมความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 85.58 และส่งเสริมการกล้าแสดงออก คิดเป็นร้อยละ 81.41 เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมเหมาะสมดี คิดเป็นร้อยละ 87.18 และการมีบันทึกช่วยจำเหมาะสมดี คิดเป็นร้อยละ 82.05 เห็นว่าสมควรจัดกิจกรรมเช่นนี้อีก คิดเป็นร้อยละ 82.37 แต่นักเรียนมีความเห็นโดยรวมว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สนุกน่าติดตาม ต่ำกว่า ร้อยละ 80 คือผลการประเมินอยู่ในระดับ ร้อยละ 79.81

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ จากบันทึกช่วยจำของนักเรียน

นักเรียนรายงานว่าเป็นกิจกรรมที่สนุก ไม่น่าเบื่อ ชอบมาก ทำให้อารมณ์ดี เป็นเวลาที่มีความสุขและอบอุ่น คิดเป็นร้อยละ 71.79 ได้รับความรู้ เสริมสร้างปัญญาและมีเนื้อหาสาระ คิดเป็นร้อยละ 55.85 กิจกรรมดีแปลกใหม่กว่าปีอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 30.77 ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดเป็นร้อยละ 25.64 และเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ได้ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า และอยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ต่อไป คิดเป็นร้อยละ 23.08

สรุปผล

1. นักเรียนจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบทุกชั้นตอนด้วยกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ยกเว้นขั้นตอนการประเมินการทำงานซึ่งมีจำนวนร้อยละ 78.21
2. นักเรียนจำนวนมากกว่าร้อยละ 83 ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานที่รับผิดชอบ การประสานงานกับเพื่อนในกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ในการทำงานร่วมกันด้วยกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม
3. นักเรียนจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 มีความเห็นว่า กิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานอย่างเป็นระบบ ความสามัคคี ความเป็นกันเอง การกล้าแสดงออก การบันทึกช่วยจำ การใช้เวลาเหมาะสม และควรจัดกิจกรรมเช่นนี้อีก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำชุดกิจกรรมนี้ ไปศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอื่นๆ เช่น ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นต้น
2. ควรเผยแพร่ชุดกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบของนักเรียนเพื่อให้ครูทั่วไป ที่สนใจศึกษานำไปใช้ได้จริง
3. ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอื่นๆ และทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นต่างๆ เพื่อให้ชุดกิจกรรม ที่เหมาะสมกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับชั้นนั้น
4. ควรมีการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนในบริบทของนักเรียน เช่น นักเรียนที่มีความสามารถในด้านต่างๆ หรือมีข้อบกพร่องใน ลักษณะต่างๆ เป็นต้น

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

- คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดัชนีแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2544. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถัย มูลคำ และคณะ. **STORYLINE METHODE : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร : ดวงกลมสมัย.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินแผนการจัดกิจกรรม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวรรณ	เจริญศักดิ์ศิริ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์	โสวัณณะ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาลินท์	อิทธิรส
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรัตน์	ปานประสงค์
5. อาจารย์ทรงพล	ภาณุภาส

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรม

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

แผนการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้า (Home room)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	นักเรียนมีคุณลักษณะการทำงานอย่างเป็นระบบร่วมกับผู้อื่น ได้
ชื่อกิจกรรม	พิชิตปม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3	เวลา 30 นาที
ผู้เขียนแผน	ผศ.อารดา เตชะโกศิยวณิช และ นางสาวอรุณี วรรณทวี

จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

- 1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 2. การคิดอย่างสร้างสรรค์

รอบรู้

- 5. มีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

สู้ชีวิต

- 7. มีสุขภาพกาย ใจ ที่แข็งแรงสมบูรณ์
- 8. พึ่งพาตนเอง เชื่อมั่น กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง
- 9. ทำงานอย่างเป็นระบบและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิธีประชาธิปไตย
- 10. มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

จิตมั่นคง

- 13. มีภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ความคิดรวบยอด

ความคิดวิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้

เนื้อหา

ในการแก้ปัญหาเพื่อให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่ม ใช้ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนหาวิธีแก้ปัญหา และร่วมมือกันทำงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนหาวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาต่อไป

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่มๆละ ประมาณ10 คน แยกหญิงชาย คละตามความสามารถ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

- ครูบอกกติกา :
1. ให้นักเรียนยืนรวมกันเป็นกลุ่ม ให้คนแรกยื่นมือซ้ายหงายมือเข้าตรงกลางกลุ่ม
  2. ให้คนอื่นๆยื่นมือเข้ามาจับ โดยวางมือคว่ำและหงายมือสลับไปเรื่อยๆจนครบทุกคนจะเรียงลำดับอย่างไรก็ได้
  3. ทุกคนจับมืออย่าให้หลุดแล้วค่อยๆขยายวงออก
  4. หาวิธีขยายวงออกเป็นวงกลมโดยมือไม่พันกัน และมือไม่หลุดจากกัน
- กลุ่มใดทำได้เสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ

ขั้นสรุป

1. ครูนำนักเรียนอภิปรายสรุปว่าวิธีแก้ปม คือ วิธีแก้ปัญหากลุ่ม ต้องใช้ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และความร่วมมือของทุกคนในการทำงานอย่างเป็นระบบจึงจะแก้ปมได้ วิธีแก้ปมมีวิธีที่หลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถแก้ปมจนขยายวงออกมาจับมือกันเป็นวงกลมได้เร็ว-ช้า ต่างกันขึ้นกับกระบวนการคิด และกระบวนการทำงานของแต่ละกลุ่ม
2. นักเรียนตอบแบบประเมิน บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้และเขียนแสดงความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรม

สื่ออุปกรณ์

- สมุดบันทึก

การประเมินผล

ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน จาก

1. การสังเกต
2. ผลงาน
3. การตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
4. บันทึกของนักเรียน

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างภาพการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ 1 มีอะไรในเลข 1-30

กิจกรรมที่ 2 High up to the sky

กิจกรรมที่ 4 มาอยู่อะไรกับน้ำ

กิจกรรมที่ 6 กินกับเกม

กิจกรรมที่ 7 พิชิตปม

กิจกรรมที่ 8 ป้ายนิเทศนิเทศ

ตอนที่ 2

บทความเชิงวิชาการ

คลังความรู้就在这儿 ...

คนตรีมีส่วนในการพัฒนาทางด้านร่างกาย
จิตใจ อารมณ์ สังคม ช่วยให้การประสานงาน
ของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ความสามารถ
ทางการเห็นและการได้ยินดีขึ้น
นอกจากนี้ยังมีส่วนเสริมสร้างสมาธิ
ความจำ เชาว์ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์
และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่น ๆ

เรียนภาษาไทยอย่างเพลิดเพลินด้วยเสียงเพลง

ผศ.กฤติยา เรวัต

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นต้นมาได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครูอาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลายในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข โดยเน้นผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

ในเมื่อหัวใจของการปฏิรูปการศึกษานั้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นในทางที่ถูกต้อง ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยทั้งหลายต่างพยายามปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่สาระทุกหมวดมุ่งสู่แนวการจัดการศึกษาที่เน้น “ผู้เรียนสำคัญที่สุด”

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนต้องสอบให้ผ่านจึงจะจบหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ดังนั้นนอกจากครูภาษาไทยต้องมีความรู้ในหลักสูตรแล้ว ยังต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนคิดหาวิธีการให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกในการเรียน รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติจริงทุกชั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้เขียนเป็นครูสอนภาษาไทยมานานถึง 29 ปี เคยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลายรูปแบบในหลายระดับชั้น จากประสบการณ์งานสอนวิชาภาษาไทยของผู้เขียนพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ชอบเรียนวิชาภาษาไทยมีจำนวนน้อยมาก ในห้องเรียนหนึ่ง ๆ มีนักเรียนประมาณ 41 คน มีผู้ชอบวิชาภาษาไทยไม่ถึง 10 คน ผู้เขียนทราบจากนักเรียนโดยวิธีสัมภาษณ์บ้าง หยั่งเสียงบ้าง หรือให้เขียนบันทึกแสดงความในใจเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาภาษาไทยตั้งแต่เริ่มเปิดภาคเรียนในปีการศึกษาใหม่ และได้มีโอกาสสอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (แผนการเรียนมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์) พบว่านักเรียนรู้สึกเฉย ๆ ต่อวิชาภาษาไทย มีนักเรียนน้อยคนที่ชอบเรียนวิชาภาษาไทย เช่นเดียวกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

อนึ่งผู้เขียนจึงไม่ย่อท้อต่อการค้นหาวิธีการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อวิชาภาษาไทย และได้เฝ้าสังเกตต่อกิจกรรมของผู้เรียนเรื่อยมา ครั้งใดที่ผู้เขียนเล่าเรื่องแทรกบทเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหา นักเรียนจะรู้สึกชอบมากกว่าสอนเฉพาะเนื้อหาล้วน ๆ หรือเมื่อใดมีเกมภาษาไทย หรือให้นักเรียนชมวีดิทัศน์ ผู้เขียนสังเกตพบว่า นักเรียนมีทีท่ากระฉับกระเฉง กระปรี้กระเปร่าขึ้นจนเห็นได้ชัด และเมื่อใดแต่งเพลงประกอบบทเรียนในห้องกันทั้งห้องก็ดูเหมือนว่าโลกนี้มีชีวิตชีวา บรรยากาศร่าเริงเบิกบานกันทั้งห้องเรียน

ตัวอย่างเช่นผู้เขียนสอนเนื้อหาเรื่องรามเกียรติ์ก็ได้แต่งเพลงที่ร้องง่าย ๆ สั้น ๆ ใส่ทำนองที่มีจังหวะง่าย ๆ ให้ทุกคนร้องกันอย่างสนุกสนาน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ก็พอช่วยให้บรรยากาศห้องเรียนครึกครื้นกันดีพอสมควร ถ้าใช้จังหวะเร็ว นักเรียนยิ่งชอบใจกันมากขึ้น ส่วนเนื้อหาของเพลงก็ใช้บทเรียนที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่จะช่วยให้นักเรียนจำบทเรียนได้แม่นยำอีกด้วย

ตัวอย่าง เพลง ก.

นนทกผู้ฮังการ

คำร้อง/ทำนอง : ผศ.กฤติยา เรวัต

(ทำนองเพลงเร็ว)

อันว่าตัวเราชื่อว่านนทก แม้ชื่อตลกแต่ก็มีฤทธา ชี้นิ้วไปที่ไครหนา ต้องม้วยมรณาด้วยนิ้วเพชรเรา

เทวดาชอบแกล้งเขกหัว หลงตนเมาแก้วคิดว่าเราเขลา พระอิศวรประทานนิ้วเพชรเรา
นนทกไม่เหงาม่าเทวดาตาย เหอ...ฮะ...ฮะ...ฮะ...ฮะ...ห่า (ซ้ำ) เรามิฤทธาเทวดาต้องตาย เหอ...ฮะ...ฮะ...ฮะ...ฮะ...ห่า (ซ้ำ)

หมายเหตุ เพลง นนทกผู้ฮังการ ใช้ประกอบการสอนเนื้อหาเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน พระนารายณ์ปราบนนทก (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

ตัวอย่าง เพลง ข.

เอกภาพโคลง กลอน

คำร้อง/ทำนอง : ผศ.กฤติยา เรวัต

(ทำนองเพลงเร็ว)

มาเกิดศิษย์รักจ๊ะ มามะ...มามะรู้จักโคลงกันหน่อย หนึ่งบทนั้นมีสี่บาท แต่ละบาทนั้นมี
สองวรรค วรรคแรกห้าคำ วรรคหลังสองคำ ขอให้จดจำสี่คำวรรคสุดท้ายในบาทสุดท้าย (จำนะ ๆ)

เอกเจ็ดแล้วก็โทสี่ ลองจำคูซิ โคลงมีเอกภาพ ซาบซึ่งกันละซีทีนี้ เรียนรู้กลอนคดีมีชื่อ
กลอนแปด มามะ...มามะอย่ามั่วคฺยเซ่ด มาจดจำกลอนแปด วรรคละแปดคำ (จำนะ ๆ)

หมายเหตุ เพลง เอกภาพโคลงกลอน ใช้ประกอบการสอนเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยเรื่อง โคลงสี่สุภาพและกลอนสุภาพ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

ข้อสังเกตในเรื่องเนื้อหาของเพลง ครูไม่สามารถนำทฤษฎีในเนื้อหาบทเรียนมาใส่ในบทเพลงได้ครบ แต่ครูสามารถอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมได้หลังจากสิ้นสุดการร้องเพลง อาทิ เพลง ข. บรรทัดสุดท้าย บอกว่า “มามะ...มามะอย่ามัวคุยแซ่ด มาจดจำกลอนแปดวรรคละแปดคำ” ที่จริงกลอนแปดแต่ละวรรคจะมีคำที่ยืดหยุ่นให้ได้วรรคละ 7-9 คำ ไม่จำเป็นต้องมี 8 คำทุกวรรค ครูผู้สอนสามารถขยายความอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ได้ในช่วงเข้าสู่บทเรียน

อนึ่งการใช้เพลงถ่ายทอดเนื้อหาในบทเรียนสามารถทำได้ทุกวิชา ผู้เขียนได้บูรณาการวิชาดนตรีผสมผสานกับวิชาภาษาไทย ซึ่งดนตรีได้ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขและสมองผ่อนคลาย ดังที่วนิษา เรซ (วนิษา เรซ , 2550) ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาด้านอัจฉริยภาพได้กล่าวถึง ประโยชน์ของเพลงและดนตรีไว้ว่า “ดนตรีและจังหวะช่วยให้เราจำได้แม่น มองเห็นภาพรวมได้ทั้งหมด และหากเราบวกเนื้อหาต่าง ๆ ที่ต้องการจะจดจำเข้าไปกับจังหวะที่เราชอบและเร้าใจแล้ว ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปนานแค่ไหน เราก็จะจำได้แม่น ดนตรีและจังหวะยังช่วยจัดระบบคลื่นสมอง ให้คลื่นสมองของเราเข้าสู่ภาวะผ่อนคลาย และเหมาะกับการเรียนรู้ หรือการพักผ่อน” นอกจากนี้ผู้เขียนได้อ่านผลงานประเภทตำรา เรื่องดุริยางคศิลป์ตะวันตก (เบื้องต้น) ของโกวิทย์ ชันชศิริ (โกวิทย์ ชันชศิริ, 2550) ซึ่งกล่าวไว้ว่า “มาดูกันสิว่า ดนตรีสัมพันธ์กับศิลปะแขนงอื่น ๆ อย่างไรบ้าง เนื่องจากดนตรีสามารถสร้างมโนภาพและเล่าเรื่องได้ด้วย และดนตรีที่เล่าเรื่องได้นี้ ก็ได้แสดงความรู้สึกและนำเอาอารมณ์หรือรูปร่างของโคลงกลอนสัมพันธ์ด้วย โดยนำมาในรูปคำร้องในเพลง หรือจัดจังหวะและลีลาของการเต้น ขณะเดียวกันดนตรีก็สามารถอยู่ได้ตามลำพังโดยตัวของมันเอง และให้ความไพเราะด้วยดนตรีจึงเป็นเสมือนประตูดนตรีที่สัมผัสกับโลกหนึ่ง คือโลกแห่งเสียง ด้วยรูปลักษณะของมันเอง แบบแผน จังหวะ ลีลา และความรู้สึกในเสียงแห่งดนตรี นี้คือโลกซึ่งเรากำลังจะสำรวจกัน”

ข้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นคุณค่าของคนตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ครูภาษาไทยสามารถนำคนตรีเข้าไปผสมผสานบูรณาการเข้ากับเนื้อหาวิชาภาษาไทยได้อย่างกลมกลืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งประพันธ์โดยพระสุนทรโวหาร (ภู่) หรือเรียกกันทั่วไปว่า ท่านสุนทรภู่ ท่านได้ใช้จินตนาการสร้างตัวเอกของเรื่องคือพระอภัยมณีไปศึกษาเล่าเรียนวิชาเป่าปี่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เองเป็นผู้เห็นคุณค่าของคนตรีอย่างจับจิดจับใจ ถึงกับแทรกเรื่องของดนตรีและบทเพลงไว้ในเรื่องพระอภัยมณีตามโอกาสที่เหมาะสม เช่น ตอนพระอภัยมณีเป่าปี่ให้สามพราหมณ์ฟัง และตอนเป่าปี่เรียกนางละเวง ถ้อยคำในเพลงปี่แต่ละตอนไพเราะมาก เช่น

พระโทยหวนครวญเพลงวังเวงจิต   ให้คนคิดถึงถิ่นถวิลหวัง
ว่าจากเรือนเหมือนนกที่จากรัง   อยู่ข้างหลังก็จะแลชะเง้อคอย

ฯลฯ

(สุนทรภู่รอบรู้วัฒนธรรม, 2537)

ครูภาษาไทยที่ต้องสอนเรื่องพระอภัยมณีให้นักเรียนนับว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ฝึกนักเรียนให้จับทำนองเสนาะ หรือนำเนื้อหาในบทกลอนนิทานมาขับร้องแบบใส่ทำนองเพลงเก่าหรือเพลงใหม่ก็ได้ ซึ่งคนสมัยก่อนส่วนใหญ่นิยมขับทำนองเพลงหุ่นกระบอกเฉพาะเนื้อหาเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งผู้เขียนเองก็เคยเปิดเพลงหุ่นกระบอกโดยใช้เนื้อร้องคือเรื่องพระอภัยมณีดังกล่าวให้นักเรียนฟัง นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าไพเราะจับใจ แต่ก็มีนักเรียนหลายคนฟังไม่เป็นจึงตอบไม่ได้ว่าไพเราะอย่างไร

ผู้เขียนขอย้อนกลับมาเล่าประสบการณ์ของการใช้เพลงช่วยสอนในวิชาภาษาไทยอีกครั้ง ซึ่งปัจจุบันยังคงใช้วิธีการนี้อยู่ เพราะเล็งเห็นคุณค่าของบรรยากาศห้องเรียน และเห็นได้ชัดเจนว่านักเรียนมีอารมณ์ร่วมแบบสนุกสนาน ผ่อนคลาย และยังเพิ่มศรัทธาในตัวครู ซึ่งเป็นนวัตกรรมแปลกใหม่ของผู้เขียนเอง และได้ใช้ในการเรียนการสอนมาประมาณ 5 ปีเศษ กล่าวคือ เริ่มแรกของการเปิดภาคเรียนในปีการศึกษาใหม่ ผู้เขียนต้องเข้าห้องเรียนเพื่อปฐมนิเทศวิชาภาษาไทยในวันแรกของแต่ละห้อง ขณะที่ผู้เขียนอ่านใบรายชื่อนักเรียน ได้สังเกตเห็นว่าชื่อส่วนใหญ่ไพเราะ เพราะเป็นภาษาบาลี-สันสกฤตที่ใช้วิธีสมาสสนธิกัน เป็นชื่อที่อ่านง่ายบ้างยากบ้าง เช่น ปราณปริยา กมลรัตน์ สุทธิพจน์ นิจวิภา สันฐิรัฐ หทัยกานต์ ปิณณพร ฯลฯ

ผู้เขียนได้อ่านชื่อนักเรียนทุกคนตามใบรายชื่อเป็นทำนองเพลงไทยเดิมบ้าง แห่ล่บ้าง ด้วยน้ำเสียงที่ดังฟังชัด วางสีหน้าปกติและปล่อยอารมณ์ให้สอดคล้องกับทำนองเพลง โดยร้องเพลงขานชื่อให้ติดต่อกันไปตลอดไม่เว้นวรรค เมื่อสิ้นสุดลงตรงชื่อกันสุดท้าย ผู้เขียนสังเกตเห็นว่านักเรียนทุกคนยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความประหลาดใจว่าอาจารย์สามารถขับร้องเพลงโดยใช้ชื่อเป็นเนื้อหาได้อย่างไรทั้ง ๆ ที่ชื่อนักเรียนไม่มีความคล้องจองกันเลย นักเรียนบางคนก็เรียกร้องให้ขับทำนองเร้าแบบสมัยใหม่ต่ออีก

ประหนึ่งจะลองเชิงว่าอาจารย์สามารถทำได้หรือไม่ ผู้เขียนก็ร้องขานชื่อทำนองเพลงเรือบสมัยใหม่ด้วยความที่เคยฟังเพลงเรือบที่ลูกชายเปิดฟัง ก็พอร้องได้บ้าง และร้องไปได้จนจบจึงได้ถามนักเรียนว่า “พวกเราารู้สึกอย่างไรเมื่อได้ฟังเพลงทำนองเรือบกับทำนองแหล่แบบไทยเดิม” นักเรียนก็ตอบว่าดีทั้งสองทำนอง จึงถามว่าใครชอบให้ครูขับชื่อเป็นเพลงบ้าง สังกัดได้ว่านักเรียนยกมือทุกคน ผู้เขียนขับชื่อเป็นทำนองเพลงเฉพาะวันแรกที่เปิดภาคเรียนใหม่เท่านั้น วันต่อมาก็ไม่ได้ใช้วิธีนี้อีก ซึ่งได้ปฏิบัติสืบมากกว่า 5 ปี เพราะเรียกความศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนได้ บางปีมีผู้ปกครองได้เล่าให้ผู้เขียนฟังว่า ลูกประทับใจในตัวอาจารย์มากที่สามารถขับชื่อเป็นเพลงได้ครบทุกชื่อทั้ง ๆ ที่ชื่อเพื่อน ๆ ไม่ได้คล้องจองกันเลย

ยังมีอีกตัวอย่างหนึ่งของการใช้เพลงช่วยสอนวิชาภาษาไทยในปัจจุบันของผู้เขียน ซึ่งได้ผลดีตรงที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนอ่านหนังสือมาล่วงหน้า ผู้เขียนคิดว่าเป็นนวัตกรรมส่วนตัวที่คิดทำสนุก ๆ ขึ้นมาเพื่อสร้างบรรยากาศในบทเรียนภาษาไทย กล่าวคือ หลังจากผู้เขียนปฐมนิเทศแล้วในคาบแรกในคาบเรียนที่ 2 ผู้เขียนได้เขียนข้อความหนึ่งบรรทัดบนกระดานดำ คือ “ไม่ลืม...ไม่ลืม...ไม่ลืม...ไม่ลืม...ไม่ลืมภาษาไทย” แล้วอัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ได้พระราชทานแก่นิสิตในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีพุทธศักราช 2502 ดังความว่า

“ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะฟุ่มเฟือยและไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ ทั้งการออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นดังนี้ ภาษาของเราจะมีแต่ทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เอง เป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้ว เป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคนจึงมีหน้าที่รักษาไว้ จึงขอให้บรรดานิสิตบัณฑิตตลอดจนครูบาอาจารย์ได้ช่วยกันรักษาและส่งเสริมภาษาซึ่งเป็นอุปกรณ์และหลักประกัน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติ”

ผู้เขียนอ่านพระบรมราโชวาทดังกล่าวข้างต้นให้นักเรียนฟัง แล้วชี้แจงกติกาข้อตกลงร่วมกันว่า ขอให้ทุกคนอนุรักษ์ภาษาไทยโดยใช้คำให้ถูกต้องทั้งการอ่าน การพูดและการเขียน ต่อไปนี้ถ้าครูเข้ามาสอนวิชาภาษาไทย แล้วปรากฏว่ามีนักเรียนคุยกันระหว่างเรียน ง่วงนอนและนั่งหลับ ครูจะให้นักเรียนที่คุย และหลับ ตลอดจนนักเรียนที่ตอบคำถามครูไม่ได้ทำท่าเดินตามเพลงบนกระดาน (ครูชี้ไปที่เนื้อเพลง) หรือเมื่อไรที่ครูพูดว่า ทุกคนโปรดอนุรักษ์ฯ ทุกคนต้องร้องเพลง ไม่ลืม ๆ ๆ ๆ ภาษาไทย และให้เดินตามเพลงเป็นจังหวะประกอบไปด้วย ขณะที่ชี้แจงเสร็จแล้วผู้เขียนก็สอนให้ร้องเพลง อนุรักษ์ภาษาไทย พร้อมทั้งสอนท่าเดิน ซึ่งนักเรียนจะสนุกมากโดยเฉพาะคำว่า ภาษาไทย ต้องร้องเพลงลงลูกคอแบบเอื้อนลากเสียง ในขณะที่สะโพกก็ต้องส่ายตามจังหวะที่ลงลูกคอตามไปด้วย ผู้เขียนได้ใช้นวัตกรรมการสอนดังที่ได้กล่าวมานี้ประมาณ 5 ปีเศษ แต่เพียงให้นักเรียนเขียนประเมินความรู้สึกนึกคิด โดยแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่อย่างไรเมื่อปีการศึกษา 2549 ที่ผ่านมา ซึ่งมีนักเรียนร้อยละ 92.68 ประเมินว่า รู้สึกสนุกดี ตื่นเต้นมากเมื่อตนเองต้องเดินเดี่ยว และนักเรียนร้อยละ 48.78 พยายามอ่านหนังสือมาก่อนล่วงหน้า

เพราะกลัวตอบคำถามไม่ได้และต้องเต้นเดี่ยว รู้สึกอายไม่ชอบเต้นเดี่ยว ส่วนปีการศึกษา 2550 มีนักเรียน ร้อยละ 87.80 ชอบให้อาจารย์สอดแทรกเพลงอนุรักษ์ฯ ในขณะที่เรียนภาษาไทยตามโอกาสอันควร นักเรียน ร้อยละ 4.88 รู้สึกเฉย ๆ ไม่รู้สึกอย่างไร ส่วนนักเรียนที่เหลือร้อยละ 7.32 ไม่ชอบเต้น รู้สึกอายมาก และไม่ ยากให้อาจารย์เรียกตนเต้น (หมายเหตุ : ผู้เขียนประเมินเฉพาะห้องที่ตนเองประจำชั้นห้องเดียวเท่านั้น)

อนึ่งปีการศึกษา 2551 นี้ หลังจากเปิดภาคเรียนใหม่มาแล้วประมาณ 1 เดือน ผู้เขียนได้ให้นักเรียนจำนวน 36 คน ประเมินและเขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการร้องเพลงอนุรักษ์ฯ และเต้นตามเพลง (ห้องเรียนที่ผู้เขียนประจำชั้นมีนักเรียนทั้งสิ้น 41 คน เป็นนักเรียนเรียนโครงการ การศึกษาพิเศษ 1 คือ นักเรียนที่มีภาวะความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 5 คน ซึ่งไม่นำมาประเมินคงประเมินเพียงจำนวน 36 คน) ปรากฏผลดังนี้ นักเรียนจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ชอบวิธีนำเพลงอนุรักษ์ฯ ประกอบการสอน วิชาภาษาไทย ส่วนนักเรียนอีกร้อยละ 8.33 ไม่แสดงความคิดเห็น

ตัวอย่าง ข้อคิดเห็นในการประเมินการใช้เพลงอนุรักษ์ฯ ประกอบการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้น ม.2/1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 10 คน มีดังนี้

ประเด็นที่ 1 การนำเพลงมาประกอบการเรียนภาษาไทย ช่วยให้เราสนุกและไม่เบื่อ จริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นดังนี้

จริง เพราะเป็นความแปลกใหม่ ทำให้เพิ่มสีสันในการเรียน เนื่องจากเพลงมีจังหวะที่ สนุกสนาน ทำให้มีความตื่นตัวและอยากเรียน นอกจากนี้เพลงบางเพลงและบทกลอนที่มีความไพเราะช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขในการเรียนมากกว่าฟังอาจารย์สอนอย่างเดียว

จริงบางส่วน เนื่องจากการฟังเพลงซึ่งมีความไพเราะทำให้เพลิดเพลินและง่วงนอนใน บางขณะ

ประเด็นที่ 2 การใช้สไลด์แกน “ไม่ลืม ๆ ๆ...” ทำให้สนุกหรือไม่ ชอบหรือไม่ เพราะเหตุใด

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นดังนี้

สนุกและชอบเพราะทำให้ได้ขยับร่างกายเนื่องจากต้องเต้น รู้สึกจำเวลาเพื่อนเต้นจึงเพิ่ม สีสันให้แก่การเรียน ทำให้จำบทเรียนได้ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะอ่านหนังสือล่วงหน้า ตั้งใจเรียนใน ห้อง ไม่คุย การเรียนเช่นนี้ช่วยให้ชอบภาษาไทยและรักความเป็นไทยมากขึ้น

ประเด็นที่ 3 การร้องเพลงโดยใช้ชื่อเป็นเนื้อหา มีผลต่อเราอย่างไร

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นดังนี้

ทำให้ได้รับความรู้แปลกใหม่ รู้สึกกระปรีกระเปร่า ไม่เบื่อทเรียน ทำให้จำชื่อเพื่อนได้
อย่างรวดเร็ว และทำให้ทราบว่าสามารถนำเพลงมาใช้กับเนื้อหาทุกเรื่องได้โดยไม่มีขีดจำกัด การเรียนเช่นนี้
ทำให้รักวิชาภาษาไทยมากขึ้น

จากการนำเสนอประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้เสียงเพลงที่มีจังหวะและ
ท่วงทำนองที่สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหาวิชาภาษาไทย เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนานและ
ไม่เบื่อเนื้อหาวิชาภาษาไทย ที่มีทั้งวรรณคดี หลักภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย ผู้เขียนปรับเทคนิคการ
ร้องเพลงด้วยเนื้อเพลงที่นำมาจากเนื้อหาในบทเรียน หรือเพลงอนุรักษ์ภาษาไทย พร้อมทำเดินเพื่อเราใจให้
ผู้เรียนอ่านหนังสือมาล่วงหน้า ตลอดจนเทคนิคดึงดูดความสนใจ และสร้างความศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อ
ครูผู้สอนดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นนวัตกรรมแบบง่าย ๆ วิธีการปฏิบัติสะดวกสบาย เพราะสร้าง
นวัตกรรมด้วยตัวผู้สอนเอง คิดเอง ประยุกต์เอง สร้างเอง ปฏิบัติเอง โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นับว่า
เป็นการเรียนการสอนที่ยังทันสมัย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติร่วมกับครูผู้แนะนำ ทั้งนี้เพื่อให้ได้บรรยากาศที่
สนุกสนานและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยเฉพาะมีผลดีต่อสุขภาพจิต รวมทั้งยังพัฒนาสุขภาพ
กายของผู้เรียนอีกด้วย ดังข้อความที่ว่า “ดนตรีมีส่วนในการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม
ช่วยให้การประสานงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ความสามารถทางการเห็นและการได้ยินดีขึ้น
นอกจากนี้ยังมีส่วนเสริมสร้างสมาธิ ความจำ เขavnปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์อื่น ๆ” (วิญญู ทรัพย์ะประกา, 2544)

อย่างไรก็ดีผู้เขียนได้ตั้งความปรารถนาต่อไปอีกหนึ่งขั้นคือ ให้ผู้เรียนสามารถสร้างเนื้อหา
ของเพลง และใส่ทำนองเพลงด้วยตนเองเพื่อตอบสนองนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ภายใต้การจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนานักเรียนให้ ดี

เก่ง และมีความสุข ภายในขอบเขตของหลักสูตรสาระวิชาภาษาไทยในกาลเวลาที่เหมาะสม โดยสอดคล้องกับวุฒิภาวะ วัย และระดับชั้นของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนเท่านั้นที่สามารถสร้างแนวทางให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังไว้ ครูผู้สอนภาษาไทยยุคใหม่ต่างก็เพียรพยายามจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ ดี.....เก่ง และมีความสุข และต้องไม่ลืมว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา นวัตกรรมต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ทำง่าย จัดการสะดวกที่ครูภาษาไทยสามารถคิดค้นหาวิธีและมีเทคนิคที่สร้างให้บรรยากาศห้องเรียนดีและน่าเรียน นักเรียนก็จะดี.....เก่ง และมีความสุข อีกทั้งยังรักวิชาภาษาไทย ไม่เบื่อหน่ายวิชาภาษาไทยอีกต่อไป

ผู้เขียนขอฝากบทกวีที่สามารถใส่ทำนองเพลงเร้าใจให้ครูภาษาไทยมีกำลังใจคิดสร้างนวัตกรรมนำสุขให้แก่ศิษย์ทุกชีวิตอย่างมีพลังจิตที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา และสร้างสรรค์วิชาการงานสอนที่ก้าวหน้าตลอดไป

แต่...เพื่อนครูภาษาไทย

ภูมิใจเกิดครูภาษาไทยใจตระหนัก	ทุ่มเททำงานสอนขออวนถวิล
คิดหาวิธีสร้างนวัตกรรมนำชีวิน	มีบุญสิ้นอุดมการณ์งานสร้างคน
เพื่อลูกศิษย์ดี.....เก่งและมีความสุข	ครูปลอบปลุกแนะนำสัมฤทธิ์ผล
ศิษย์ศรัทธาปัญญาเกิดดีเลิศยศ	เป็นมงคลชีวิตครูผู้ให้เอย

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

โกวิทย์ ชันชศิริ. 2550. **ดุริยางคศิลป์ตะวันตก (เบื้องต้น)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. 2537. **สุนทรภู่รอบรู้วัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย.

วนิษา เรช. 2550. **อัจฉริยะสร้างได้**. กรุงเทพมหานคร : อัจฉริยะสร้างได้.

วิญญู ทรัพย์ประภา. 2544. **ดนตรี : มิติที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์**.

สะสมข้อมูล ...

“จิตอาสา” ...จิตที่พร้อมจะสละเวลา
ร่างกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์
เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี

จิตอาสาพัฒนาความเป็นมนุษย์

รศ.ดร.จิราภรณ์ ศิริทวี

ภาพอาจารย์ประจำชั้นและนักเรียนชั้น ป.3/5 ปีการศึกษา 2550

ความสำคัญของปัญหา :

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 มีนักเรียนทั้งหมด 39 คนเป็นนักเรียนชาย 21 คน นักเรียนหญิง 18 คน นักเรียนส่วนใหญ่อายุ 8 ปีเศษ มีนักเรียนที่ผ่านการวินิจฉัยของแพทย์ว่าเป็นสมาธิสั้น 1 คน มีนักเรียนที่มีความสามารถเข้าข่ายปัญญาเลิศ 1 คนมีความรู้รอบตัวกว้างขวาง มีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาพูดเป็นอย่างดี เคยได้รับเชิญจาก ABAC POLL เข้าร่วมเสวนาเรื่องจิตอาสาพัฒนาประเทศ แต่นักเรียนมีปัญหาด้านการปรับตัวเข้ากับสังคมห้องเรียน นักเรียนประมาณ 4-5 คน มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูง มักสมัครเข้าแข่งขันรายการต่าง ๆ เช่น เพชรยอดมงกุฏ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง เหรียญเงินและเหรียญทองแดง มีนักเรียนที่อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษ พ.1 (บกพร่องด้านการเรียนรู้) 4 คน เป็นนักเรียนชาย 2 คน นักเรียนหญิง 2 คน นักเรียนส่วนใหญ่ของห้องนี้ชอบการแข่งขัน ทำให้สมาชิกของห้องเรียนหลายคนสามารถคว้ารางวัลในการแข่งขันรายการต่าง ๆ เกือบทุกรายการของระดับชั้น เช่น รางวัลที่ 1 การแต่งคำประพันธ์วันแม่ รางวัลที่ 1 การแข่งขัน คณิตเลขเร็ว รางวัลที่ 1 การประกวดคำขวัญโลกรื้อน รางวัลที่ 1 การวาดภาพต่อเติมเสริมภาพช้าง จัดโดยชมรมรักษ์ช้าง รางวัลที่ 1 การขับร้องเพลงพ่อแห่งแผ่นดิน รางวัลที่ 1 เกมนันทนาการ เป็นต้น นักเรียนชายส่วนใหญ่ชนมาก แต่ให้ความร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมดี เมื่อได้รับการร้องขอ ความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับกำลังพัฒนา นักเรียนหญิงสุภาพเรียบร้อย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบทั้งเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมอยู่ในระดับสูง สามารถทำหน้าที่ช่วยครูทำงานต่าง ๆ ของห้องได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสมาชิกของห้องมีความหลากหลายทั้งในเรื่องความสามารถด้านการเรียนและด้านความประพฤติ กอปรกับผู้เขียนซึ่งเป็นอาจารย์ประจำชั้นให้ความสำคัญ

กับการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีมากกว่าการเป็นคนเก่ง ต้องการให้ความเป็นคนดีซึมลึกเข้าไปในสายเลือดจนเกิดเป็นนิสัย เพื่อให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน ของครอบครัว และเป็นประชาชนที่มากด้วยคุณค่าของประเทศ **ปัญหาคือกิจกรรมอะไรที่จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีได้**

แนวทางแก้ปัญหา :

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้ให้ความหมาย คนดี (น.) ผู้มีความประพฤติดี ซึ่งหมายความว่า เมื่อใดประพฤติ ผู้นั้นก็จะได้ชื่อว่าเป็นคนดี การประพฤติดีมีได้หลายด้าน ผู้เขียนเลือกความดีด้าน **จิตอาสา** โดยใช้กิจกรรมจิตอาสาพัฒนานักเรียนทุกคนของห้องป.3/5 ด้วยมีความคิดว่าถ้านักเรียนอาสาตนเอง นักเรียนจะเกิด **สำนึกความเป็นเจ้าภาพ** ซึ่งเป็นจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ โดยเอาใจใส่มุ่งมั่นในงานที่รับผิดชอบสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป็นสำนึกที่คนไทยโดยรวมยังมีน้อย มากกว่าทำงานตามที่ครูมอบหมาย **จิตอาสา** หมายความว่า จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากพื้นฐานความคิด 4 ประการหลัก ได้แก่ (1) เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมิใช่เพื่อส่วนตัว (2) เป็นการกระทำที่เป็นไปโดยความสมัครใจ (3) เป็นการกระทำที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปสินจ้างรางวัล และ (4) เป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้ส่วนรวม ไม่ใช่อุทิศกำลังทรัพย์แต่เพียงอย่างเดียว (เดิมแท้ ชาวหินฟ้า, 2548)

ดังนั้นเพื่อให้การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในห้องเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้เขียนพยายามกระตุ้นให้นักเรียนอาสาตนเองหมุนเวียนกันรับผิดชอบงานส่วนรวมของห้อง ได้แก่ หัวหน้าห้องชาย-หญิง จำนวน 2 คน หัวหน้ากรรมการรักษาความสะอาดวันจันทร์-วันศุกร์ จำนวน 5 คน หัวหน้าหมู่ จำนวน 8 คน (เนื่องจาก 1 หมู่จัดนักเรียนนั่งเป็น 2 แถว ๆ ละประมาณ 4-5 คน จึงกำหนดให้มีหัวหน้าหมู่แถวละ 1 คน) แต่ละคนจะทำงานในหน้าที่เป็นเวลาหนึ่งเดือน ในแต่ละเดือนจะมีผู้รับอาสาทำหน้าที่งานต่าง ๆ จำนวน 15 คน ดังนั้นในเวลา 1 ปีการศึกษา ประมาณ 8 เดือน นักเรียนทุกคนจะได้มีโอกาสอาสาทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง โดยผู้เขียนได้เชิญชวนให้นักเรียนอาสาทำงานที่แตกต่างกันออกไปจนครบทุกงาน เมื่อทุกคนได้มีโอกาสทำหน้าที่หัวหน้าครบทุกงานแล้วจึงจะอนุญาตให้ทำซ้ำได้

เพื่อให้นักเรียนเกิด **สำนึกความเป็นเจ้าภาพ** ผู้เขียนให้นักเรียนร่วมกันกำหนดขอบข่ายภาระงานของแต่ละงานเอง เช่น หัวหน้ากรรมการรักษาความสะอาด ทำหน้าที่หรือกรรมการในวันที่ดินรับผิดชอบแล้วมอบหมายเพื่อนให้สับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

ภาพป้ายนิเทศ “เด็กดี มีวินัย”

ในกรณีที่หัวหน้าหมู่ลืมขีดเก้าอี้กับโต๊ะของตัวเอง สมาชิกในหมู่มีสิทธิขีดเส้นที่ช่องชื่อหัวหน้าหมู่ได้ โดยแจ้งให้หัวหน้าหมู่รับทราบก่อน ในบางครั้งเกิดปัญหาสมาชิกหมู่มาร้องเรียนว่าได้ขีดเก้าอี้กับโต๊ะแล้วแต่ทำไมหัวหน้าจึงมาขีดอีก ผู้เขียนจะให้นักเรียนไปทำความเข้าใจตนเอง ให้ได้ข้อสรุปที่พอใจทั้งสองฝ่าย โดยให้ข้อคิณักเรียนว่าการจะขีดเส้นต้องทำโดยชอบและเป็นธรรม

เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าแห่งตน (self esteem) ผู้เขียนจัดทำใบประกาศเกียรติคุณซึ่งพิมพ์บนกระดาษการ์ดสีมอบให้กับนักเรียนทุกคนที่เสียสละอาสาทำหน้าที่หัวหน้าต่าง ๆ นักเรียนเสนอความคิดเห็นว่าเพื่อให้จำง่ายว่าได้เคยอาสาทำหน้าที่อะไรมาแล้ว ใบประกาศเกียรติคุณควรแยกเป็นสีต่าง ๆ ดังนี้ สีชมพู สำหรับหัวหน้าห้อง สีเหลือง สำหรับหัวหน้าหมู่ และสีเขียว สำหรับหัวหน้ากรรมการรักษาความสะอาด รายละเอียดดังตัวอย่าง

ประกาศเกียรติคุณฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

เด็กหญิงกัญญาณัฐ อัครธรม
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5

เป็นผู้มีน้ำใจ เสียสละเพื่อส่วนรวมด้วยการอาสาเป็นหัวหน้าห้อง
จากการเข้าร่วมกิจกรรม **“จิตอาสาพัฒนาห้องเรียน”**
ประจำเดือนธันวาคม

ขอให้มีความสุข ความเจริญเทอญ

ให้ไว้ ณ วันที่ 28 ธันวาคม 2550

ส.ต.ส.จิราภรณ์ ศิริทวี
(อาจารย์ประจำชั้น)

อาจารย์สุภาณี สุพิชญ์
(อาจารย์ประจำชั้น)

ภาพนักเรียนที่มีจิตอาสาเป็นหัวหน้าห้อง หัวหน้าหมู่
หัวหน้ากรรมการรักษาความสะอาด ได้รับใบประกาศ
เกียรติคุณ ประจำเดือนมกราคม 2551

ผลการแก้ปัญหา :

เมื่อการพัฒนาถึงช่วงสุดท้ายของภาคปลาย ราวเดือนมกราคม 2551 ผู้เขียนให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็น ในใบงาน ดังตัวอย่าง

ชื่อ ..... นามสกุล ..... ชั้น ป.3/5 พ.16 ม.ค.51

จุดเน้นของห้องประถมศึกษาปีที่ 3/5 คือการพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตอาสาด้วยการให้นักเรียนอาสารับผิดชอบงานส่วนรวมต่าง ๆ เช่น หัวหน้าห้อง หัวหน้าหมู่ และหัวหน้ากรรมการรักษาความสะอาด นักเรียนเห็นด้วยกับจุดเน้นนี้หรือไม่ นักเรียนคิดว่าการเป็นผู้มีจิตอาสา มีความสำคัญหรือมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียนและส่วนรวมอย่างไร ใบประกาศเกียรติคุณมีผลต่อการอาสาทำงานของนักเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

ผู้เขียนนำข้อเขียนแสดงความคิดเห็นของนักเรียนมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แยกออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ๆ คือ

ประเด็นที่ 1 นักเรียนเห็นด้วยกับจุดเน้นของห้องประถมศึกษาปีที่ 3/5 ที่ต้องการพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตอาสาหรือไม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียน 36 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 39 คน (นักเรียนลาป่วย 3 คนในวันนั้น) คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนที่แสดงความคิดเห็น เห็นด้วยกับการพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตอาสา

ประเด็นที่ 2 นักเรียนคิดว่าการเป็นผู้มีจิตอาสามีประโยชน์ต่อตัวนักเรียนและส่วนรวมอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 แสดงผลของการเป็นผู้มีจิตอาสาที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง

อันดับที่	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	ทำให้เกิดลักษณะนิสัยดี ๆ เช่น รับผิดชอบ ขยัน มีน้ำใจ	10	22.72
2	แสดงถึงความมีค่าของตนเอง คนชื่นชม	7	15.90
3	เกิดประสบการณ์กับตนเองในการทำงาน	5	11.36
4	สร้างและซึมซับจิตอาสาแก่นักเรียน	4	9.09
	เกิดความก้าวหน้าต่อชีวิตตนเอง	4	9.09
	สามารถอยู่ในสังคมได้ดี	4	9.09
	เป็นผู้นำที่ดีได้เพราะผ่านการมีจิตอาสา	4	9.09
5	เป็นการทำงานด้วยใจ ไม่บังคับ มีเสรีภาพ	3	6.81
6	เกิดความกล้าและมั่นใจในการเสนอตัวเอง	2	4.54
7	ได้บุญ	1	2.27
	รวม	44	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ประโยชน์ต่อตนเอง 3 อันดับแรกที่นักเรียนคิดว่าจะเกิดจากเป็นผู้มีจิตอาสา คือ ทำให้เกิดลักษณะนิสัยดี ๆ เช่น รับผิดชอบ ขยัน มีน้ำใจ (ร้อยละ 22.72) แสดงถึงความมีค่าของตนเอง คนชื่นชม (ร้อยละ 15.90) และเกิดประสบการณ์กับตนเองในการทำงาน (ร้อยละ 11.36)

ตารางที่ 2 แสดงผลของการเป็นผู้มีจิตอาสาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

อันดับที่	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	เกิดประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม	17	51.51
2	ประเทศจะรุ่งเรืองและเข้มแข็ง	7	21.21
3	ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	4	12.12
	เป็นผู้นำที่ดีได้เพราะผ่านการมีจิตอาสา	4	12.12
4	เกิดความสามัคคี เกื้อกูลกัน	1	3.03
	รวม	33	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงว่านักเรียนร้อยละ 51.51 คิดว่าการเป็นผู้มีจิตอาสาทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม

ประเด็นที่ 3 ไบประกาศเกียรติคุณมีผลต่อการอาสาทำงานของนักเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีนักเรียนแสดงความคิดเห็น 35 คนจาก 36 คนนักเรียน 1 คนไม่แสดงความคิดเห็น นักเรียนจำนวน 33 คนคิดเป็นร้อยละ 94.28 แสดงความคิดเห็นว่าไบประกาศเกียรติคุณมีผลต่อการอาสาทำงานของนักเรียน และนักเรียนจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.72 คิดว่าไบประกาศเกียรติคุณไม่มีผลกับการอาสาทำงานของนักเรียน

ในจำนวนนักเรียน 33 คนที่แสดงความคิดเห็นว่าไบประกาศเกียรติคุณมีผลต่อการอาสาทำงานของนักเรียนให้เหตุผลว่า ไบประกาศเกียรติคุณกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจอยากอาสาทำความดี (ร้อยละ 91.66) อีกร้อยละ 8.34 คิดว่าไบประกาศเกียรติคุณทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง ดังตัวอย่างผลงานเขียนของค.ช.อริคม วาณิชย์กุล

“ไบประกาศเกียรติคุณจะช่วงลบนั่นเวลาให้นักเรียนมีความองอาจ เปรี้ยงเบเหมือนเรา เป็นหลอดไฟนีออน (*Fluorescence*) ไบประกาศเกียรติคุณเป็น *Starter* แสงสว่างคือจิตอาสา คือเรามีจิตอาสาอยู่ในกาย ขอเพียงแต่มีตัวจุดดล้าางตอน *Starter* ทำงานอยู่”

นักเรียน 2 คนที่แสดงความคิดเห็นว่าไบประกาศเกียรติคุณไม่มีผลต่อการอาสาทำงานของนักเรียนให้เหตุผลในทำนองเดียวกันว่า นักเรียนควรอาสาทำงานด้วยใจ การทำอะไรไม่ควรหวังสิ่งตอบแทน ยกตัวอย่างเช่น ค.ญ.กาญจนา สมพงษ์ กล่าวว่า “ไม่มีผลต่อการอาสา เพราะเราทำอะไรควรไม่รับสิ่งตอบแทน”

ภาพป้ายนิเทศ จิตอาสาพัฒนาห้อง ป.3/5

จากผลการพัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรม จิตอาสา สรุปได้ว่านักเรียนทุกคนของห้อง ป.3/5 ได้รับการพัฒนาความเป็นคนดี ด้านจิตอาสา และจากการสังเกตพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น เช่น เมื่อถึงสิ้นเดือน นักเรียนกระตือรือร้นที่จะมาอาสาเป็นหัวหน้างานต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อทุกคนยอมรับในกติกาของห้อง ห้องเรียนจึงเป็นระเบียบและสะอาดอยู่เสมอ

ผลจากการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานด้วย **สำนึกความเป็นเจ้าภาพ** ทำให้กรรมการรักษาสภาพความสะอาดสามารถทำความสะอาดเสร็จภายใน 16.00 น. เกือบทุกวัน สร้างความภาคภูมิใจให้กับนักเรียนมาก นักเรียนมักจะพูดว่า ... **วันนี้เราทำลายสถิติอีกแล้ว** ใบประกาศเกียรติคุณกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะอาสาทำความดี ส่งผลให้นักเรียนมักอาสาทำงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานหลักของห้อง เช่น อาสาแจกสมุด อาสาเก็บเงินรายการต่าง ๆ อาสาตรวจเช็คการส่งการบ้านของเพื่อน ฯลฯ อาจสรุปได้ว่านักเรียนทุกคนได้มีส่วนใช้ **จิตอาสาพัฒนาห้อง ป.3/5** ซึ่งทำเองโดยไม่มีใครบังคับ เป็นการสำนึกในหน้าที่ของตนด้วยตนเอง เกิด **สำนึกความเป็นเจ้าภาพ** ตามที่ผู้เขียนได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ดังข้อเขียนของ ค.ณ.กัญญาณัฐ อัครธรรม ที่กล่าวไว้ว่า ... “เป็นการไม่บังคับนักเรียนในการทำหน้าที่ที่ถูกมอบหมายไป ถ้านักเรียนเต็มใจ งานก็จะออกมาดี แดมยังมีผลดีกับทุกคน ...”

อย่างไรก็ตามการพัฒนาให้นักเรียนเกิด จิตอาสา ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นด้วยการจัดกิจกรรมให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว ดังที่ ค.ณ.พิมฤดี เรศานนท์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ... “การที่คนเราจะมีจิตอาสา มันไม่ใช่มีกันได้ง่าย ๆ ไม่ใช่ตื่นมาก็มีจิตอาสา มันไม่มีทางเป็นไปได้เอง ฉะนั้นว่าการที่เราจะมีจิตอาสาได้นั้น เพราะมีอาจารย์มาชักจูงเราให้มีจิตอาสา” และการมี จิตอาสา ต้องเริ่มฝึกให้เกิดตั้งแต่เด็ก เมื่อโตขึ้นก็จะสามารถปฏิบัติเป็นกิจนิสัย ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ สอดคล้องกับที่ ค.ช.ชนัท ฌ ระนอง เขียนไว้ว่า ... “การอาสาต้องทำด้วยใจ พออาสาแล้วจะมีประสบการณ์การอาสา ตอนอาสาเป็นอะไรก็ตาม เราก็ภูมิใจว่าตัวเองทำได้ ... ถ้าทุกคนในประเทศไทจะมีจิตอาสา ประเทศไทยจะรุ่งเรืองมาก ... จากเล็กลาเป็นหัวหน้าเวร หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าห้อง โตขึ้นอาสาเป็นอะไรต่าง ๆ นานา ถ้าไม่ฝึกตั้งแต่เล็ก โตก็ทำไม่ได้...” สำหรับ ค.ช.รัชโยธิน สุขเจริญไกรศรี แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องนี้ได้อย่างลึกซึ้งว่า ... “ประเทศชาติมีคนแบบนี้เยอะมาก ก็เหมือนสวรรค์บนดินที่ไม่มีวันถูกทำลาย”

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

เดิมแท้ ชาวหินฟ้า. 2548. คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศใต้หวัน.

กรุงเทพ ฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).

พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐. 2534. กรุงเทพ ฯ : วัฒนาพานิช.

ความรู้หลากหลาย ...

การสอนงานบ้าน
ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวิชามากยิ่งขึ้น
เพราะเป็นการเรียนรู้อย่างมีกระบวนการ
มากกว่าเรียนรู้จากความเคยชิน
นักเรียนได้แสดงศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่
ครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้นจากการทำงานร่วมกัน
การนำเสนอผลงานและการแสดงความคิดเห็น

สอนงานบ้านด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ผศ.พรทิพย์ สุนทรนันท์

วิชางานบ้านเป็นวิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ สมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม รักและมีทักษะในการทำงาน นอกจากนี้ยังสามารถวางแผนการทำงาน ให้ประหยัดทรัพยากร แรงงาน เวลาและเงิน (กรมวิชาการ, 2544)

ปัญหาการสอนวิชางานบ้านพบว่า ครูผู้สอนวิชางานบ้านไม่ได้จบสาขาการสอนคหกรรมศาสตร์โดยตรง ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร ครูผู้สอนสอนไปตามหนังสือมากกว่าการสอนแบบรู้ซึ่งถึงเนื้อหาที่จะสอน อีกประการหนึ่งนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชา เพราะเห็นว่าเป็นวิชาที่ไม่สามารถช่วยให้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ จึงไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม วิชางานบ้านเป็นวิชาที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การที่นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับงานบ้าน จะทำให้นักเรียนมีทักษะชีวิต มีทัศนคติที่ดีต่องานบ้าน มีความภาคภูมิใจที่ตนเองมีส่วนเสริมสร้างชีวิตที่มีคุณภาพให้กับครอบครัว

การสอนงานบ้านด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

วิธีการสอนทางวิทยาศาสตร์ทำให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้งานต่างๆ มีความหมายต่อชีวิตของนักเรียน และนักเรียนจะสนุกกับการเรียน

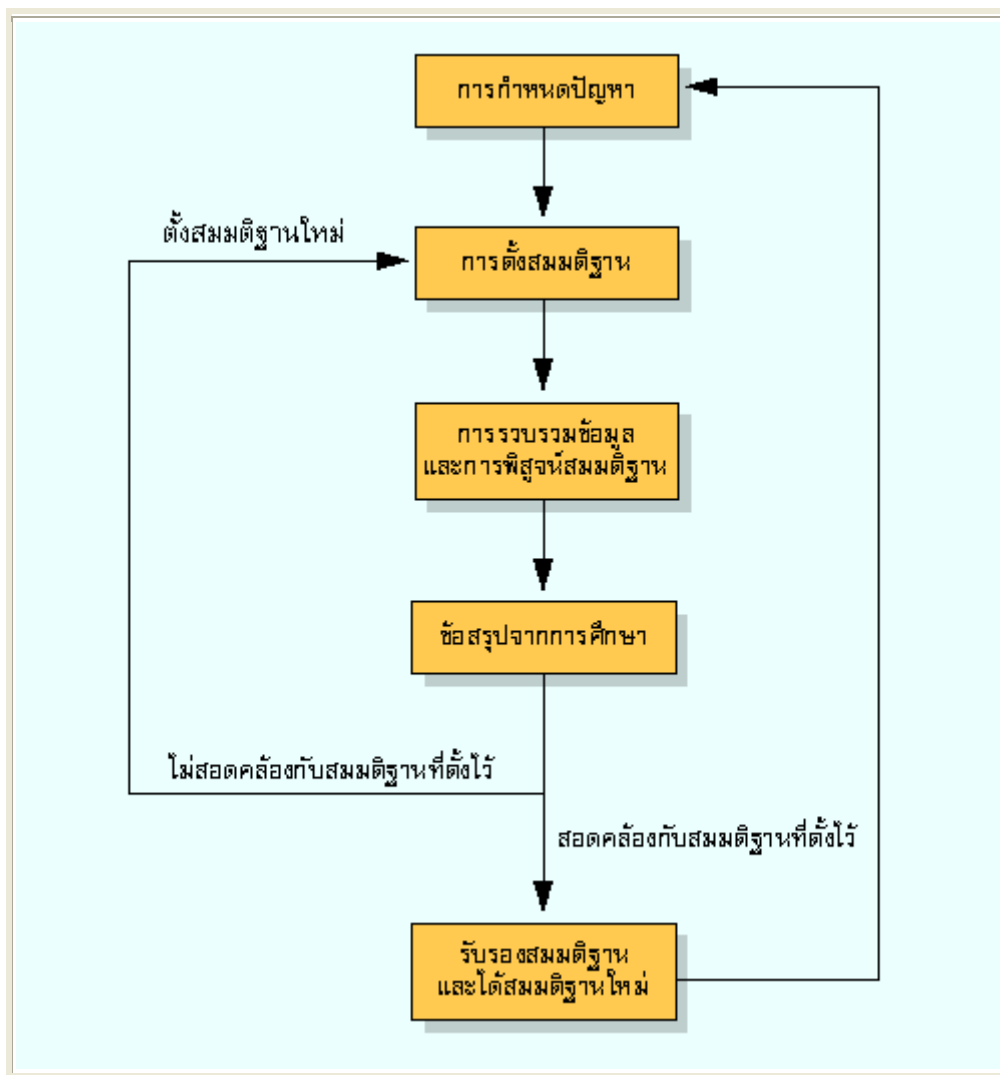
วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. **ขั้นสังเกตเพื่อระบุปัญหา** คือการระบุปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการศึกษา และกำหนดขอบเขตของปัญหา
2. **ขั้นตั้งสมมติฐาน** คือการคิดคำตอบที่คาดหวังว่าควรจะเป็น หรือการคาดเดาคำตอบที่จะได้รับ
3. **ขั้นการรวบรวมข้อมูล** คือการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าถูกหรือผิด โดยมีหลักฐานยืนยัน อาจทำได้โดยการสังเกตหรือการทดลอง

4. **ขั้นสรุปผล** คือการสรุปว่าจะปฏิเสธหรือยอมรับสมมติฐาน ตามหลักเหตุและผล เพื่อให้ได้คำตอบของปัญหา

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้พัฒนามาจากการอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลกันของปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ โดยวิธีการอนุมานและอุปมาน ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การพิสูจน์สมมติฐาน และการสรุปผล ดังได้แสดงไว้ ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์

เพื่อให้ได้เข้าใจถึงวิธีสอนงานบ้านด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน ขอยกตัวอย่าง การสอนเรื่องการลบรอยเปื้อนบนเสื้อผ้าเป็นกรณีศึกษาดังนี้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูแจกเอกสารประกอบการเรียนการสอนเกม “เก่งและเร็ว” (ดังตัวอย่าง) ให้ นักเรียนแต่ละคนจัดเรียงตัวอักษรใหม่ให้เป็นคำที่สมบูรณ์ จากนั้นนำอักษรที่อยู่ใน □ มาเรียงกันให้ได้ ข้อความที่มีความหมาย ให้ความปฏิบัติการไม่เกิน 5 นาที ใครทำเสร็จก่อนและถูกต้อง 3 อันดับแรก ครูแจก รางวัลเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ

เกม เก่งและเร็ว

1. ง ผ ฟ ก ก อ ซ์	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
2. รา ส ข วา ฟ ก อ	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
3. ร้ ง ฝ ม ห า ก	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
4. ลี ตี ก ส ป	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
5. ย า บ ร า ค จั ค ข น้ า	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
6. รี ค น อ ล	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
7. เน ที ร้ อ น	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
8. น้ า ซ์ ย า ห้ ง แ ก	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
9. ส ก นิ ห เ ลี ม	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
10. อ ย เปี ร น อ	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
11. ลี เ อ ค	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>
12. น โ ค ล	=	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto 10px auto;"></div> <div style="border-top: 1px dashed black; width: 100%;"></div> </div>

คำปริศนาคือ _____

ที่มา : นางสาวสุพรรณษา หมูโยธา

ชั้นสอน

ชั้นที่ 1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณไม่เกิน 6 คน ครูแจกตัวอย่าง รอยเปื้อนบนผ้า 4 ผืน ได้แก่ ลิปสติก ซอสมะเขือเทศ กาวลาเทกซ์ และปากกาหมึกแห้ง โดยที่นักเรียน ไม่รู้ว่ารอยเปื้อนนั้นเกิดจากอะไรให้แต่ละกลุ่มศึกษา วิเคราะห์ และตอบคำถามลงในใบงานดังตัวอย่าง

ใบงาน
การวิเคราะห์รอยเปื้อน

ชื่อ ..... นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนศึกษารอยเปื้อนบนผ้า 4 ชนิดที่แจกให้ แล้ววิเคราะห์ว่ารอยเปื้อนบนผ้า แต่ละชนิด เป็นรอยเปื้อนที่เกิดจากอะไรและวิเคราะห์จากอะไร

ผ้าผืนที่	รอยเปื้อนเกิดจากอะไร	วิเคราะห์โดย
1		
2		
3		
4		

บันทึกของครู .....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงนาม ..... ผู้สอน

วัน/เดือน/ปี .....

ขั้นที่ 2 ครูแจกผ้า 4 ผืน ได้แก่ ผ้าสีดำที่มีรอยเปื้อนจากแป้งฝุ่นหรือชอล์ก ผ้าเปื้อนน้ำมันพืช ผ้าที่ถูกสารฟอกขาว ผ้าที่ไหม้จากความร้อนของเตารีด ให้นักเรียนศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของรอยเปื้อนแล้วให้นักเรียนนำผ้าทั้ง 4 ผืนไปติดให้ตรงกับบัตรคำบนกระดานที่มีคำต่อไปนี้

ติดเพียงผิวของผ้า	ซึมลึกเข้าไปในเนื้อผ้า	ถูกสารเคมี	ถูกความร้อน
-------------------	------------------------	------------	-------------

เมื่อนักเรียนทุกคนนำผ้าที่มีรอยเปื้อนไปติดครบแล้ว ครูสนทนาซักถามนักเรียน แล้วให้นักเรียนจัดอันดับการขจัดรอยเปื้อนบนผ้าจากง่ายที่สุด ไปหายากที่สุดหรือไม่สามารถขจัดรอยเปื้อนได้

ขั้นที่ 3 ครูนำสารลบรอยเปื้อน ได้แก่ ผงซักฟอก สบู่ซักผ้า น้ำยาซักแห้ง ผลิตภัณฑ์ขจัดคราบ น้ำยาทำความสะอาดอเนกประสงค์ น้ำมันซักแห้ง ทินเนอร์ มาให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาฉลากข้างขวด แล้วจดบันทึกลงในใบงาน ดังตัวอย่าง

ใบงาน
สารที่ใช้ลบรอยเปื้อน

ชื่อ ..... นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านฉลากข้างขวดของผลิตภัณฑ์สารลบรอยเปื้อนแต่ละชนิด แล้วบันทึกคุณสมบัติและวิธีใช้

ชื่อสารลบรอยเปื้อน	คุณสมบัติ	วิธีใช้
ผงซักฟอก		
สบู่ซักผ้า		
น้ำยาซักแห้ง		
ผลิตภัณฑ์ขจัดคราบ		
น้ำยาทำความสะอาดอเนกประสงค์		
น้ำมันซักแห้ง		
ทินเนอร์		

หมายเหตุ ครูควรศึกษาข้อควรระวังในการใช้สารแต่ละชนิดอย่างละเอียด และเลือกสารที่ไม่เป็นอันตราย มาให้นักเรียนได้ทดลองใช้

ขั้นที่ 4 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณไม่เกิน 6 คน (อาจใช้กลุ่มเดิม) ให้นักเรียนนำผ้าที่มีรอยเปื้อนในขั้นที่ 1 มาแยกออกเป็นกอง ๆ ตามประเภทของรอยเปื้อน ได้แก่ ลิปสติก ซอสมะเขือเทศ กาวลาเทกซ์ และปากกาหมึกแห้ง ดังนั้นในแต่ละกองจะมีผ้าที่เปื้อนรอยคราบชนิดเดียวกัน 4 ผืน กำหนดสารลบรอยเปื้อนให้ 4 ชนิด ได้แก่ ผงซักฟอก น้ำยาซักแห้ง ผลิตภัณฑ์จัดคราบ และน้ำยาทำความสะอาดเนกประสงค์ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทดลองใช้สารลบรอยเปื้อนจัดคราบที่ได้รับมอบหมาย บันทึกผลการทดลองลงในใบงานดังตัวอย่าง แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการทดลอง โดยครูให้ข้อเสนอแนะทั่วไปในการลบรอยเปื้อนดังนี้

1. ลบรอยเปื้อนทันที รอยเปื้อนใหม่ลบได้ง่ายกว่ารอยเปื้อนเก่า
2. ถ้าไม่แน่ใจว่ารอยเปื้อนนั้นเกิดจากอะไร ให้ใช้น้ำลบรอยเปื้อนก่อน
3. ทดลองใช้สารลบรอยเปื้อนกับด้านในของเสื้อผ้าก่อน
4. ลบรอยเปื้อนจากด้านหลัง เพื่อไม่ให้รอยเปื้อนซึมลึกลงไปเนื้อผ้า

ใบงาน การทดลองขจัดรอยเปื้อน

ชื่อ ..... นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทดลองใช้สารลบรอยเปื้อนกับรอยเปื้อนที่ได้รับมอบหมาย แล้วสรุปว่าสารชนิดใดสามารถขจัดรอยเปื้อนนั้นได้เรียงลำดับหมายเลขของสารลบรอยเปื้อนจากมากไปน้อย

ประเภทรอยเปื้อน	ปฏิกิริยาที่เกิดจากสารลบรอยเปื้อน				
	1. ผงซักฟอก	2. น้ำยาซักแห้ง	3. ผลิตภัณฑ์จัดคราบ	4. น้ำยาทำความสะอาดเนกประสงค์	สรุป
ลิปสติก					
ซอสมะเขือเทศ					
กาวลาเทกซ์					
ปากกาหมึกแห้ง					

ขั้นสรุป

ครูร่วมอภิปรายผลการทดลองกับนักเรียนจนได้ข้อสรุปว่า นักเรียนสามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการจัดรอยเปื้อนได้ กล่าวคือ เมื่อนักเรียนมีปัญหาว่า ผ้าของนักเรียนเปื้อน นักเรียนต้องสันนิษฐานว่า เปื้อนสิ่งใด และน่าจะจัดรอยเปื้อนด้วยสารใด หลังจากนั้นนักเรียนทดลองบรอยเปื้อนด้วยสารจัดรอยเปื้อนชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ แล้วลงข้อสรุปว่า สารจัดรอยเปื้อนชนิดใดจัดรอยเปื้อนได้ดีที่สุด

หลังจากครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้แล้ว ครูแจกใบความรู้เรื่องการจัดรอยเปื้อนซึ่งนักเรียนอาจพบบ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนไปทดลองเองเมื่อพบปัญหา

ใบความรู้ รอบรู้เรื่องรอยเปื้อน

ชนิดของรอยเปื้อน	วิธีลบรอยเปื้อน
ชอคโกแลต / กาแฟ/ เครื่องดื่มชนิดที่มีแอลกอฮอล์ น้ำผลไม้ นม ไอศกรีม และ เลือด	แช่ในน้ำสบู่อุ่นชนิดที่มีเอ็นไซม์ เช่น สบู่ซักผ้า
หมากฝรั่ง / เทียนไข	ใช้มีดขูดเนื้อหมากฝรั่งออก หยคน้ำมันซักแห้งลงบน ด้านหลังของรอยเปื้อน ขยี้บริเวณที่เปื้อน
น้ำมันปรุงอาหาร / เนย	วางกระดาษทิชชูด้านหลังหน้ารอยเปื้อน หยคน้ำมันซักแห้งลงบน ด้านหลังของรอยเปื้อน
สีทาบ้าน	วางกระดาษทิชชูด้านหลังหน้ารอยเปื้อน หยคน้ำมันซักแห้งลงบน ด้านหลังของรอยเปื้อน
สนิมเหล็ก (ซึ่มลึกเข้าไปใน เนื้อผ้า)	โรยเกลือบนรอยเปื้อน บีบมะนาวแล้วนำไปตากแดด ถ้าออกไม่หมดให้ทำซ้ำอีก

หมายเหตุ หลังจากรอยเปื้อนออกแล้ว นำผ้าไปซักตามปกติ

ขั้นประเมินผล

เพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ให้นักเรียนเล่นเกม “เก่งและเฮง” โดยมีขั้นตอนการเล่นดังนี้

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาหยิบซองคำถาม 1 ซอง จาก 16 ซอง
2. ถ้าตอบคำถามถูก จะได้ป่าเป้าสะสมคะแนน
3. กลุ่มใดได้คะแนนสะสมสูงสุดเป็นผู้ชนะ
4. ครูมอบรางวัลให้กลุ่มที่ชนะ

หมายเหตุ กระดานป่าเป้าทำด้วยแม่เหล็กหุ้มด้วยผ้ากำมะหยี่ ลูกดอกทำด้วยแม่เหล็กปลายตัด ไม่มีอันตราย

จากการตรวจสอบเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เกี่ยวกับวิธีการสอนงานบ้านด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่สนุก ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ค้นพบสิ่งที่สงสัยด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ดังเห็นได้จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียน ต่อไปนี้

รู้สึกสนุกดีในการเรียน เข้าใจบทเรียนได้ง่าย ชอบเกมและสื่อการสอน
ค.ญ.ธัญชนก วานิชสมบัติ ม. 2/2

สนุก เรียนไม่ยากจนเกินไป อาจารย์ค่อนข้างใจดี ได้ลองทำด้วยตนเอง
สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้
ค.ญ.พิชญภา นันทโพธิเดช ม. 2/2

ชอบเรียน มีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้ไม่น่าเบื่อ อาจารย์ตั้งใจสอนมาก
สนุกเวลาทำงานและเล่น
ค.ญ.ณัฐวรา วิริยะกุล ม. 2/2

สนุก ทำให้ได้ความรู้ต่างๆที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
ค.ช.รามเดชะ ณ ลำปาง ม. 2/6

รู้สึกผ่อนคลาย วิธีการเรียนสบายๆ ไม่เครียด อาจารย์สอนได้รู้เรื่อง
มีสื่อประกอบการเรียนการสอนที่น่าสนใจ และได้ออกมาเรียนนอกห้อง
ค.ช.พิชญ์ภูมิ จงรัตนะเมธิกุล ม. 2/6

ในการสอนวิชางานบ้าน ครูต้องเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา บางเนื้อหาครูจำเป็นต้องสาธิตให้นักเรียนดู เช่น การเย็บผ้าด้วยจักร การจัดดอกไม้ ฯลฯ บางเนื้อหาสามารถนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ได้ เช่น หน่วยทำความสะอาดเสื้อผ้า เรื่อง การลบรอยเปื้อน หน่วยผ้าและเส้นใย เรื่องการทดสอบเส้นใย หน่วยสารปรุงแต่งอาหาร เช่น น้ำส้ม น้ำปลา ผงชูรส ฯลฯ วิธีสอนที่หลากหลายทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งครูและนักเรียนสนุกกับบทเรียน

การสอนงานบ้านด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวิชามากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการมากกว่าเรียนรู้จากความเคยชิน นักเรียนได้แสดงศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้นจากการทำงานร่วมกัน การนำเสนอผลงานและการแสดงความคิดเห็น

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมวิชาการ. 2544. คู่มือจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีขั้นตอนอย่างไร (ออนไลน์). 2551. เข้าถึงได้จาก : <http://cai.md.chula.ac.th/lesson/research/re12.htm#02>

ทศนา แคมมณี. 2545. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรวิรินทร์ โทрки. 2519. คู่มือวิชาผ้าและเส้นใย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.

ภาพกิจกรรม

นักเรียนเล่นเกม เก่งและเร็ว

นักเรียนกำลังทดลองลบรอยเปื้อน

ปะติดปะต่อ ...

การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับศิษย์
มิใช่เป็นเรื่องน่ากังวลสำหรับครู
ครูทุกคนควรเปิดใจกว้างที่จะยอมรับว่า
ในโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ของครูนั้น
สามารถใช้สภาพแวดล้อมทุกรูปแบบ
เป็นบทเรียนสอนตนเอง

เรียนรู้ร่วมกันกับการศึกษาพันธุ์ไม้ระหว่างครูกับศิษย์

ในกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน

ผศ.มาลินท์ อิทธีรส

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มความสามารถตามศักยภาพ มาตราที่ 24 การจัดการกระบวนการเรียน กำหนดให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น สถานศึกษาต้องสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรอบรู้

เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน สำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีลักษณะการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมุ่งเน้นการพัฒนาจิตนิสัยของนักเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นที่จะให้นักเรียนได้นำความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์มาบูรณาการและใช้เป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ตามความถนัด ความสนใจ สามารถวิเคราะห์และประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่นได้

วัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน คือ เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์มาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีระบบ สามารถนำเสนอผลงานตลอดจนวิเคราะห์และประเมินผลงานของตนและเพื่อนเพื่อนำไปพัฒนาแก้ไขผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 กิจกรรมรวมของโรงเรียน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนกัน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมงานพิธีไหว้ครู กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น หรือเป็นกิจกรรมของระดับชั้น ส่วนที่ 2 เป็นกิจกรรมอิสระตามความสนใจของนักเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองอย่างเหมาะสม โดยมีอาจารย์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้การสนับสนุนรวมทั้งให้คำแนะนำ

กิจกรรมอิสระและพัฒนาตนเองไม่มีหน่วยการเรียนรู้และไม่ได้ประเมินผลเป็นระดับคะแนน แต่ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ผ่าน “ผ” หรือไม่ผ่าน “มผ”

สำหรับกิจกรรม “การศึกษาพันธุ์ไม้” เป็นกิจกรรมรวมของโรงเรียนกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งทางโรงเรียนได้เข้าเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เมื่อปี พ.ศ. 2538 มีเลขสมาชิก 7-10900-001 เพื่อสนองพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในการปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ในระยะเริ่มแรกได้รวบรวมพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ มาปลูกเพิ่มเติมในพื้นที่ของโรงเรียน และได้เริ่มจัดทำป้ายชื่อต้นไม้ชั่วคราวติดตามต้นไม้แต่ละต้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักคุ้นเคยแก่นักเรียน อาจารย์ และผู้สนใจเข้ามาศึกษาและได้รู้จักคุณค่าของต้นไม้ ต่อมาได้มีการพัฒนาปรับปรุงงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของนักเรียนให้มากขึ้น โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดแบ่งพื้นที่และกลุ่มพันธุ์ไม้ออกเป็นสวนต่าง ๆ ตามลักษณะการใช้ประโยชน์และความสะดวกในการศึกษา เช่น สวนสมุนไพร สวนวรรณคดีไทย สวนปาล์ม สวนน้ำ สวนมิตรสัมพันธ์ และสวนกล้วย เป็นต้น

ในปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาพันธุ์ไม้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเกี่ยวกับการศึกษาพันธุ์ไม้ในหัวข้อ “ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว” ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วย กรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ผู้ประสานงานช่วงชั้น เป็นกรรมการ อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนเองในแต่ละระดับชั้นเป็นอนุกรรมการตามกลุ่มต้นไม้ที่ศึกษา โดยมีหน้าที่ดังนี้

กรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนทำหน้าที่เป็นประธานอนุกรรมการในการดำเนินงาน ประชุม วางแผนการดำเนินงานร่วมกับผู้ประสานงานช่วงชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานของนักเรียน วิเคราะห์ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผลรวมทั้งอำนวยความสะดวก ในการหาแหล่งข้อมูล และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

ผู้ประสานงานช่วงชั้นเป็นกรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานกับอาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนเองของแต่ละระดับชั้นในการดำเนินงานศึกษางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานของนักเรียน นำเข้าพิจารณาในที่ประชุมกับกรรมการดำเนินงาน

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผล รวมทั้งประสานงานในการอำนวยความสะดวกด้านการหาแหล่งข้อมูลและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนในแต่ละระดับชั้นเป็นอนุกรรมการ ทำหน้าที่ชี้แจงและสร้างความตระหนักให้นักเรียนในการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จัดเวลาและให้คำแนะนำวิธีการศึกษาแก่นักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลผลงานของนักเรียน เพื่อรวบรวมส่งให้ผู้ประสานงานช่วงชั้น

นอกจากคณะกรรมการแล้ว ยังได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนของโรงเรียนให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลวิทยากร เอกสาร หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้องในการให้การศึกษาแก่นักเรียนด้วย

วิธีการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1. ประธานคณะกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานและสรุปปัญหาการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา แล้วกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการศึกษาปัจจุบันในด้านรูปแบบของการศึกษา บทบาทหน้าที่ของนักเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษา ชื่อและชนิดของพันธุ์ไม้ที่ศึกษา จากนั้นกำหนดงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

2. อาจารย์ใหญ่ประชุมชี้แจงนโยบายงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนแก่อาจารย์ทั้งโรงเรียน

3. ประธานกรรมการดำเนินงานหรือผู้แทน ประชุมชี้แจงอาจารย์ทั้งโรงเรียนเกี่ยวกับวิธีดำเนินงานและให้ความรู้ในเรื่องการศึกษาพันธุ์ไม้ ขอบเขตของประเด็นที่ศึกษา ความรู้ทางชีววิทยาและระบบนิเวศ

4. คณะกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกรรมการและผู้ประสานงานช่วงชั้นของต้นไม้นี้แต่ละต้นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการศึกษาพันธุ์ไม้ ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

5. คณะกรรมการการศึกษาพันธุ์ไม้ ทำความเข้าใจกับผู้ประสานงานช่วงชั้นและอาจารย์ประจำชั้นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น ขอบเขตของประเด็นที่ศึกษา แหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ วิทยากร หนังสือหรือตำราต่าง ๆ การวางแผนการศึกษาข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการใช้คู่มือการศึกษาพันธุ์ไม้และการจัดทำแผนงาน

6. อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนในระดับชั้น กำหนดแนวทางดำเนินการศึกษาพันธุ์ไม้แต่ละต้นที่ได้รับมอบหมายในแต่ละระดับชั้น ทั้งนี้ทางโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ฯ มีห้องเรียนอยู่ 7 ห้องในแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทางโรงเรียนได้เล็งเห็นว่าเพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการศึกษาพันธุ์ไม้และ

ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช จึงได้กำหนดให้มีการศึกษาพันธุ์ไม้ ที่มีอยู่ในโรงเรียนตามจำนวนห้องเรียนและเพื่อให้ให้นักเรียนสามารถประสานงานร่วมกันได้โดยง่ายจึงกำหนดให้ห้องเรียนที่ 1 ของทุกระดับชั้นถึงห้องเรียนที่ 7 ได้ศึกษาด้านไม้ที่กำหนดให้ในแต่ละปีการศึกษาห้องเรียนละ 1 พันธุ์เหมือนกัน และได้นำผลงานการศึกษาของนักเรียนมาจัดแสดงนิทรรศการพันธุ์ไม้ในหัวข้อ 7 พันธุ์ไม้สายใยสาธิตเกษตร ทรัพยากรไทย สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนในระดับชั้น สามารถใช้วิธีใดก็ได้ตามความสะดวกและเหมาะสมในการศึกษาพันธุ์ไม้และระบบนิเวศ เช่น แนะนำให้นักเรียนศึกษาด้านไม้ตามประเด็นที่กำหนดโดยดูจากคู่มือการศึกษาพันธุ์ไม้ พร้อมทั้งจัดเวลาให้นักเรียนได้ปฏิบัติงาน เช่น ในเวลาเรียนอาจใช้ชั่วโมงกิจกรรมสนทนายามเช้า กิจกรรมอิสระและพัฒนาตนหรือในช่วงเวลาเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดให้นักเรียนศึกษา หรือนักเรียนอาจใช้นอกเวลาเรียนก็ได้

7. นักเรียนดำเนินการศึกษาพันธุ์ไม้ตามแนวทางที่กำหนดและข้อตกลงของห้องเรียน โดยศึกษาด้านไม้ตามรายละเอียดของข้อมูลที่ต้องศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การค้นคว้า ทดลอง การบันทึก การสัมภาษณ์ การวาดภาพ การถ่ายภาพ การเก็บตัวอย่างของจริง การอ่าน และรวบรวมเรียบเรียงแล้วสรุปเป็นรายงานข้อมูลพันธุ์ไม้ของห้องเรียน

8. อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ผู้ประสานงานช่วงชั้นและนักเรียน เก็บรวบรวมผลงานรายงานข้อมูลพันธุ์ไม้ของแต่ละห้องมาวิเคราะห์สรุปและเรียบเรียงเป็นรายงานข้อมูลพันธุ์ไม้ฉบับสมบูรณ์ของโรงเรียน

9. อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นผู้แทนของต้นไม้แต่ละพันธุ์ที่ศึกษา นำเสนอผลงาน โดยจัดแสดงนิทรรศการพันธุ์ไม้ในสัปดาห์ “7 พันธุ์ไม้สายใยสาธิตเกษตร ทรัพยากรไทย สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว” ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนได้เล็งเห็นว่าการศึกษาพันธุ์ไม้ของนักเรียนทุกระดับชั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ควรมีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า จึงได้มอบหมายให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นผู้แทนในการจัดนิทรรศการและการสาธิตโดยมีระดับชั้นอื่น ๆ ร่วมแสดงผลงานและจัดป้ายนิทรรศการ

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547 อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน มีความคิดเห็นร่วมกันว่า กิจกรรมการศึกษาพันธุ์ไม้นี้ควรให้นักเรียนได้ศึกษาพันธุ์ไม้ในช่วงกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีกระบวนการและมีระบบ จึงได้มอบหมายให้อาจารย์ประจำชั้นแต่ละห้องเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนในกิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้นี้

ผู้เขียนเป็นอาจารย์ประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 และเป็นอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนคนหนึ่งที่มีความวิตกกังวลว่าจะสอนอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาพันธุ์ไม้ เพราะผู้เขียนเป็น

อาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ แต่ด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้เขียนคิดว่า ครูก็เกิดการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนได้เช่นกัน จึงคิดว่ากิจกรรมนี้อาจจะเป็นกิจกรรมที่ “ครูสอนนักเรียน...นักเรียนสอนครู” นั่นก็คือเป็นการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน และศึกษาพันธุ์ไม้ไปพร้อม ๆ กันกับนักเรียน ถ้าไม่รู้ก็หาข้อมูลแล้วถามผู้รู้ด้วยกัน หรือนักเรียนอาจจะมีความรู้จากการค้นคว้าหรือการอ่านมาจากหลาย ๆ แหล่งความรู้ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับศิษย์ก็ได้ เมื่อคิดได้เช่นนี้ผู้เขียนก็ได้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน เพื่อศึกษา “ต้นสัก” ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่ห้องที่ 5 ของทุกระดับชั้นได้รับมอบหมายให้ศึกษา ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ใช้หลักการทำงานแบบ PDCA ได้แก่ การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการทำงาน (Plan) มีการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ (Do) จากนั้นมีการตรวจสอบการทำงาน (Check) และมีการแก้ไขพัฒนางานเพื่อนำกลับไปปฏิบัติอีกครั้ง (Action) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เขียนจัดทำใช้เวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที

หลังจากเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้เขียนก็เริ่มศึกษาพันธุ์ไม้ไปพร้อม ๆ กับนักเรียน โดยผู้เขียนและนักเรียนเริ่มต้นด้วยการไปดูลักษณะของลำต้น ใบ และดอก ของต้นสักที่มีอยู่ภายในโรงเรียน จากนั้นผู้เขียนและนักเรียนได้ระดมความคิดเห็นกันว่าเราจะศึกษาอะไรบ้างเกี่ยวกับต้นสัก ซึ่งนักเรียนบางคนก็ได้เสนอแนะว่าน่าจะมีการศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นสักว่า มีถิ่นอาศัยเป็นอย่างไร ลักษณะเป็นต้นไม้ประเภทใด ลำต้น ใบ ดอก มีลักษณะอย่างไร นักเรียนบางคนเสนอแนะว่าน่าจะทดลองนำใบของต้นสักมาอัดแห้ง บางคนก็เสนอแนะว่า ควรศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นสักและคุณสมบัติว่ามีอะไรบ้าง สามารถนำมาทำประโยชน์ทางด้านใดบ้าง จากข้อเสนอแนะของนักเรียนที่ได้ระดมความคิดเห็นก็ได้ข้อสรุปของห้องว่าจะศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นสัก ศึกษาเกี่ยวกับส่วนประกอบต่าง ๆ และคุณสมบัติของต้นสัก และมีการทดลองนำใบของต้นสักมาทำการอัดแห้ง หรือนำลวดลายของใบสักมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก ผู้เขียนได้เสนอแนะเพิ่มเติมให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานที่ได้ศึกษาค้นคว้ามานำเสนอให้เพื่อนในห้องเรียนได้ทราบแล้วรวบรวมผลการศึกษาของห้องและของระดับชั้นอื่น ๆ ที่ศึกษาด้านสักมาวางแผนจัดนิทรรศการนำเสนอต่อไป

เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ ผู้เขียนได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละประมาณ 13 - 14 คน และให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อในการศึกษาด้านสักตามประเด็นที่ได้ระดมความคิดเห็นไว้ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มประชุมวางแผนการทำงาน โดยมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ จัดทำแผนงานการปฏิบัติงานในแต่ละสัปดาห์ จากนั้นผู้เขียนได้ตรวจสอบการวางแผนของนักเรียนแต่ละกลุ่มพร้อมให้คำปรึกษา

เมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ผู้เขียนได้เข้าไปสังเกตและเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนด้วยการค้นคว้าและทดลองไปพร้อม ๆ กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม เมื่อพบปัญหาผู้เขียนและนักเรียน

ก็ได้ประชุมพิจารณาหาข้อบกพร่องของการทำงาน หรือในบางครั้งก็ไปสอบถามผู้รู้ร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกับนักเรียน

กลุ่มนักเรียนที่ทำการทดลองได้นำใบของต้นสักมาอัดแห้ง ด้วยการใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ ทำให้ผู้เขียนเกิดการเรียนรู้ว่า กระดาษหนังสือพิมพ์สามารถดูดซับน้ำได้เป็นอย่างดี จากนั้นได้ทำภาชนะจานรองด้วยปูนปลาสเตอร์ โดยใช้ลวดลายของใบสักพิมพ์ลงไป แล้วผลิตเป็นของที่ระลึก นอกจากนี้ยังได้ทดลองนำใบสักมาทำเป็นแบบใบชาแล้วนำไปต้มสำหรับดื่มเป็นชาใบสัก

หลังจากนักเรียนทุกกลุ่มได้ข้อมูลของการศึกษาพันธุ์ไม้มาแล้ว ผู้เขียนได้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลการศึกษาค้นคว้าหรือผลงานที่ทำของกลุ่มตนเองมานำเสนอให้เพื่อนในห้องฟังก่อน จากนั้นให้นักเรียนในห้องทั้งหมดช่วยกันระดมความคิด และวางแผนการจัดนิทรรศการ

ข้อสรุปจากการศึกษา กลุ่มที่ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นสักและกลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับส่วนประกอบต่าง ๆ และคุณสมบัติของต้นสักให้จัดนำเสนอเป็นภาพโปสเตอร์แล้วเขียนแผนผังอธิบายถึงวงจรชีวิตของต้นสัก รวมทั้งให้หาต้นกล้าของต้นสักมาแสดงไว้ที่จัดนิทรรศการด้วย สำหรับกลุ่มที่ทำการทดลองให้นำผลงานที่ได้ไปจัดนำเสนอ และจัดจำหน่ายเป็นของที่ระลึกจำนวนเล็กน้อย นอกจากนี้ นักเรียนยังได้เสนอให้ทำแผ่นพับสรุปผลการศึกษาไว้สำหรับแจกผู้เข้าชมนิทรรศการของต้นสัก จากนั้นผู้เขียนก็ให้นักเรียนไปติดตามผลการศึกษาพันธุ์ไม้ห้องเรียนที่ 5 ของทุกระดับชั้นจากผู้ประสานงานระดับชั้นเพื่อรวบรวมวางแผนการจัดนิทรรศการต่อไป

จากการสังเกตการทำงานกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่สมาชิกเป็นนักเรียนหญิงส่วนใหญ่สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพสูงกว่ากลุ่มที่เป็นนักเรียนชาย รวมทั้งด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานและความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนหญิงจะมีความอดทนอดกลั้น และมีความเพียรพยายามมากกว่านักเรียนชาย การที่นักเรียนได้ฝึกการทำงานโดยการวางแผน แล้วลงมือปฏิบัติตามแผนทำให้นักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ได้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี และสามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบ การให้นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าของกลุ่มตนเองแต่ละกลุ่ม นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลงานและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาได้อย่างดี รวมทั้งมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการสอนคุณธรรมเรื่องการยอมรับและรู้จักแสดงความยินดีกับผลงานของผู้อื่น

การประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรม ทำโดยให้นักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนเองครั้งนี้พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังปรากฏในตารางดังนี้ (จำนวนความถี่ทั้งหมด 40)

สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้	ความถี่	ร้อยละของความถี่
1. ได้รู้จักการวางแผนงานก่อนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน	35	87.5
2. ได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ต้องรู้จักปรับตัว มีความเสียสละและอดทน	30	75.0
3. ได้เรียนรู้การแบ่งงานกันทำภายในกลุ่ม	25	62.5
4. ได้เรียนรู้ความสามัคคีระหว่างเพื่อนจะช่วยให้งานประสบความสำเร็จ	24	60.0
5. ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	18	45.0
6. ได้นำความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในผลงาน	16	40.0
7. ได้เรียนรู้ว่าความสามัคคีกันภายในกลุ่มจะทำให้งานประสบความสำเร็จมากขึ้น	15	37.5
8. ได้เรียนรู้ถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ	14	35.0
9. ได้เรียนรู้ว่าการตรงต่อเวลาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจะทำให้เกิดผลดี	10	25.0
10. รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	10	25.0

จากตารางแสดงว่าสิ่งที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ได้เรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนในกิจกรรมการศึกษาพันธุ์ไม้ 3 อันดับแรกมีดังนี้ ได้รู้จักการวางแผนงานก่อนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน (ร้อยละ 87.5) ได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ต้องรู้จักปรับตัว มีความเสียสละและอดทน (ร้อยละ 75.0) และได้เรียนรู้การแบ่งงานกันทำภายในกลุ่ม (ร้อยละ 62.5)

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

นักเรียนทุกคนมีความรู้สึกทำให้เวลาน้อยเกินไป สำหรับการศึกษาค้นคว้า จึงเสนอว่าน่าจะให้มีการเพิ่มเวลาขึ้นอีกประมาณ 1 - 2 สัปดาห์

หลังจากที่นักเรียนและอาจารย์ทุกระดับชั้นได้ศึกษาพันธุ์ไม้ตามแนวทางที่โรงเรียนกำหนดแล้ว ก็รวบรวมเป็นรายงานข้อมูลพันธุ์ไม้ของแต่ละห้องเรียน มอบให้กับนักเรียนและอาจารย์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งทางโรงเรียนได้มอบหมายให้เป็นผู้จัดนำเสนอผลงานโดยจัดแสดงเป็นนิทรรศการพันธุ์ไม้ในสัปดาห์ “7 พันธุ์ไม้สายใยสาธิตเกษตร ทรัพยากรไทย สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว”

จากการร่วมทำกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนกับนักเรียนในครั้งนี้ ทำให้ผู้เขียนได้ข้อคิดว่าการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น นอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้ต่าง ๆ จากครูผู้สอนแล้ว ตัวครูผู้สอนก็สามารถจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อม ๆ กับนักเรียนได้เช่นกัน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2543. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ
พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2543. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2544 คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา. 2550. คู่มือการศึกษาพรรณ
ไม้สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2550. กรุงเทพมหานคร : do my best.

ภาคผนวก

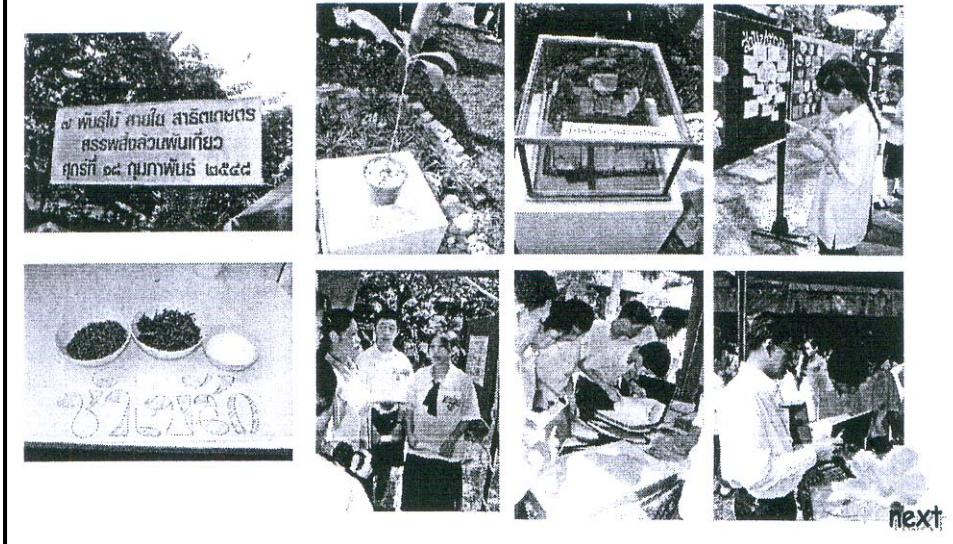
นักเรียนระดับชั้นต่างๆ ศึกษาพันธุ์ไม้ตามที่แต่ละห้องได้รับมอบหมาย
ทั้ง 7 ห้อง เพื่อรวบรวมเป็นผลงานของห้อง
ตามโครงการ "7 พันธุ์ไม้สายใยสาธิตเกษตร : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว"

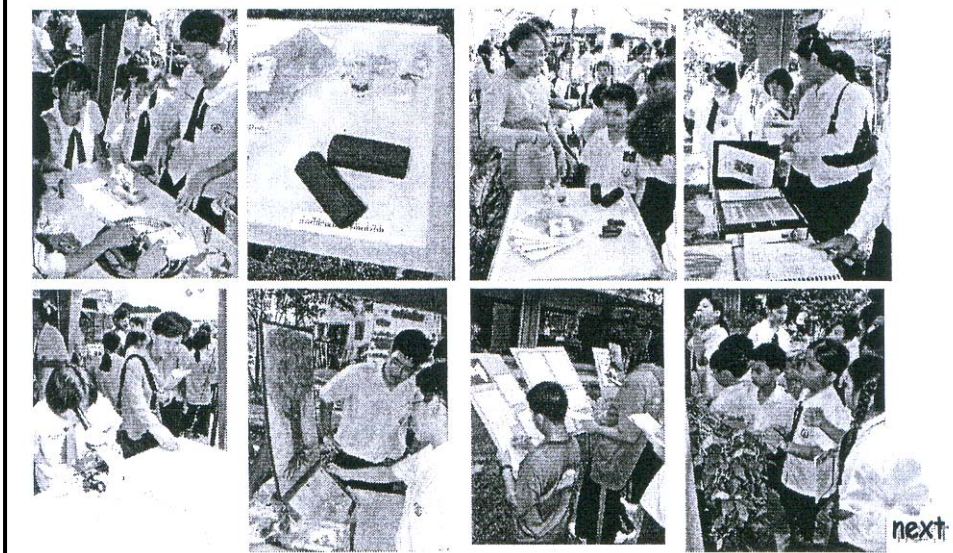
นิทรรศการ "7 พันธุ์ไม้ สายใยสาธิตเกษตร สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว"
ในวันศุกร์ ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ณ บริเวณสวนมิตรสัมพันธ์

นิทรรศการ "7 พันธุ์ไม้ สายใยสาธิตเกษตร สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว"
ในวันศุกร์ ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ณ บริเวณสวนมิตรสัมพันธ์

นิทรรศการ "7 พันธุ์ไม้ สายใยสาธิตเกษตร สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว"
ในวันศุกร์ ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ณ บริเวณสวนมิตรสัมพันธ์

เพิ่มพูนความรู้...
จนในที่สุด

เกมเป็นกิจกรรมที่นักเรียนให้ความสนใจ
เพราะไม่เคร่งเครียดและช่วยให้สมอง
ปลอดโปร่ง จิตใจมั่นคง นอกจากนี้ยังช่วย
ส่งเสริมวิธีการทำงานและการมีส่วนร่วม
กับผู้อื่น รู้จักใช้ความคิดของตนเอง และรู้จัก
การปรับตัวกับเพื่อนๆ ตลอดจนรู้จักกฎกติกา

เกมส์์อภาษา พัฒนาการเรียนรู้

ผศ.ลำดวน ทองพรหม

ปรัชญาและคตินิยมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ยึดมั่นที่จะพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้พร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม พัฒนานักเรียนให้รู้จักใช้ความรู้ ความสามารถ สติปัญญาและคุณธรรม เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เพื่อความสุข ความสงบและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของการอยู่ร่วมกันในวิถีทางประชาธิปไตย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย เคารพกฎระเบียบและกติกาสังคม ส่งเสริมนักเรียนให้มีกระบวนการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและความสามารถอย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพแห่งตน ดังคตินิยมของโรงเรียนว่า “รอบรู้ ผู้ชีวิต จิตมั่นคง ดำรงคุณธรรม” (โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ฯ, 2544)

ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามปรัชญาและคตินิยมดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ที่กำหนดว่า “ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” การเรียนรู้ที่ดีนั้นผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมและลงมือทำด้วยตนเอง ได้ฝึกการวางแผน ดำเนินงาน แก้ปัญหาและประเมินผลงานของตนเองได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” ดังนั้นนอกจากการเรียนการสอนตามปกติในหลักสูตรแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงเป็นเวทีให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตนเองด้วยการนำความรู้และทักษะหลายๆ ด้านมาบูรณาการเข้าด้วยกัน เช่น ทักษะการคิด การแก้ปัญหา การเป็นผู้นำผู้ตาม การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นเกมการแข่งขันจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างความรู้และทักษะการทำงาน และยังให้ความสนุกสนานแก่เด็ก ๆ ได้อย่างดีได้ออกจากได้ความรู้แล้วยังสามารถจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้อย่างคงทน

เกมส์์ออะไร

เกมเป็นกิจกรรมนันทนาการที่มีลักษณะการเล่นและการแข่งขันที่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับระหว่างผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่าย เกมเป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนด และมีจุดมุ่งหมายของการเล่นโดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอน และการฝึกในด้านคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ รวมทั้งด้านความสามัคคี ความอดทน การมีน้ำใจ

นักกีฬา การให้อภัย การทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการรู้จักยินดีในชัยชนะของผู้อื่น ประพันธ์ ลักษณะพิสุทธิ (ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ, 2549) กล่าวว่า เกมสามารถพัฒนาบุคคลให้เติบโตไปตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพในแต่ละช่วงชีวิตและยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้ เกมช่วยเสริมสร้างคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเกิดบูรณาการ เพื่อพัฒนาบุคลากรคุณภาพในสาขาและแขนงวิชาต่าง ๆ

เกมฝึกทักษะทางภาษา เป็นเกมที่เด็กต้องอาศัยความคิด การฟัง การฝึกความจำและการใช้คำพูด การเล่นเกมทางภาษาจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะในการฟัง มีความจำ และสามารถเดาหรือคาดคะเนได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมสติปัญญาของเด็กให้มีความเฉลียวฉลาดมากขึ้น (สำนักงานพัฒนาการศึกษา และนันทนาการ, 2546)

การใช้เกมในการเรียนการสอนภาษา

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่เราไม่คุ้นเคยกับระบบของภาษา ครูจึงต้องพยายามหาเทคนิควิธีสอนในการจูงใจให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญ ครูต้องพยายามทุกเวลา ทุกโอกาส และต้องทำให้ต่อเนื่องไปตลอด โดยให้เกมมีส่วนช่วยส่งเสริมและดึงความสนใจของเด็ก Ersoz (Ersoz, 2002) ให้ข้อคิดว่า เกมเป็นสิ่งเร้าที่ขอดีเยี่ยมที่สุด เพราะเกมให้ความสนุกสนานและท้าทาย ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในบริบทที่มีความหมายในสถานการณ์ที่เป็นจริง รวมทั้งส่งเสริมการทำงานร่วมกันของเด็ก และยังสามารถใช้เกมในการฝึกทักษะทางภาษาได้ทุกทักษะ

กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ระบุถึงลักษณะเฉพาะของการเรียนภาษาต่างประเทศว่า แตกต่างจากการเรียนในสาระการเรียนรู้อื่น เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้น แต่เรียนภาษาเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ตามความต้องการในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวันและงานอาชีพ การที่ผู้เรียนจะใช้ภาษาได้ถูกต้อง คล่องแคล่วและเหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับทักษะการใช้ภาษา ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่ดีนั้นผู้เรียนจะต้องมีโอกาสได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุดทั้งในและนอกห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนภาษาจึงควรจัดกิจกรรมหลากหลาย ทั้งกิจกรรมการฝึกทักษะทางภาษาและกิจกรรมการฝึกผู้เรียนให้รู้วิธีการเรียนภาษาด้วยตนเองควบคู่ไปด้วย อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่พึ่งตนเองได้ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ในด้านคุณภาพของผู้เรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้สาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามอุดมการณ์ของหลักสูตร ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จึงมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการฝึกปฏิบัติ มีการนำภาษาไปใช้ได้จริงตามหน้าที่ของภาษาในการสื่อความหมาย โดยมี

เป้าหมายอยู่ที่การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสภาพสังคม ให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกใช้ภาษาให้มาก และให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่หลากหลาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจึงควรเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยและระดับขั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนหารูปแบบการเรียนรู้เป็นของตนเอง กลยุทธ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ กลยุทธ์ในการสื่อสาร ทักษะการจำ ทักษะการถาม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การประเมินตนเอง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง การใช้วิธีเรียนแบบต่าง ๆ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสมกับตนเองตามระดับขั้น

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา นับได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ นักเรียนให้ความสนใจและสามารถนำภาษาไปใช้ได้ สถานการณ์จริง โดยดูจากผลของคะแนนสอบที่เป็นตัวชี้วัดว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีระดับความสามารถอยู่ในระดับดี ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบหลายอย่าง ตั้งแต่แบบเรียน ครูผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน เทคนิควิธีสอนของครู รวมไปถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีการจัดในทุก ระดับชั้น เช่น กิจกรรมการประกวดและการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่แต่ละระดับชั้นจัดขึ้นทุกปีการศึกษา ด้วยตระหนักว่าการเรียนรู้จะเกิดได้ในบรรยากาศที่ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย (Relaxed Atmosphere) เพราะความเครียดเป็นอุปสรรคใหญ่ของการเรียนภาษา การที่ผู้เรียนต้องใช้เวลามาก ๆ ในการเรียนในห้องเรียน ทำให้เกิดความเครียดได้ อีกทั้งต้องพบกับเนื้อหาที่ยาก ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำศัพท์ เนื้อหา หรือ โครงสร้างไวยากรณ์ที่แปลกและซับซ้อน บ่อยครั้งที่ผู้เรียนอัดอัด ว้าวุ่นใจซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ บางครั้ง ทำให้ขาดสมาธิ และแรงจูงใจในการเรียน เป็นเหตุให้ประสิทธิภาพในการเรียนลดลง การนำเกม การแข่งขันมาใช้จะช่วยลดความวิตกกังวลในผู้เรียน ทำให้รู้สึกสบายและอยากเรียนมากขึ้น เนื่องจากความสนุกสนานตื่นเต้นจากเกม ทำให้ผู้เรียนลืมความวิตกกังวลและความเครียดต่าง ๆ สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างดี โดยไม่กังวลกับความผิดพลาดและไม่ต้องระแวงว่าจะมีใครแก้ไขข้อผิดพลาด จึงรู้สึกมีอิสระ จนทำให้พูดได้คล่องแคล่วเป็นธรรมชาติเป็นการเรียนรู้โดยไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังเรียน ในการเล่นเกม นั้นต้องมีการแข่งขัน เนื่องจากการแข่งขันกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นชอบในเรื่องการแข่งขันกันอยู่แล้ว นอกจากนี้ขณะเล่นเกม ผู้เรียนยังได้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้ล่อหลอกคู่แข่ง จึงทำให้ได้เรียนรู้และจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีในบรรยากาศที่สนุกสนานผ่อนคลาย

การใช้เกมเมื่อไร

โดยปกติ มักใช้เกมในช่วงก่อนเริ่มเรียน (Warm – up activities) หรือช่วงท้ายบทเรียน การเรียนคำศัพท์ผ่านเกมเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพและน่าสนใจสามารถใช้ในห้องเรียนได้ทุกโอกาส เกมเป็นหัวใจในการเรียนภาษาต่างประเทศ และเหมาะที่จะใช้เป็นแบบฝึกหัดทบทวนบทเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาในบรรยากาศที่พึงพอใจและเพลิดเพลิน

วิธีการเลือกเกม

เกมทางภาษามืออยู่มากมายให้ครูได้เลือกมาใช้ แต่การเลือกใช้ให้เหมาะสมกับชั้นเรียน และให้ประสบความสำเร็จมากที่สุด ครูต้องเป็นผู้พิจารณาองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ระดับความยากง่ายของเกม ต้องพอเหมาะกับระดับภาษาของผู้เรียน และสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน และยังต้องพิจารณาวัยของผู้เรียนด้วยว่าเป็นเด็กเล็กหรือเด็กโต เป็นกลุ่มเด็กที่เก่งทางวิชาการ หรือกลุ่มที่ชอบทำอะไรสบายๆ หรือเป็นกลุ่มที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูงหรือต่ำ ช่วงเวลาในการจัดก็มีความสำคัญ บรรยากาศช่วงเช้าจะน่าสนใจกว่าเพราะนักเรียนยังสดชื่น กระตือรือร้น ต่างกับช่วงบ่ายที่นักเรียนอาจง่วงหรือเตรียมตัวที่จะกลับบ้าน ดังนั้นในการเลือกเกมมาใช้มีข้อควรพิจารณาดังนี้ (Tyson : 2000 อ้างถึงใน Wright, and etal,1984)

1. ต้องทำให้ผู้แข่งขันสามัคคีกัน
2. ให้ทุกคนมีส่วนร่วม
3. มุ่งเน้นที่การนำภาษาไปใช้มากกว่าความรู้ทางเนื้อหาภาษาอย่างเดียว
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ ฝึกฝน และทบทวนเนื้อหาที่เรียน
5. ต้องมีสาระ ไม่เน้นแต่สนุกสนานเท่านั้น
6. กติกาเข้าใจง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน

ครูต้องเป็นผู้เข้าใจเกมทั้งหมด และเป็นผู้นำเกมได้ราบรื่นไม่ติดขัด ดังนั้นในการเลือกเกมมาใช้แต่ละครั้งให้ตรงเป้าหมายจึงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก บางเกมจึงต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับระดับการใช้ภาษาและลักษณะของผู้เรียน ประการสำคัญเกมนั้นจะต้องให้ทั้งความสนุกสนานและความรู้ไปด้วยไม่เช่นนั้นจะทำให้เสียเวลาไปเปล่า ๆ

ข้อแนะนำในการใช้เกมในการสอน

Ersoz (Ersoz, 2002) ให้ข้อแนะนำในการใช้เกมไว้ดังนี้

1. ใช้เกมเป็นกิจกรรมเสริมเท่านั้น ไม่ควรใช้เป็นตัวหลักของบทเรียน
2. ครูควรพิจารณาอย่างรอบคอบในการเลือกเกมที่เหมาะกับการเรียนภาษา และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. ครูไม่ควรขัดจังหวะการเล่นเกมที่ด้วยการแก้ไขผิดพลาดทางภาษาของผู้เรียน
4. เป็นเกมที่ผู้เรียนอยากเล่น โดยไม่มีการบังคับ
5. เกมที่เลือกแล้วว่าดีตามเนื้อหาทางภาษา แต่เมื่อใช้แล้วไม่ได้ผลก็ควรเลิกใช้
6. อธิบายวิธีเล่นเกมให้ชัดเจน ถ้าผู้เรียนยังสับสนและไม่เข้าใจกติกา จะทำให้เกมหมดสนุก และไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อควรคำนึงในการใช้เกมการแข่งขัน

แม้ว่าเกมจะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษาที่เป็นที่นิยมและใช้ได้ผลดี Hunt (Hunt, 2004) ให้ข้อคิดในการใช้เกมการแข่งขันไว้ดังนี้

1. ต้องไม่มุ่งที่การเอาชนะอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงการเรียนรู้อื่น ๆ
2. การเพื่อนำมาซึ่งความรู้สึกสูญเสียความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งทั้งสองอย่างเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนภาษา
3. ความพยายามที่จะทำให้ดีที่สุด ต่างจากความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอย่างเดียว
4. การเลือกเกมมาใช้ให้เหมาะสม ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ตรงของครูที่มีต่อเกมต่าง ๆ
5. ความร่วมมืออย่างจริงจังเป็นรางวัลที่ยิ่งใหญ่ทั้งต่อครูและนักเรียน
6. ข้อควรคำนึงถึงอื่น ๆ เช่น จำนวนนักเรียน ระดับความสามารถของนักเรียน ความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ระยะเวลา เนื้อหาที่เรียนและการจัดบรรยากาศในการเล่น

ประโยชน์ของการนำเกมมาใช้ในการสอนภาษา

Sukim (Sukim, 1995) กล่าวถึงประโยชน์ของเกมไว้ดังนี้

1. เกมเป็นตัวค้นพบเรียนที่ดี
2. เกมเป็นสิ่งที่จูงใจและท้าทาย
3. การเรียนภาษาต้องใช้ความพยายามสูง และเกมมีส่วนทำให้ความพยายามนั้นอยู่คงทน
4. เกมสามารถใช้ฝึกทักษะทางภาษาที่หลากหลาย ไม่ว่าทักษะการฟัง การพูด การเขียน หรือการอ่าน
5. เกมส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารกันในระหว่างผู้เรียน
6. เกมสร้างสรรค์ปรับทบทวนการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย
7. เกมส่งเสริมและเพิ่มความร่วมมือในการทำงานของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ที่ได้จากเกมคือ ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา ส่งเสริมสุขภาพทางกายให้แข็งแรง เพราะต้องมีการเคลื่อนไหวขณะเล่น ขณะเดียวกันก็ทำให้สุขภาพจิตดี ไม่เคร่งเครียด ทำให้จิตใจมั่นคง และยังทำให้มีการปรับตัวได้ดีกับกลุ่มเพื่อน พร้อมทั้งได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินไปด้วย

การนำเกมไปใช้ในการเรียนการสอน

ด้วยประโยชน์ต่าง ๆ ของเกมที่มีต่อการเรียนการสอนภาษา ทางระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จึงได้จัดกิจกรรม “Talented Teens” ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมของวิชาภาษาอังกฤษ โดยอิงเนื้อหาที่เรียน และมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่

2. นักเรียนสามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษทักษะต่าง ๆ ไปใช้ได้ สถานการณ์จริง
3. ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักวางแผนและแก้ปัญหาได้
4. เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้นำความรู้และทักษะทางภาษาอังกฤษไปใช้ในสถานการณ์จริงได้
2. นักเรียนรู้จักวางแผนการทำงาน รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และช่วยเหลือกันในการทำงาน
3. นักเรียนภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และชื่นชมในความสามารถของผู้อื่น
4. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
5. นักเรียนได้รับความสนุกสนานจากกิจกรรม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. อาจารย์ผู้สอนประชุมร่วมกันในการวางแผนและเลือกเกมมาใช้โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน และเป็นเกมที่ผู้เรียนได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ทางภาษา จำนวนเกมขึ้นกับเวลา และจำนวนนักเรียน
2. กิจกรรมการแข่งขันครั้งนี้เป็นการแข่งขันระหว่างห้องเรียน 7 ห้อง แต่ละห้องมีนักเรียน 36-37 คน แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน ใช้เวลา 100 นาที ตั้งแต่เริ่มจนจบกระบวนการแข่งขัน
3. แจ้งนักเรียนล่วงหน้า 1 เดือน เพื่อให้นักเรียนเตรียมตัวหาข้อมูลและจัดเตรียมแบ่งกลุ่มตามความถนัด ในแต่ละกลุ่มควรมีนักเรียนความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ไม่รวม คนเก่งไว้ที่กลุ่มเดียว เพราะทุกกลุ่มที่อยู่ในห้องเดียวกันจะต้องสะสมคะแนนให้ห้องตนเอง เป็นคะแนนรวมของห้อง ห้องใดที่ได้คะแนนรวมสูงสุดจะเป็นห้องที่ชนะ
4. อธิบายวิธีเล่นเกมแต่ละเกมให้นักเรียนเข้าใจเพื่อประกอบในการตัดสินใจเลือกลงชื่อในกลุ่มตามความถนัดของแต่ละคน
5. ติดประกาศรายชื่อกลุ่มของแต่ละห้อง เพื่อให้คู่แข่งจากต่างห้อง และนักเรียนสามารถขอเปลี่ยนกลุ่มได้ก่อนถึงวันแข่งขัน (ห้ามเปลี่ยนในวันแข่งขัน)
6. การได้รางวัล ห้องที่ได้คะแนนรวมสูงสุดจากทุกเกมจะได้ที่ 1 ที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ห้องที่เหลือจะได้รับรางวัลในฐานะผู้ร่วมการแข่งขัน
7. การแบ่งหน้าที่ในฝ่ายอาจารย์ ซึ่งมีฝ่ายต่าง ๆ คือ ผู้ดำเนินรายการ ผู้นำเกม ฝ่ายสถานที่เสียง และอุปกรณ์ และฝ่ายจัดเตรียมรางวัล

เกมที่น่าสนใจในการแข่งขัน

การเลือกเกมนั้นใช้วิธีปรับจากเกมที่มีอยู่ในรายการทีวีบ้างหรือคัดเลือกจากเกมทางภาษาที่มีอยู่มากมาย เช่น จาก www.teflgames.com/why.html เกมที่ใช้ในการแข่งขันในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว ได้แก่ เกม 1. Verbal 2. Word building 3. Proverbs / Sayings / Idioms 4. Guessing games 5. General knowledge 6. Rhyming

รายละเอียดและวิธีเล่นในแต่ละเกมมีดังนี้

1. Verbal (เกมไปคำให้ทาย)

กำหนดคำให้ กลุ่มละ 10 คำ ในเวลา 1 นาที ให้นักเรียนเลือกเพื่อน 1 คนในกลุ่ม เพื่ออธิบายคำศัพท์ (ไปคำ) โดยใช้ภาษาอังกฤษให้เพื่อนในกลุ่มทายให้ถูกว่าเป็นคำอะไร (ทายถูก 1 คำ ได้ 1 คะแนน)

กิจกรรมนี้ใช้เพื่อทบทวนคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เรียนไปแล้ว รวมทั้งฝึกการใช้ภาษาพูด เพื่ออธิบายให้คนอื่นเข้าใจ คำศัพท์ต่าง ๆ รวบรวมจากเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว เช่น

jacuzzi	niece
newspaper	travel
separate	beach
dance	marry

2. Word building (สร้างคำใหม่ จากคำที่กำหนดให้)

กำหนดคำให้นักเรียน 1 คำ (ควรเป็นคำยาว ๆ มีสระหลากหลาย) ให้นักเรียนสร้างคำขึ้นใหม่ จากคำที่กำหนดให้ คำที่สร้างขึ้นใหม่นั้นต้องมีอย่างน้อย 4 ตัวอักษร (3 ตัวอักษรจะง่ายไปสำหรับระดับ ม.4) นักเรียนเขียนคำที่คิดได้ลงในกระดาษที่เตรียมไว้ให้ได้มากที่สุด ภายในเวลา 1 นาที

ตัวอย่างคำ simultaneously สามารถสร้างคำใหม่ได้ เช่น lately, sales, lean, etc เป็นต้น

การได้คะแนน ตัวอักษรละ 1 คะแนน เช่น กลุ่มนี้นักเรียนจะได้ 15 คะแนน เพราะมีตัวอักษรทั้งหมด 15 ตัว จาก 3 คำ

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม กระดาษสำหรับเขียนคำตอบ เท่ากับจำนวนกลุ่มของนักเรียนที่ออกมาแข่ง (ในที่นี้คือ 7 กลุ่ม)

3. Proverbs idioms and Sayings (สุภาษิต สำนวน และคำกล่าวต่าง ๆ)

เนื่องจากนักเรียนได้เรียนสำนวน คำกล่าวหรือสุภาษิตในบทเรียนมาแล้ว เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความคล้ายคลึงและแตกต่างของสุภาษิตและสำนวนของไทยกับของต่างประเทศ ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบ โดยใช้ as ..... as .....

ผู้นำเกมจะให้เติมคำเปรียบเทียบ ดังนี้

- as pretty as _____ (a picture)
- as fit as _____ (a fiddle)
- as cool as _____ (a cucumber)

นักเรียนจะเป็นผู้ตอบคำในวงเล็บ กลุ่มที่ตอบได้ก่อนจะได้คะแนนก่อน กลุ่มอื่นหมดสิทธิ์ตอบ

3.2 ครูบอกสำนวนหรือสุภาษิตภาษาอังกฤษ แล้วให้นักเรียนบอกสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกัน เช่น

A dog barks never bites. (นักเรียนตอบ “หมาเห่าไม่กัด”)

Early ripe early rotten. (นักเรียนตอบ “อย่าชิงสุกก่อนห่าม”)

Make hay when the sun shines. (นักเรียนตอบ “น้ำจืดให้รีบตัก”)

การได้คะแนน นักเรียนจะได้คะแนนคำตอบละ 5 คะแนน เพราะเป็นข้อที่ยาก จึงให้คะแนนสูง

4. Guessing games (การทายคำศัพท์จากข้อมูลที่ให้)

สำหรับเกมนี้นักเรียนจะต้องมีสมาธิในการฟัง พร้อมกับจินตนาการไปด้วย เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการทบทวนคำศัพท์ และฝึกทักษะการฟังได้อย่างดี ในคำศัพท์ 1 คำ จะประกอบด้วยข้อมูล 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 นักเรียนสามารถทายคำศัพท์ถูกตั้งแต่ข้อมูลแรกจะได้ 15 คะแนน

ระดับที่ 2 นักเรียนทายคำศัพท์ถูกเมื่อได้ฟังข้อมูลที่ 2 คะแนนจะลดลงเหลือ 10

ระดับที่ 3 นักเรียนทายคำศัพท์เมื่อต้องฟังข้อมูลที่ 3 คะแนน จะลดลงไปอีกเหลือ 5

ถ้าตอบไม่ได้เลย ก็จะไม่ได้คะแนน

หมายเหตุ กลุ่มใดที่ตอบไปแล้ว ตั้งแต่ข้อมูลแรก ๆ หมดสิทธิ์ตอบอีก

ตัวอย่าง ครู (Native speaker) อ่านข้อความดังนี้

1. It is a large exploding missile. (15 คะแนน)

2. It is carried by a ship or a submarine. (10 คะแนน)

3. Its shape is like a cigar and it moves under water. (5 คะแนน)

คำตอบคือ a torpedo

5. General knowledge (ความรู้รอบตัว)

เป็นการทดสอบความรู้ทั่วไป และทดสอบการฟัง อาจนำคำถามมาจากวิชาต่าง ๆ ที่นักเรียนเรียน เช่น คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ ฯลฯ เกมนี้คล้าย ๆ Shell Quiz ครูเจ้าของภาษาอ่านคำถาม ให้นักเรียนตอบทันทีที่ฟังคำถามจบ กลุ่มที่ตอบแล้วห้ามตอบอีก

6. Rhyming (การเติมคำที่คล้องจองกัน)

ครูเปิดเพลงให้นักเรียนฟังและหยุดบางคำให้นักเรียนหาคำมาเติมให้คล้องจองและมีความหมายตรงกับเพลง (อาจมีตัวเล็อกให้ก็ได้) แล้วเขียนคำตอบลงในกระดาษที่ครูเตรียมให้

สำหรับกิจกรรมนี้เป็นการฝึกสมาธิในการฟังและฝึกความเข้าใจในการฟัง นักเรียนจะต้องเข้าใจความหมายของเพลงด้วยจึงจะเติมคำได้ถูกต้องตามเนื้อเพลง

หมายเหตุ การกำหนดคะแนนแต่ละเกม อาจปรับเปลี่ยนแล้วแต่ความยากง่ายของเกม หรืออาจจะให้คำตอบละ 1 คะแนนก็ได้ แต่การกำหนดคะแนนสูง ๆ เช่น คำตอบที่ตอบถูกต้องได้คะแนนคำตอบละ 5 หรือ 10 คะแนน จะทำให้เห็นความแตกต่างชัดเจน หลังจากการรวมคะแนนเพื่อหาที่ 1, 2, 3 ทำให้นักเรียนตื่นตัวกับการลุ้นคะแนน

ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมเกมการแข่งขันทางภาษาอังกฤษ

ทุกครั้งที่จะจัดกิจกรรม ควรจะมีการประเมินโครงการเพื่อศึกษาจุดดี จุดด้อยและนำมาเป็นแนวทางในการจัดครั้งต่อไป รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะจากนักเรียน ยิ่งไปกว่านั้นยังฝึกให้นักเรียนได้รู้จักประเมินการทำงาน ฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการจัดครั้งต่อไป การประเมินครั้งนี้ (ปีการศึกษา 2550) ครูให้นักเรียน จำนวน 265 คน แสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

1. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม
2. ควรจัดกิจกรรมนี้ในปีต่อ ๆ ไปหรือไม่ เพราะอะไร
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

นักเรียนแสดงความคิดเห็นไว้หลากหลายทั้งด้านความรู้ภาษาอังกฤษที่ได้และการได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน โดยจัดลำดับความเห็นไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

- การทำงานร่วมกันเป็นทีม การวางแผนและทำงานอย่างเป็นระบบ
- การให้ความร่วมมือแก่ส่วนรวม และการช่วยเหลือกันและกัน
- ได้ความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องคำศัพท์ และสำนวนภาษาอังกฤษ
- ได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ
- มีโอกาสฝึกฟังจากเจ้าของภาษา
- ได้แสดงออกถึงความสามัคคีระหว่างเพื่อน ๆ ในห้องและระหว่างห้องเรียน
- ได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น และท้าทายความสามารถ
- ได้เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน

- ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์
- รู้จักใช้ไหวพริบ ปฏิภาณในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- การเคารพกฎกติกา การยอมรับการตัดสินของกรรมการและการรู้แพ้รู้ชนะ
- เห็นความสามารถของตนเอง และชื่นชมในความสามารถของผู้อื่น
- การเป็นผู้ฟังที่ดี การมีสติ และสมาธิในการฟัง
- การสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ และได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

ควรจัดในปีต่อ ๆ ไปหรือไม่ เพราะอะไร

สำหรับหัวข้อนี้ นักเรียนทุกคนเห็นว่าควรจัดในปีต่อ ๆ ไปทุกปี โดยให้เหตุผลดังนี้

- เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์
- กิจกรรมให้ความรู้มากมาย และได้ฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ
- เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ สนุกสนาน และผ่อนคลาย
- กิจกรรมมีสาระ มีประโยชน์ และช่วยลับสมอง
- สร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อน

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความเห็นเกี่ยวกับเวลา เนื่องจากกินเวลาไปพอสมควร เพราะปีนี้ (ปี 2550) มีการปรับเปลี่ยนเกมใหม่จึงทำให้การควบคุมเวลาไม่ดีเท่าที่ควร ทางระดับชั้นได้รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะจากนักเรียนได้ดังนี้

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. เลิกไม่ตรงเวลา เวลาน้อยไป	1. ควรเพิ่มเวลา หรือยุติกิจกรรมทันทีเมื่อหมดเวลา
2. จำนวนเกมมากไป	2. ปรับลดจำนวนเกมและระยะเวลาของเกมให้เหมาะสมกับเวลา
3. เกมบางเกมยากไป	3. ให้นักเรียนช่วยกันคิดเกม แล้วนำมาคัดเลือกให้เหมาะสม
4. ความยากง่ายของเกมในแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน	4. ผู้นำเกมต้องควบคุมในด้านเนื้อหาให้ใกล้เคียงกัน
5. ผู้นำเกมอธิบายวิธีเล่นไม่ชัดเจน	5. ต้องมีการเตรียมพร้อมของผู้นำเกม
6. เครื่องเสียงไม่ชัดเจน	6. ควรตรวจสอบอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนใช้งาน
7. คนนั่งหลัง ๆ ไม่เห็นผู้แข่งขัน	7. ให้มีการฉายภาพผู้แข่งและผู้ชมให้ดูโดยทั่วกัน

เกมการแข่งขันเป็นตัวเร้าที่ขอดีเยี่ยม เพราะสนุกสนานและท้าทาย นับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้ผลดีในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในวิชานั้น ๆ แก่ผู้เรียน เกมเป็นกิจกรรมที่นักเรียนให้ความสนใจเพราะไม่เคร่งเครียดและช่วยให้สมองปลอดโปร่ง จิตใจมั่นคง นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมวิธีการทำงาน และการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น รู้จักใช้ความคิดของตนเอง และรู้จักการปรับตัวกับเพื่อน ๆ ตลอดจนการรู้จักกฎกติกา ดังนั้นเกมจึงส่งเสริมการเรียนวิชาการแขนงต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนภาษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 ก. **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 ข. **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 ค. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.** กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕.** กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- ประพัฒน์ ลักษณ์พิสุทธิ. 2549. **เกมส์พลศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา. 2544. **โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครบ 30 ปี พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพมหานคร : พลสยามพรีนติ้ง (ประเทศไทย).
- สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ. 2546. **นันทนาการกับการเล่นของเด็ก.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- Ersoz, Aydan. 2002. **Six Games for the EFL/ESL Classroom.** (Online) Available : <http://iteslj.org/Lessons/Ersoz-Games.html>
- Hunt, Chris. 2004. **From Competition to Cooperation : Games in the EFL Classroom.** (Online) Available : <http://www.eltcalendar.com/events/details/2176>
- Sukim, Lee. 1995. Creative Games for the Language Class. **Forum.** 33(1) : 35
- Wright, Andrew and et al. 1984. **Games for Language Learning.** (Online) Available : <http://www.teflgames.com/why.html>

ภาพกิจกรรมภาษาอังกฤษ Talented Teens

ถ้วยรางวัล

แข่งกันตอบ

อาจารย์ชาวต่างประเทศถามคำถาม

ชิงตอบได้ก่อน

ปรึษาหาคำตอบ

ภูมิใจในรางวัล

พบทางสว่างแล้ว ...

เมื่อใดก็ตามที่เราสามารถสร้าง
ความสนใจใฝ่รู้ ความรู้สึกสนุกกับการเรียน
ให้แก่นักเรียนที่เบื่อหน่ายการเรียน
แม้เพียงเสี้ยววินาทีนั้นก็จะเป็นจุดเริ่มต้น
ที่ดีในการพัฒนาศักยภาพของตัวนักเรียนเอง
ครูทุกคนไม่ควรละทิ้งโอกาสอันดี
ที่จะช่วยเหลือนักเรียนของเรา
ให้พบหนทางที่จะพัฒนาตนจาก
ความสนุก ความน่าสนใจของสื่อการเรียนรู้
ที่ครูตั้งใจสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อนักเรียนของตนเอง

หุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์...สร้างความรู้จากการจับต้อง

อาจารย์สุรเดช ศรีธา

เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในระดับ ป.1 ป.4 ม.1 และ ม.4 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 มาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ถูกแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งใหม่สำหรับ นักเรียนแผนการเรียน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และครูผู้สอน

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 และจัดทำโครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดให้นักเรียนแผนการเรียนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรียนในสาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต เนื้อหาแรกที่เรียนคือเรื่อง ส่วนประกอบของเซลล์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของเซลล์ ออร์แกเนลล์ รวมทั้งหน้าที่สำคัญของส่วนประกอบของเซลล์

ตามธรรมชาติของนักเรียนแผนการเรียนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะไม่มีความถนัดและความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนจะให้ความสนใจกับวิชาสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์พื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงต้องแบกรับความรู้สึกไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน และเป็นหน้าที่สำคัญในการคิดค้นหาวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ เทคนิคการสอน และนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ เพื่อกระตุ้นความสนใจและให้นักเรียนรู้สึกสนุกกับการเรียน

ผู้เขียนในฐานะของครูผู้สอนได้จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ใช้สอนเรื่องส่วนประกอบของเซลล์ เช่น แผ่นโปร่งใสรูปเซลล์พืชและเซลล์สัตว์ แผ่นโปร่งใสรูปออร์แกเนลล์ชนิดต่างๆ วิดีทัศน์เรื่องเซลล์ และองค์ประกอบของเซลล์ หุ่นจำลองเซลล์ที่ผลิตจากยางพารา การจัดกิจกรรมศึกษาเซลล์ด้วยกล้องจุลทรรศน์โดยใช้สไลด์สด และสไลด์ถาวร รวมทั้งจัดทำใบงานเรื่องส่วนประกอบของเซลล์ จากการสังเกตพบว่าการใช้สื่อการเรียนรู้ดังกล่าวไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เท่าที่ควร และให้ความรู้สึกไม่แตกต่างไปจากการบรรยายในห้องเรียน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจ ในการสร้างหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ที่เป็น 3 มิติ ซึ่งนักเรียนสามารถหยิบจับและจัดวางชิ้นส่วนต่างๆได้ตามความคิดของนักเรียน ด้วยความคาดหวังว่านักเรียนจะเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้เร็วขึ้นอีกทั้งยังช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้แก่ นักเรียน ทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียน

การออกแบบและสร้างหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร "สื่อการเรียนรู้" ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้แสดงข้อคิดในการใช้สื่อไว้ดังนี้“อย่างไรก็ตามสื่อการเรียนรู้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อ ผู้สอน ได้นำไปใช้อย่างเหมาะสมและถูกวิธี ดังนั้นก่อนที่จะนำสื่อแต่ละอย่างไปใช้... ผู้สอนควรจะได้ศึกษาถึงลักษณะและคุณสมบัติของสื่อการสอน ข้อดีและข้อจำกัดอันเกี่ยวเนื่องกับตัวสื่อและการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตลอดจนการผลิตและการใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนด้วย... ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้”

จากข้อความดังกล่าวผู้เขียนได้ศึกษาถึงข้อดีและข้อจำกัดของสื่อประเภทต่างๆ โดยเฉพาะสื่อประเภทหุ่นจำลอง ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ประเภทเดียวกับที่ผู้เขียนสร้างขึ้น โดยได้ค้นคว้าจากหนังสือเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาของ กิดานันท์ มลิทอง (กิดานันท์ มลิทอง, 2543) กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของสื่อประเภทหุ่นจำลองไว้ดังนี้

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. อยู่ในลักษณะ 3 มิติ	1. ต้องอาศัยความชำนาญในการผลิต
2. สามารถจับต้องและพิจารณารายละเอียดได้	2. ส่วนมากราคาจะแพง
3. เหมาะสำหรับการแสดงที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า	3. เหมาะสำหรับการแสดงกลุ่มย่อย
4. สามารถใช้แสดงหน้าที่และลักษณะส่วนประกอบ	4. ซ้ำรูปเสียหายได้ง่าย
5. ช่วยในการเรียนรู้และการปฏิบัติทักษะชนิดต่าง ๆ	5. หากทำไม่เหมือนของจริง อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้
6. หุ่นบางอย่างสามารถผลิตได้ด้วยวัสดุท้องถิ่น	

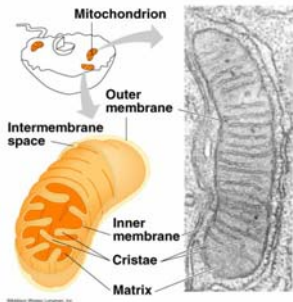
จากการศึกษาข้อดีและข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ผู้เขียนได้ข้อคิดเกี่ยวกับการสร้างหุ่นจำลองและการเลือกใช้วัสดุในการสร้าง โดยเฉพาะความใส่ใจในเรื่องของข้อจำกัดที่กล่าวว่า “หากทำไม่เหมือนของจริง อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้”

ขั้นที่ 2 การเลือกวัสดุและอุปกรณ์ ออกแบบ และสร้างหุ่นจำลอง

ผู้เขียนเลือกใช้ดินขาว สีโปสเตอร์ ฟู่กัน กระดาษแข็งเทาขาว และสีเมจิก เป็นหลักสาเหตุที่เลือกใช้ดินขาว เพราะเป็นวัสดุที่สามารถปั้นเป็นรูปร่างต่างๆ ได้ง่าย เมื่อแห้งสามารถลงสีและมีความคงทนเก็บรักษาได้นาน การเลือกกระดาษสีหุ่นจำลองส่วนประกอบแต่ละชนิดก็จะสร้างความน่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ของชิ้นงานนั้นๆ

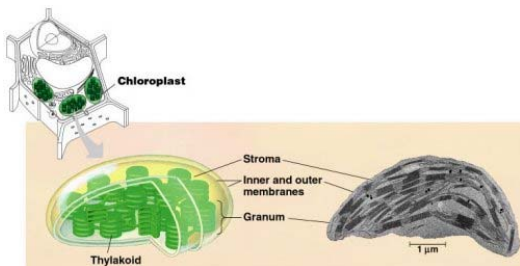
ผู้เขียนได้ศึกษารูปร่างลักษณะของส่วนประกอบของเซลล์ด้วยการสืบค้นรูปภาพจากตำราเรียนไทยและต่างประเทศ รวมทั้งการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตร่วมกับประสบการณ์ของตนเอง เพื่อออกแบบหุ่นจำลองให้สามารถใช้เป็นตัวแทนของส่วนประกอบของเซลล์ได้มากที่สุด แต่มีข้อจำกัดเรื่องขนาดและสัดส่วนที่ถูกต้อง ซึ่งในส่วนนี้ก็ต้องสร้างความเข้าใจกับผู้เรียนถึงข้อจำกัดดังกล่าว

ในการปั้นหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ ได้เลือกส่วนประกอบของเซลล์ไว้ 9 ชนิด ตามที่นักเรียนต้องเรียน ได้แก่ นิวเคลียส แวกิวโอล กอลจิบอดี ไลโซโซม เซนทริโอล ไมโทคอนเดรีย ร่างแหเอ็นโดพลาสมิกชนิดเรียบ (SER) ร่างแหเอ็นโดพลาสมิกชนิดขรุขระ (RER) และ คลอโรพลาสต์ ส่วนเชื่อมหุ้มเซลล์ ผนังเซลล์ ไซโทพลาซึม ใช้สีเมจิกวาดลงบนกระดาษแข็งเทาขาว เพื่อเป็นกรอบให้วางส่วนประกอบของเซลล์ไว้ภายใน ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นถึงการออกแบบถึงการสร้างหุ่นจำลองที่ต้องการให้ใช้เป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนของส่วนประกอบของเซลล์แต่ละชนิดให้ใกล้เคียงมากที่สุด ในที่นี้ขอแสดงการเปรียบเทียบระหว่างรูปภาพจากเว็บไซต์ต่างๆกับหุ่นจำลองที่สร้างขึ้นดังนี้

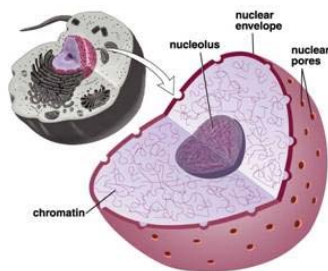
ภาพไมโทคอนเดรียจาก www.yorku.ca

หุ่นจำลองไมโทคอนเดรีย

ภาพคลอโรพลาสต์จาก www.daviddarling.inf

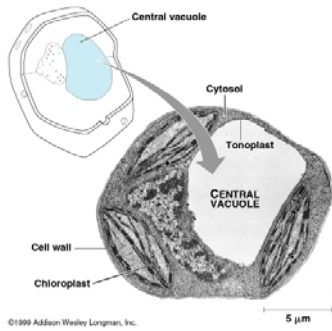
หุ่นจำลองคลอโรพลาสต์

ภาพนิวเคลียส จาก kconline.kaskaskia.edu

หุ่นจำลองนิวเคลียส

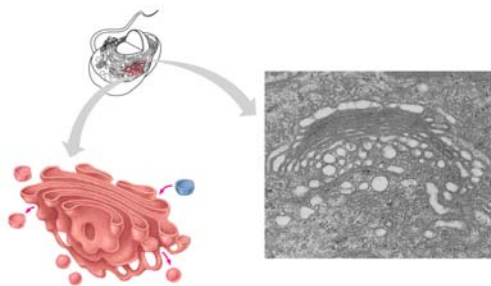
168 นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้...ของครูสาธิตเกษตร

ภาพแวคิวโอลจาก www.geocities.com

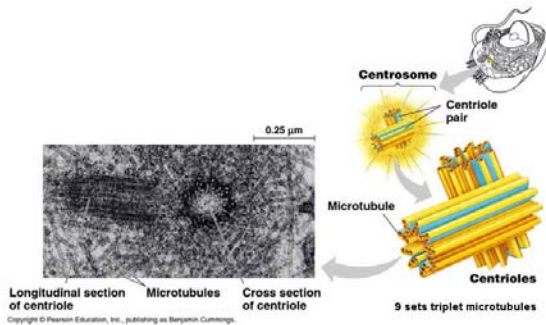
หุ่นจำลองแวคิวโอล

ภาพกlorอิจิบอดี และไลโซโซมจาก www.ipecp.ac.th

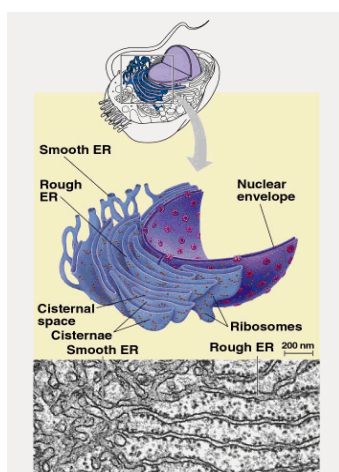
หุ่นจำลองกlorอิจิบอดี และไลโซโซม

ภาพเซนทริโอลจาก fig.cox.miami.edu

หุ่นจำลองเซนทริโอล

ภาพ ร้างแหเอ็นโดพลาสมิกชนิดเรียบ และ ขรุขระ(SER และ RER)

จาก kentsimmons.uwinnipeg.ca

หุ่นจำลองร่างแหเอ็นโดพลาสมิกชนิดเรียบและ ขรุขระ(SER และ RER)

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้สื่อ

หลังจากสร้างหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์เสร็จแล้วผู้เขียนได้เตรียมความพร้อมที่จะใช้สื่อโดยจัดเตรียมหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ทั้ง 9 ชนิด ลงในกล่องพลาสติก ตามจำนวนที่กำหนดไว้ดังตารางด้านล่าง

รายการหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์	จำนวนชิ้นต่อกลุ่ม
1. นิวเคลียส	2
2. RER	2
3. SER	2
4. แวกิวโอล	1
5. กลอจิบอดี	2
6. ไลโซโซม	3
7. เซนทริโอล	2
8. ไมโทคอนเดรีย	6
9. คลอโรพลาสต์	5

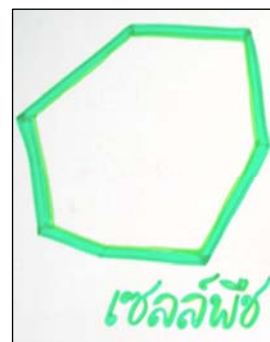
ต่อจากนั้นใช้สื่อเมจิกวาดรูปเยื่อหุ้มเซลล์และผนังเซลล์ลงบนกระดาษแข็งเทาขาว เพื่อเป็นกรอบให้นักเรียนวางหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ และก่อนคาบเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้ผู้เขียนบอกนักเรียนล่วงหน้าว่าจะทดสอบย่อยเรื่องส่วนประกอบของเซลล์ เพื่อให้นักเรียนอ่านหนังสือทบทวนก่อนที่ทำการกิจกรรม

ก.

ข.

ค.

รูปวัสดุอุปกรณ์กิจกรรมหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์

- กล่องใส่หุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์
- แผนภาพเยื่อหุ้มเซลล์ของเซลล์สัตว์
- แผนภาพเยื่อหุ้มเซลล์และผนังเซลล์ของเซลล์พืช

ในคาบเรียนที่ใช้สื่อการเรียนรู้ผู้เขียนได้อธิบายขั้นตอนก่อนทำกิจกรรมดังนี้

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 3 - 4 คน และศึกษาหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์
2. อธิบายขั้นตอนของกิจกรรม
  - นักเรียน 1 คน สามารถหยิบและวางส่วนประกอบของเซลล์ได้ ครั้งละ 1 ชิ้น
  - ให้นักเรียนอธิบายหน้าที่ของส่วนประกอบที่ตนเองเลือก
  - เพื่อนในกลุ่มที่เหลือจะฟังและเป็นผู้ให้คะแนน โดยสามารถซักถามข้อสงสัย หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับเพื่อนได้ โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้
    - 4 หมายถึง อธิบายได้ถูกต้องครบถ้วน
    - 3 หมายถึง อธิบายได้ถูกต้องค่อนข้างครบถ้วน
    - 2 หมายถึง อธิบายยังไม่ค่อยถูกต้องครบถ้วน
    - 1 หมายถึง ยังไม่สามารถอธิบายได้ ต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนหรือเปิดหนังสือตอบ
  - คะแนนของนักเรียนมาจากผลรวมของค่าเฉลี่ยของคะแนนจากเพื่อนที่ประเมินการตอบคำถามของนักเรียน กับคะแนนกลุ่มที่ครูเป็นผู้ประเมิน (คะแนนดังกล่าวผู้เขียนไม่ได้ใช้ในการประเมินผลจริง แต่ใช้เป็นแรงเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม)
3. หลังจากที่นักเรียนจัดวางส่วนประกอบของเซลล์จนครบถ้วน ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนที่ครูจะเดินตรวจสอบเพื่อให้คะแนนกลุ่มของนักเรียน

ตัวอย่างแบบประเมินผลการร่วมกิจกรรมของเพื่อน

ส่วนประกอบของเซลล์	ชื่อสมาชิกในกลุ่ม		
	นร.1	นร.2	นร.3
1. นิวเคลียส	4		
2. RER		3	
3. SER			2
4. กลอจิพอดี้	4		3
5. ไลโซโซม	2		
6. เซนทริโอล		3	
7. แวกิวโอล		4	4
8. ไมโทคอนเดรีย	3		
9. คลอโรพลาสต์		2	
10. ผนังเซลล์			4

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้
4 หมายถึง อธิบายได้ถูกต้องครบถ้วน
3 หมายถึง อธิบายได้ถูกต้องค่อนข้างครบถ้วน
2 หมายถึง อธิบายยังไม่ค่อยถูกต้องครบถ้วน
1 หมายถึง ยังไม่สามารถอธิบายได้ ต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนหรือเปิดหนังสือตอบ

ชื่อผู้ประเมิน _____
คะแนนกลุ่ม _____ คะแนน
รวมคะแนนที่ได้ _____

เมื่อฟังคำอธิบายจบนักเรียนก็เริ่มจัดวางหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ในแผนภาพเยื่อหุ้มเซลล์ของเซลล์สัตว์และแผนภาพเยื่อหุ้มเซลล์และผนังเซลล์ของเซลล์พืช ได้ผลงานดังรูป

ก.

ข.

รูปตัวอย่างผลงานของนักเรียน

ก. เซลล์สัตว์   ข. เซลล์พืช

หลังจากนักเรียนจัดวางหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์เสร็จแล้ว ผู้เขียนก็นำนักเรียนทั้งห้องเดินชมผลงานของเพื่อนๆไปพร้อมๆกัน เพื่อร่วมกันสังเกตและอภิปรายผลงานของเพื่อนแต่ละกลุ่ม โดยสิ่งที่นักเรียนควรสังเกต คือ การจัดวางส่วนประกอบของเซลล์ถูกตำแหน่งหรือถูกประเภทของเซลล์หรือไม่ เช่น เซนทริโอล ไลโซโซม จะพบเฉพาะในเซลล์สัตว์เท่านั้น แวกิวโอลขนาดใหญ่ คลอโรพลาสต์ จะพบเฉพาะในเซลล์พืชเท่านั้น และในระหว่างการเดินตรวจสอบในแต่ละกลุ่ม ก็ซักถามเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียน

เนื่องจากผู้เขียนได้สร้างสถานการณ์ว่าจะมีการสอบย่อยนักเรียนจึงมีการเตรียมตัวทบทวนเนื้อหาامل่วงหน้าทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามแผนที่วางไว้เป็นอย่างดี แต่อาจจะมึนนักเรียนบางกลุ่มที่จัดวางหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ผิดพลาด เช่น การจัดวางไลโซโซมลงในเซลล์พืช ข้อผิดพลาดต่างๆที่นักเรียนพบจากการเดินสังเกตผลงานของเพื่อนไปพร้อมกับครู ทำให้นักเรียนสามารถจดจำข้อมูลได้แม่นยำขึ้น สังเกตจากการอภิปรายของนักเรียนขณะเดินสังเกตผลงานของเพื่อน การวิจารณ์และตัดสินผลงานของเพื่อนว่ามีการจัดวางที่ถูกหรือผิดได้อย่างแม่นยำ

ไลโซโซม

รูปตัวอย่างผลงานที่ผิดพลาด

หลังจากทดลองใช้สื่อในกิจกรรมที่วางแผนไว้ ผู้เขียนได้มอบหมายให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นและสิ่งที่ต้องปรับปรุงเกี่ยวกับกิจกรรมหุ่นจำลองส่วนประกอบของเซลล์ จากการรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนพบว่าส่วนใหญ่ นักเรียนจะชื่นชอบและมีความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้จดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น และมีความเห็นมากกว่าครั้งที่บอกว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากวัตถุประสงค์เดิมของการจัดกิจกรรม และเป็นผลพลอยได้ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนา นักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่างความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากการทำกิจกรรม

ตัวอย่างที่ 1

สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม

ตัวข้าพเจ้าเองรู้สึกดีใจมาก ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ที่อาจารย์จัดหา มาให้น.ร. ม ๒(๑) ทุกคน ข้าพเจ้าอยากให้อัดกิจกรรมรูปแบบนี้บ่อยๆ..... เพื่อที่จะได้สร้าง มนุษย์สัมพันธ์ ที่ดีกับเพื่อน รู้จักการคิด การแก้ปัญหา.... การวิพากษ์วิจารณ์ การเสนอแนะ อีกทั้งยังได้ความรู้ใหม่ๆ นอกเหนือจาก สิ่งที่ข้าพเจ้า ไม่เคยเรียนรู้ และ รับรู้มาก่อน กิจกรรมนี้ยังก่อให้เกิดความ สัมผัสสมาน รู้จักสามัคคี ปรองดองกัน ในหมู่คณะอีกด้วย .....

ข้อเสนอแนะต่างๆ

ในความเป็นจริงแล้ว การทำกิจกรรมแทบทุกประเภท ก็ต้องมี ทั้งข้อดี และข้อเสียอยู่แล้ว ก็เช่นเดียวกันกับกิจกรรมนี้ ข้อดี ก็เหมือน กับสิ่งที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้เบื้องต้น ส่วนข้อเสีย ในความคิด ของข้าพเจ้า ก็คือ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม น้อยไปสักนิด^{หนึ่ง} แต่โดยภม.... รวมแล้ว กิจกรรมนี้ก็ถือว่า OK ^{นะคะ} _{นะคะ} นี้คือ: อาจารย์ สุรเดช.....

ตัวอย่างที่ 2

ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมนี้

คือได้ความรู้ สามารถเข้าใจได้ เรื่องของระบบประสาทสัมผัสแต่ละส่วน
 สามารถจดจำได้ละเอียดมากขึ้น และทำให้กิจกรรมต่อๆไปในการเรียน
 หารายชื่ออุปกรณ์ที่ช่วยถาม-หาชื่อ-หาตัวใบ ทำให้เกิดความคิดที่
 ทัศนคติเราเป็น บางครั้งเป็นเชิงวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างเช่น
 และอยากให้นักเรียนได้กิจกรรมนี้ต่อไป และเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างที่ 3

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

- ศึกษาแนวคิดเรื่อง
- ทำการสอบตัวอย่างไม่ซ้ำ
- สร้างความเข้าใจในกลุ่ม
- ศึกษาเนื้อหาใหม่
- ได้ความรู้เพิ่มเติม เช่น ถึงลักษณะต่างๆ
- กิจกรรมนี้ดีมากค่ะ จะได้อะไร ความรู้ สัก
- ต่อตนเอง และเพื่อนด้วย...

ข้อสังเกต

- อาจารย์ น่าจะ ทำแผนภาพใหม่ โดยที่ไม่ต้องวาดบนกระดาน

ตัวอย่างที่ 4

ความคิดเห็น	สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม
การนำชิ้นส่วนต่างๆ มาใช้ในการเล่น เข้าใจ ในบทเรียนมากขึ้น รู้สึกสนุกสนาน กับการทำกิจกรรม และสามารถทำ ช่วยจับบทเรียนได้มากขึ้น อ้อ	<ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจในบทเรียน - สนุกสนาน - ทบทวนความรู้ในเล่ม

สำหรับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชิ้นนี้ ถึงแม้ไม่ใช่เทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ก็เป็นสิ่งประดิษฐ์ และวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เขียนสร้างขึ้น โดยมีการทดลองและพัฒนาให้สามารถใช้ในการเรียนการสอนได้จริง และได้รับการยอมรับจากนักเรียนว่ามีความน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการเรียน ซึ่งในลำดับต่อไป ผู้เขียนคาดหวังที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมนี้ให้สามารถใช้งานได้หลากหลายและเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนแผนการเรียนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ต้องการเรียนวิทยาศาสตร์อย่างสนุกสนานและไม่น่าเบื่อ รวมทั้งเป็นแรงบันดาลใจให้เพื่อนครูทุกท่านร่วมคิดร่วมสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อนักเรียน ผู้เขียนเชื่อว่าเมื่อใดก็ตามที่เราสามารถสร้างความสนใจใฝ่รู้ ความรู้สึกสนุกกับการเรียนให้แก่เด็กเรียนที่เบื่อหน่ายการเรียนได้แม้เพียงเสี้ยวนาที นั่นก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาศักยภาพของตัวนักเรียนเอง ครูทุกคนไม่ควรละทิ้งโอกาสอันดีงามที่จะช่วยเหลือนักเรียนของเราให้พบหนทางที่จะพัฒนาตนจากความสนุก ความน่าสนใจของสื่อการเรียนรู้ที่ครูตั้งใจสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อนักเรียนของตนเอง

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. เอกสารสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.mcupl.th.
- กิดานันท์ มลิทอง. 2543. เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน จำกัด อรุณการพิมพ์.
- นิคม ทาแดง. 2526. การใช้สื่อการสอนวิทยาศาสตร์ เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมเดช สีแสง และคณะ. 2543. ปฏิรูปการเรียนรู้สู่การพัฒนาวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ. นครสวรรค์ : โรงพิมพ์ริมปีง.

เลือกวิธีแก้ปัญหา ที่เหมาะสม ...

ครูสามารถใช้วิธีการสอนให้นำหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้
เป็นรูปธรรมในชีวิตประจำวันได้ง่าย
เพราะความเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ
กับต่างประเทศอย่างมากมายทั้งหลาย
ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย... ล้วนเป็นผล
เนื่องจาก ความต้องการที่เกินพอ
ของคนในประเทศทั้งสิ้น

การสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม

ศศ.สุริพันธ์ เกียนวัฒนา

ความเป็นมาของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คนไทยทุกคนย่อมคุ้นดีกับคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นหลักปรัชญาที่ลึกซึ้งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่คนไทยทั้งประเทศในคราวที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปีพุทธศักราช 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพยายามชี้แนะให้คนไทยทุกคนได้ตระหนักถึงความพอเพียงในการสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งก่อนหน้านั้นต้องยอมรับว่าคนไทยส่วนใหญ่พึ่งพิงกับการใช้จ่ายและการบริโภคที่เกินตัว และมีค่านิยมที่ไม่ได้เลือกสรรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาวัตถุต่างๆ เพื่อสนองความสะดวกสบายของตนเอง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยเป็นประเทศที่ยากจนประเทศหนึ่ง เหตุที่เรียกว่ายากจนนั้นเพราะใช้ เงิน เป็นตัวเปรียบเทียบ ไม่ได้ใช้ ความสุข หรือความดี ของประชาชนมาวัด ประเทศไทยจึงถูกเปรียบเทียบด้วยการใช้รายได้ประชาชาติที่มีอยู่ในประเทศหารด้วยจำนวนประชาชนของประเทศทั้งหมดหรือที่เรียกกันว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัว รายได้เฉลี่ยต่อหัวคนไทยสมัยก่อนน้อยมากจึงถูกเรียกว่าเป็นประเทศที่ยากจน แต่ถ้ามาดูความเป็นอยู่ของผู้คนส่วนใหญ่ น่าจะกล่าวได้ว่ามีความเป็นอยู่ที่พอมีพอกิน พอเลี้ยงตนเองได้ ประกอบกับประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตภูมิภาควิทยาศาสตร์ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติคือ น้ำ ดิน ป่าไม้ ซึ่งคนไทยได้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้เลี้ยงตัวเองมาตั้งแต่บรรพบุรุษดั้งเดิม มีความเป็นอยู่ที่ง่าย ๆ ไม่ถึงกับเรียกว่าลำบากเพราะทรัพยากรอำนวยในการทำมาหากิน เก็บผัก ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า ฯลฯ เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ทำมาหากินเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองหรือครอบครัว และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเลี้ยงตัวเองมาโดยตลอด (สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์, 2551) มีวิถีชีวิตแบบเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เปี่ยมไปด้วยน้ำใจ และสร้างวัฒนธรรม ประเพณีความเป็นอยู่ ที่งดงามเรียบง่าย สงบ และมีความสุขตามควรไม่เดือดร้อนเพราะมีกินมีใช้ตามอัตภาพ

สาเหตุของปัญหาทางเศรษฐกิจของสังคมไทย

สาเหตุของปัญหาทางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งคือ การดำเนินการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลสมัยนั้นเริ่มวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อต้องการให้ประเทศไทยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจตามแบบประเทศที่นิยมเรียกว่า “อารยประเทศ” ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 จึงเริ่มต้นขึ้นในปีพุทธศักราช 2504 รัฐบาลสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจขึ้นซึ่งได้แก่ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ และพยายามนำอุตสาหกรรมมาเป็นฐานทางเศรษฐกิจแทนการเกษตรกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานดั้งเดิม พยายามเร่งรัดให้เกิดระบบอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า ความเป็นอยู่ของคนไทยเริ่มได้รับความสะดวกขึ้น ไม่เคย

มีไฟฟ้าใช้ ไม่เคยมีน้ำประปาใช้ ไม่เคยมีถนนหนทางใช้ ก็เริ่มมีสิ่งเหล่านั้นซึ่งสร้างความสะดวกและสบาย ให้เกิดขึ้นกับชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น คนไทยเริ่มรู้จัก โทรทัศน์ ตู้เย็น ซึ่งในขณะนั้นถ้าบ้านใคร มีสิ่งเหล่านี้ดูจะ เก๋ หรือ ได้ชื่อว่ามีหน้ามีตาทีเดียว เด็ก ๆ สมัยนี้คงนึกไม่ออกว่าเป็นไปได้อย่างไร เพราะ ปัจจุบันนี้สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องปกติมาก ถ้าบ้านใครไม่มีสิ่งเหล่านี้คงเป็นเรื่องแปลกทีเดียว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4 ต่อแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่รุนแรงเป็นครั้งแรก อันมีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันโลกที่สูงขึ้น ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกซึ่งมีผลกระทบรวมทั้งประเทศไทยด้วย รัฐบาลในยุคนั้นพยายามเร่งรัดการพัฒนาชนบทและสร้างความมั่นคงของชาติ ต่อมารัฐบาลได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 – 2534) ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญคือต้องการให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ประเทศหนึ่ง เพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศที่ได้ชื่อว่า “ประเทศอุตสาหกรรมใหม่” ที่เกิดขึ้น 4 ภูมิภาค หรือมักเรียกกันเป็นชื่อย่อในภาษาอังกฤษว่า NICs และมีการขนานนามประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในขณะนั้นว่า **สี่เสือแห่งเอเชีย** ได้แก่ประเทศไต้หวัน สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และฮ่องกง รัฐบาลไทยในขณะนั้นต้องการให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมบ้างหรือต้องการเป็นเสือตัวที่ห้าแห่งเอเชียนั่นเอง จึงเริ่มเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนด้านอุตสาหกรรม อนุญาตให้ซื้อที่ดินเพื่อการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมได้ มีผลทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ธุรกิจการซื้อขายที่ดินรุ่งเรืองอย่างไม่เคยมีมาก่อน ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงเป็นประวัติการณ์ ถึงประมาณร้อยละ 10 – 11 (สำนักงาน กปร, 2549) แต่ผู้ที่ได้รับประโยชน์กลับเป็นเพียงคนกลุ่มเล็ก ๆ ในขณะที่ภาคการเกษตรเกิดปัญหาค่าคือ เกษตรกรสูญเสียที่ดิน เสียโอกาสการใช้ที่ดิน มีการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ อากาศ ทำให้เกิดมลภาวะอย่างรุนแรง นอกจากนี้ปัญหาสังคมที่ตามมา ณ ขณะนั้นคือปัญหาโรคเอดส์ ปัญหายาเสพติด รวมทั้งเกิดภัยทางธรรมชาติคือน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ฝนแล้งจัดในฤดูแล้ง ทั้งนี้อันเนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่าจนพื้นที่ป่าไม้ของประเทศอยู่ในขั้นวิกฤต สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก มีผลทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) พยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทรัพยากรถูกทำลาย

การที่ระบบเศรษฐกิจและสังคมเปิดกว้างสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) โดยเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่งคั่ง มุ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ไม่ได้ใช้วัตถุดิบทางการเกษตรที่ผลิตได้เป็นพื้นฐาน คนไทยเป็นเกษตรกรจำนวนมาก ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นสินค้าขั้นปฐมภูมิ การไม่ได้ถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมทำให้ผลผลิตราคาตกต่ำทั้ง ๆ ที่เกษตรกรมีความสามารถในการผลิต ผลไม้ ไม้ดอก พืชผัก มีมากมายเกินความต้องการในการบริโภคของตลาดในประเทศ ขณะที่การไหลของวัฒนธรรมอย่างไร้พรมแดนเข้าสู่สังคมไทย โดยขาดภูมิคุ้มกันในการกลั่นกรองที่ดี ส่งผลกระทบต่อระบบคุณค่า ความเชื่อ พฤติกรรม การดำรงชีวิต การมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ใช้จ่ายเกินตัว ฟุ่มเฟือย แต่ขาด

จิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญส่วนตนมากกว่าส่วนรวม การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สร้างความมั่งคั่งให้กับคนส่วนน้อยและกระจุกตัวอยู่เฉพาะบางพื้นที่ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ชัดเจนมากระหว่างเมืองกับชนบท

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2539 รัฐบาลไทยเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบตะกร้าเงิน* มาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทแบบลอยตัวคือให้เป็นไปตามอุปสงค์และอุปทานของเงินตรา ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงมาก ส่งผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าภายในประเทศ ภาวะหนี้สินต่างประเทศทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสูงขึ้นทันที ประชาชนทุกระดับเดือดร้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรในชนบทเพราะมีฐานะยากจนอยู่แล้ว รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ และในปีพ.ศ. 2540 วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจรุนแรงมากขึ้น(นางพะงา สุขวนิช, 2543) ดังพระราชดำรัสที่ว่า "...ทำให้คิดว่าวิกฤตการณ์เกิดขึ้นมาได้อย่างไร เราเป็นเมืองอุดมสมบูรณ์ และเราก็ได้ชื่อว่ากำลังก้าวหน้าไปสู่เมืองที่เป็นมหาอำนาจทางการค้า ทำไมเกิดมีวิกฤตการณ์ ความจริงวิกฤตการณ์นี้ เห็นได้มานานแล้ว สឹบกว่าปีมาแล้วแต่ไม่รู้ตัว..." วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใน พ.ศ.2540 เป็นบทเรียนของการพัฒนาที่ขาดเสถียรภาพ ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งไปสู่เศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมที่เน้นความมั่งคั่งร่ำรวยแต่ไม่สนใจภาคการเกษตรและไม่ได้ใช้วัตถุดิบที่ผลิตได้เองเป็นพื้นฐาน ใช้การเจริญเติบโตของรายได้เฉลี่ยต่อหัวเป็นเครื่องมือวัดผลสำเร็จของการพัฒนา โดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมของภูมิสังคม** (เกษม วัฒนชัย, 2550) ไม่เตรียมการสร้างพื้นฐานให้มั่นคงและเข้มแข็งให้ประชาชน พึ่งตนเองไม่ได้ทางเทคโนโลยีเพราะส่วนใหญ่สั่งนำเข้า เพื่อนำมาใช้หรือเพื่อการบริโภค การออมภายในประเทศมีจำกัด ทำให้ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องกู้เงินจากต่างประเทศเข้ามาลงทุน พึ่งพาต่างประเทศทางการตลาด นับเป็นการพัฒนาที่นำประเทศไปสู่การพึ่งพิงต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ พฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย นำไปสู่การมีหนี้สินเพราะการบริโภคที่เกินตัว คนชนบทวัยหนุ่มสาวละทิ้งภูมิลำเนาเดิมของตนเพื่อแสวงหารายได้ทั้งในเมืองและต่างประเทศทั้ง ๆ ที่ขาดความรู้ ขาดทุนทรัพย์ ขาดประสบการณ์ทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ เกิดความเสื่อมทางศีลธรรมจรรยาของประชาชน ความเสื่อมสลายของวัฒนธรรมที่ดีของสังคมไทย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการของประเทศที่ไม่สมดุลและไม่เป็นธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคมเพิ่มมากขึ้น

 ตะกร้าเงิน* หมายถึง การใช้เงินตราหลาย ๆ สกุลที่มีเสถียรภาพมาค้ำประกันเงินบาท แทนการใช้เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ ฯ เพียงสกุลเดียว

ภูมิสังคม** หมายถึง ภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และลักษณะของสังคมในสังคมวิทยา ตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง

การเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนและศึกษาความเป็นอยู่ของพสกนิกรไทยในพื้นที่ต่าง ๆ ทุกภูมิภาคทั่วประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้ทรงทราบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนทุกท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่พระราชวินิจฉัยในปัญหา สาเหตุ และทรงหาแนวทางเพื่อแก้ไขที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลต่อการพัฒนาคนและประเทศอย่างยั่งยืน โดยพระราชทานแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการพัฒนาให้ประชาชนและชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ ทรงเน้น การพึ่งตนเอง โดยให้ประชาชนรู้จักประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวังและให้ **ทำตามลำดับขั้น** ซึ่งต้องเริ่มสร้างที่พื้นฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ **พอมีพอกิน พอใช้** โดยใช้วิธีการที่ประหยัดและถูกต้องตามหลักวิชาการ ทรงพยายามชี้ให้เห็นว่า **ความพอมีพอกินพอใช้** ของประชาชนเป็นรากฐานที่ควรเริ่มต้นเสียก่อน เมื่อประชาชนมีพื้นฐานที่มั่นคงแล้วก็สามารถสร้างความเจริญและยกฐานะเศรษฐกิจของตนเองได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 (เกษม วัฒนชัย, 2550) จากกระแสพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2517 มีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า "...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้ำสมัย เมืองไทยเชย เมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบและทำงาน..." นับเป็นกระแสพระราชดำรัสครั้งแรกของแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใน พ.ศ.2540 ทรงแนะนำรอดจากวิกฤตเศรษฐกิจโดยให้นำ **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** มาใช้ ทรงตั้งเตือนว่าอย่าทำอะไรเกินตัว ให้อยู่อย่างสมถะและให้มีความสามัคคีจึงจะช่วยให้ออกจากวิกฤตได้ ดังกระแสพระราชดำรัสเมื่อ วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ความสำคัญว่า "...การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัวอย่างนั้นมันเกินไป...คนอื่นเขาต้องมีเศรษฐกิจแบบแลกเปลี่ยน เรียกว่า เป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง...ในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิต และการขาย ท่านทั้งหลายกำลังกุ่มใจในวิกฤตการณ์ตั้งแต่คนที่ไม่มีเงินน้อยจนกระทั่งมีเงินมาก แต่ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมดแม้จะไม่ถึงครึ่ง...ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลาไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้..."

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 -2549) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 -2554) ซึ่งต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) ซึ่งมุ่งพัฒนา คน เป็นหลักในการพัฒนาประเทศ จึงได้อัญเชิญแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุลงในแผนพัฒนาฯ ทั้งสองฉบับ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนไทยและเป็นพื้นฐานการพัฒนา คน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาต่อไป

คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นวิธีการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรที่ยากจนในชนบทให้กินดี อยู่ดี ไม่ต้องอพยพเข้าเมืองเพื่อหางานทำ แต่ถ้าศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจจะเห็นได้ว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของประชาชนได้ทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง : 2550) เหมาะสมกับคนไทยในภาวะข้าวยากหมากแพง ทำมาหากินได้ลำบาก ทรงชี้แนวทางให้เห็นว่า ความพอเพียงนั้นหมายถึง ความพอประมาณ ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป ความมีเหตุผล ต้องรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้ตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและความมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ประกอบการวางแผนในการตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ เช่น การบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา เพื่อให้สมคูลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

การสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม

เนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้บรรจุเนื้อหาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในทุกระดับชั้น ครูผู้สอนได้ปูพื้นฐานให้นักเรียนได้ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมทางเศรษฐกิจที่พึงปรารถนาให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนัก

ผู้เขียนเป็นผู้สอนวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาพิจารณาเห็นว่า เนื้อหาสาระที่เอื้อต่อการสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดวิชาหนึ่งคือ สาระเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ ได้จัดเนื้อหาวิชานี้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เนื้อหาสาระในหลาย ๆ บทเรียน ผู้สอนได้สอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนได้ตระหนักและยึดเป็นหลักปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมได้มากมาย

วัตถุประสงค์

- นักเรียนตระหนักและรู้จักคุณค่าของการนำทรัพยากรไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตประจำวัน
- นักเรียนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

วิธีการสอน

- เน้นให้ศึกษา และสังเกตการกระทำของนักเรียนและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวของนักเรียน
- เน้นการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ และอภิปราย
- ครูใช้วิธีตั้งคำถามให้คิด เขียน เพื่อนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ และอภิปราย
- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เพื่อให้มีการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

ตัวอย่างการสอน

1. บทเรียนที่ว่าด้วยหลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น บทเรียนนี้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความจำกัดของทรัพยากร และความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีขีดจำกัด เป็นเรื่องราวที่แสดงถึงการเลือก การจัดสรร การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์

จากสาระดังกล่าวครูสามารถใช้วิธีการสอนโดยใช้สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวนักเรียนโดยให้นักเรียนสังเกต วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ การนำทรัพยากรซึ่งถูกเปลี่ยนรูปเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ ที่นักเรียนเป็นเจ้าของว่ามีมากน้อยเพียงใด มีอย่างพอเพียง หรือเกินความพอเพียง

ตัวอย่างวิธีสอนโดยใช้สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวนักเรียน

1. กระเป๋านักเรียน

- ให้แต่ละคนสำรวจด้วยตนเองว่าในกระเป๋านักเรียน มีเครื่องเขียนหรืออุปกรณ์อะไรบ้างที่จำเป็นต่อการเรียนจริง มีราคาประมาณเท่าไร และมีเครื่องเขียนหรืออุปกรณ์อะไรบ้างที่ไม่จำเป็นต่อการเรียน แต่นักเรียนได้ซื้อมาใช้แล้ว รวมราคาประมาณเท่าไร

- การใช้กระเป๋านักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเขียน หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่ซื้อมาแล้วนั้น ใช้ประโยชน์มาก / น้อย เพียงไร มีการใช้อย่างทะนุถนอมหรือไม่ ใช้อย่างคุ้มค่าหรือไม่ ปากกาทุกด้าม ดินสอทุกแท่ง ใช้งานหมดหรือไม่

2. เครื่องแบบนักเรียน ให้สำรวจว่าอะไรบ้างที่จำเป็นที่ต้องใช้และถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ราคาประมาณเท่าใด ขณะซื้อต้องระบุยี่ห้อที่มีชื่อเสียงหรือไม่ สำรวจว่าวันนี้มีอะไรที่ไม่จำเป็นต้องใส่มาบ้าง สินค้าที่ใช้แต่ละชนิดนั้นผลิตที่ใด ในประเทศหรือต่างประเทศ รวมราคาประมาณเท่าไร ใช้ประโยชน์มาก / น้อย เพียงไร มีการนำมาใช้อย่างทะนุถนอมหรือไม่ ใช้อย่างคุ้มค่าหรือไม่

3. **เสื้อผ้าในตู้เสื้อผ้า** ให้แต่ละคนนึกถึงตู้เสื้อผ้าที่บ้านเฉพาะที่เป็นของตนเอง มีเสื้อผ้าจำนวนเท่าไร มีเสื้อผ้าที่จำเป็นต้องใช้จริงประมาณเท่าใด เสื้อผ้าที่ไม่จำเป็นต้องใช้ มีเสื้อผ้าที่ซื้อมาแล้วไม่ได้ใช้เพราะไม่ชอบมีกี่ตัว มีเสื้อผ้าตัวใดที่ซื้อมาด้วยราคาที่สูงแล้วใช้ไปกี่ครั้ง คຸ່ມคຸ່ມหรือยัง คิดที่จะซื้อเสื้อผ้าเข้ามาใส่ในตู้อีกหรือไม่ การดูแลรักษาที่จะนำไปใช้ต่อไปในอนาคตเป็นอย่างไร

4. **เครื่องใช้ภายในบ้าน** ให้นักเรียนสำรวจข้าวของเครื่องใช้ในบ้านของตนเองว่าสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องมี เพราะไม่ได้มีประโยชน์ใช้สอยหรือมีประโยชน์ใช้สอยน้อยมากคืออะไรบ้าง รวมประมาณราคาเท่าไร มีการเก็บรักษาดูแลอย่างไร มีความพยายามอย่างไรในการใช้อย่างประหยัดหรือใช้อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้อาจสำรวจการใช้น้ำประปา การใช้ไฟฟ้า การใช้เชื้อเพลิง การใช้น้ำมันรถยนต์ของครอบครัวของนักเรียน เป็นต้น

จากตัวอย่างนี้ครูให้นักเรียนสังเกต วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยด้วยตนเอง และให้สรุปว่าทรัพยากรที่ต้องถูกนำมาใช้ในการสนองความต้องการดังกล่าวข้างต้นมีอะไรบ้าง ทรัพยากรเหล่านั้นมีที่ไปที่มาอย่างไร มีวิธีการใช้ที่คุ้มค่าหรือไม่ สิ้นเปลืองมาก น้อยเพียงไร มีผลอย่างไรต่ออนาคต

ให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย พร้อมยกตัวอย่างการใช้จ่ายและการทำกิจกรรมที่ฟุ่มเฟือยสิ้นเปลืองแล้วให้นำมาคำนวณค่าใช้จ่าย ให้ช่วยกันสรุปว่าถ้าทุกคนนำทรัพยากรมาใช้โดยไม่มีความจำเป็นเพื่อมาสนองความต้องการที่ไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง จะเกิดอะไรขึ้นในบ้านเมือง และสังคมโลก นักเรียนควรช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร

ตัวอย่างการสอนของบทเรียนนี้ เป้าหมายที่ต้องการอย่างเป็นรูปธรรมคือสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยให้มีความตระหนักและความระมัดระวังในการซื้อหรือการใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นเหมาะสมกับฐานะ การบริโภคที่พอประมาณ การรู้จักใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า การใช้จ่ายที่จำเป็น ไม่จำเป็น การออม รู้ค่าของ “ความพอเพียง” ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ”

“... คำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า อຸ່มขຸ່มตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง”

“... แผ่นดินนี้ยังเหมาะสมกับความเป็นอยู่ได้อย่างที่เคยพูดมาหลายปีแล้วว่า ภูมิประเทศยัง ให้ คือเหมาะสม แต่ความเป็นอยู่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องอยู่อย่างประหยัด...”

2. **บทเรียนที่ว่าด้วยการบริโภค** บทเรียนนี้มีเนื้อหาสาระที่กล่าวถึงการบริโภค ซึ่งหมายถึงการนำทรัพยากรไปใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ การสอนในบทนี้ให้เน้นที่การมองตนเองและให้รู้จักประหยัด

ตัวอย่างวิธีสอนโดยใช้สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวนักเรียน

1. ให้นักเรียนสังเกตจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวของนักเรียน แล้วให้นักเรียนสังเกต วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย และอภิปรายพฤติกรรมของผู้คนในสังคมที่ใช้จ่ายอย่างฟุ้งเฟ้อเพื่อความมีหน้ามีตา

2. ให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับการนำทรัพยากรต่าง ๆ ที่ถูกนำมาเปลี่ยนรูปเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม และบริการต่าง ๆ ฯลฯ ที่นักเรียนใช้เงินซื้อมาเพื่อบริโภค และเป็นเจ้าของสิ่งเหล่านั้นว่า มีอะไรที่จำเป็นและไม่จำเป็นมากนักน้อยเพียงใด มีอย่างพอเพียง หรือเกินความพอเพียง อย่างไม่

3. ให้นักเรียนตอบคำถาม

- นักเรียนบริโภคอย่างไรจึงเรียกว่าเป็นการบริโภคแบบพอเพียง
- การบริโภคอย่างไรเป็นการบริโภคที่เกินพอ
- การบริโภคอย่างไรที่เป็นการบริโภคเพื่ออวด

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า ถ้านักเรียนทุก ๆ คนมีการบริโภคแบบพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และการบริโภคที่เกินพอหรือการบริโภคเพื่ออวดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ถ้านักเรียนทุกคนไม่บริโภคที่เกินพอจะเกิดอะไรขึ้นกับตนเอง จะเกิดอะไรขึ้นกับสังคมประเทศชาติ และถ้าทุกคนร่วมมือกันที่บริโภคแบบพอเพียงจะเกิดอะไรขึ้นกับสังคมโลก คำถามเหล่านี้ นักเรียนสามารถตอบ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยและอภิปรายได้ทันทีโดยไม่ต้องหาเอกสาร ตำรา เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเองทั้งสิ้น

ในแต่ละปีการศึกษาผู้เขียนจะให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทุกคนวาดภาพประกอบการเขียนรายงานค่าใช้จ่ายของตนเองตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันนี้ นักเรียนใช้จ่ายอะไรบ้าง เป็นเงินโดยประมาณเท่าไร โดยอาจไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัว และในอนาคตเมื่อนักเรียนเรียนจบ มีครอบครัว นักเรียนสามารถรับภาระการใช้จ่ายเหมือนกับที่พ่อแม่ของนักเรียนปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ได้หรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่างการสอนของบทเรียนนี้ เป้าหมายที่ต้องการอย่างเป็นรูปธรรมคือ ให้นักเรียนได้ค้นพบรายจ่ายของตนด้วยตนเอง ได้เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของตนและเพื่อน ๆ ซึ่งมีทั้งการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย และการใช้จ่ายที่ประหยัดพอประมาณ จะทำให้เกิดความระมัดระวังในการใช้จ่ายและการบริโภคที่พอประมาณ บริโภคอย่างประหยัดและคุ้มค่า ผลที่ได้รับคือนักเรียนเข้าใจและตระหนักรู้ถึงคุณค่าของเงินรวมทั้งการใช้จ่ายที่สนองความต้องการที่จำเป็นและไม่จำเป็นของตัวนักเรียนได้ดี นอกจากนี้การที่ให้นักเรียนได้อภิปราย ได้วิเคราะห์ วิพากษ์ หน้าชั้นเรียนนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถให้นักเรียนทุกคนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นก็ตามเพราะเวลาจำกัด แต่จากการได้เห็นการได้เปรียบเทียบของเพื่อนร่วมชั้น ประกอบกับการช่วยกันสรุปให้เห็นถึงคุณค่าของ “ความพอเพียง” ในการบริโภคก็สามารถทำให้เกิดความตระหนักและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากขึ้น

นอกจากนี้ครูอาจนำลักษณะของพระธรรมปิฎกเรื่องคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม มาประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนได้นำมาไตร่ตรองการบริโภคของตนเองได้ว่า เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงหรือไม่ เช่น เสื้อผ้าที่นำมาใส่ คุณค่าแท้คือเพื่อปกปิดร่างกาย แก่ความร้อนหนาว คุณค่ารองหรือคุณค่าเทียม

คือเป็นสิ่งที่ทำให้สวยงาม โกะทรู อวดกัน พระธรรมปิฎกท่านได้อธิบายให้เห็นว่าคุณค่ารองเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นตัวที่ทำให้เกิดปัญหาแก่นุญษย์มากที่สุด คนเรานี้แสวงหาคุณค่ารองกันมากมาย เป็นตัวการสำคัญ ซ่อนอยู่เบื้องหลังการเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจที่ร้ายแรง ท่านสอนให้ตระหนักกว่าอย่าเพลิน อย่าลืม อย่ามัวเมา ให้ตระหนักถึงคุณค่าแท้ด้วยว่าเราใช้สิ่งนี้เพื่อประโยชน์ที่แท้จริงคืออะไร เพื่ออะไร

เนื้อหาบทเรียนนี้ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงกับตัวเอง เราก็คงอยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน”

“... ความเป็นอยู่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องอยู่อย่างประหยัดและต้องไปในทางที่ถูกต้อง”

“ทำเศรษฐกิจพอเพียงที่จะทำให้ทุกคนพอเพียงได้ พอเพียงนี้ก็หมายความว่ามิกินมิอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ...พอเพียงแก่ตนเอง...”

3. บทเรียนที่ว่าด้วยเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บทเรียนนี้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ

ความสำคัญของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บัญชีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การไหลเข้า – ออก ของเงินตราระหว่างประเทศ ความเสียเปรียบ – ได้เปรียบทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

จากเนื้อหาสาระดังกล่าวครูสามารถใช้วิธีการสอนให้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เป็นรูปธรรมในชีวิตประจำวันได้ง่าย เพราะความเสียเปรียบทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศอย่างมากมาย ทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย เช่น การค้า การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ปัญหาค่าภายนอกของเงินบาทที่ตกต่ำและขาดเสถียรภาพ ล้วนเป็นผลเนื่องมาจากความต้องการที่เกินพอของคนในประเทศไทยทั้งสิ้น การมีค่านิยมที่ไม่เลือกสรร การเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศเกิดจากความต้องการที่ไม่ไต่ตรองของคนไทยเอง

ตัวอย่างวิธีสอนโดยใช้สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวนักเรียน

1. ครูสอนโดยใช้เหตุการณ์ที่เกิดกับตัวของนักเรียน และคนในชุมชนที่ใกล้ๆ ตัวนักเรียน โดยการให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการบริโภคสินค้าและบริการจากต่างประเทศว่า มีอะไรบ้าง มีระดับราคาเป็นอย่างไร แล้วนำมาวิจารณ์ว่าอะไรบ้างที่เป็นสิ่งที่จำเป็น และอะไรบ้างที่ไม่จำเป็น

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5 – 6 คน ให้ช่วยกันวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ ถึงเหตุและผลที่เกิดความเสียเปรียบทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศอย่างมากมายทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยและถ้าคนไทยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดอะไรขึ้นกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย

เนื้อหาบทเรียนนี้เป็นดังพระราชดำรัสที่ว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้แน่นอน สิ่งก่อสร้างจะอยู่มั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป...”

4. บทเรียนที่ว่าด้วยการพัฒนาประเทศ และการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 – 10 บทเรียนนี้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เนื่องมาจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความเจริญและความเสื่อมของสังคมไทย ความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม การเกิดค่านิยมด้านวัตถุ ความต้องการให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรม แต่ขาดการวางฐานราก ขาดความระมัดระวังจนนำไปสู่การทำลายทรัพยากร นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญถึงขั้นที่ต้องบรรจุไว้เป็นหลักให้มีการนำไปปฏิบัติในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยตรงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-10

ตัวอย่างวิธีสอนโดยใช้เอกสารเพิ่มเติมประกอบการสอน

ผู้เขียนได้ทดลองสอนโดย

1. ทำเอกสารประกอบการสอนเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แจกให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง
2. ให้นักเรียนทำใบงาน โดยครูเป็นผู้ตั้งคำถามใช้คำสั่งเพียงข้อเดียวว่า “นักเรียนอ่านเอกสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและคิดอย่างสร้างสรรค์ว่า ในฐานะที่เป็นนักเรียนจะสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างไร”

คำตอบที่ได้เป็นความคิดของนักเรียนที่สามารถคิดอย่างมีเหตุมีผล วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ได้อย่างสร้างสรรค์ และนักเรียนบางคนนำไปใช้ปฏิบัติแล้ว จากคำตอบของนักเรียนประมาณร้อยละ 30 (นักเรียน 70 คน) ทำให้ทราบได้ว่าผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการสอนให้นักเรียนมีเหตุมีผลในการบริโภคและการใช้จ่าย บางครอบครัวสอนลูกให้รู้จักช่วยเหลือตนเองได้ทุกอย่าง สอนให้รู้จักค่าของเงิน สอนให้รู้จักการออม ครูเลือกสรรผลงานของนักเรียนแล้วให้นักเรียนออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี ดังตัวอย่างผลงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2551

น.ส.สิตานันท์ มกรพันธ์ “...ดิฉันนำเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาใช้ในชีวิตประจำวันโดยรู้จักพอในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักประมาณตน ไม่โลภอยากได้สิ่งต่าง ๆ มากจนเกินความจำเป็น ให้อึดทนทายกลางของพระพุทธเจ้าเป็นหลักในการดำเนินชีวิต หากเราใช้สติพิจารณาไตร่ตรองดี ๆ แล้วจะทราบว่าบางสิ่งบางอย่างที่เราอยากได้นั้นเป็นเพียงสิ่งที่ตอบสนองกิเลส...เราจำเป็นต้องมองถึงคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม...มีความประหยัดมัธยัสถ์ รู้จักเก็บออมและจัดสรรค่าใช้จ่ายของตนเองให้ดี โดยเฉพาะหนึ่งส่วนสี่ของค่าขนมที่ได้มาจากผู้ปกครองจะต้องเผื่อไว้สำหรับเก็บออมเสมอในทุก ๆ เดือน ...จะมีความรอบคอบในการใช้จ่าย...สำหรับเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นนอกจากจะหมายถึงการพึ่งพาตนเองได้แล้ว ยังเป็นการที่รู้จักพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ ทำให้ชีวิตมีความสุข ไม่เดือดร้อน ไม่ต้องเบียดเบียนใคร เพราะรู้จักคำว่า “พอ” พอประมาณในการใช้จ่าย พอมีพอกิน และพอเพียงในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ...”

น.ส.พัชรารวรรณ ธรรมศาสตร์ “...หลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เป็นเพียงแนวคิดทางเศรษฐกิจที่ช่วยเสริมสร้างรากฐานที่มั่นคงของชาติ แต่ยังเป็นแนวทางในการสร้างเสริมความมั่นคงของชีวิตของเราเองอีกด้วย เป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ทำให้เรารู้จักการประมาณตน ทำให้เราตระหนักได้ว่า**จะพอแค่นี้** การใช้**ชีวิตที่เรียบง่าย** รู้จักพัฒนาตนโดยตั้งใจเรียน...นำมาสู่การประยุกต์ใช้สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยความประหยัด ซึ่งคล้ายกับหลักเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด...ต้องรู้จักระงับใจควบคุมตนเองให้ใช้จ่ายอย่างพอควร แต่ไม่ถึงขนาดที่ไม่ยอมใช้อะไรเลย...รู้จักเก็บเงินใส่กระปุก รู้จักประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ...”

น.ส.พิชาภรณ์ ยอดกล้า “...กระดาษที่เราใช้ไปแล้ว 1 หน้า แต่ยังเหลืออีก 1 หน้าหลังดิฉันนำมาใช้เขียนจนกว่าไม่มีเนื้อที่จะเขียน เมื่อใช้หมดแล้วก็เก็บสะสมไว้ไปบริจาคให้โรงเรียนคนตาบอดไปใช้ต่อได้อีก แต่ก่อนดิฉันซื้อปากกามาใช้ ใช้ยังไม่ทันหมดก็ซื้อใหม่ แต่เดี๋ยวนี้ก็ได้แล้วจะ**ใช้จนหมึกหมดแล้วจึงซื้อใหม่...**”

นายคณาธิป สันตยานนท์ “...เศรษฐกิจพอเพียงสอนให้พึ่งพาตนเอง...**เราต้องมีสติอยู่เสมอ** ไม่ว่าจะทำอะไร รู้จักประหยัดคอดออมไม่หลงในวัตถุนิยม...จากการอ่านเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผมคิดได้ถึงการทำมาหากายของผมหันแต่ก่อนผมไม่เคยได้คิดถึง...”

นายวิรัช ธีรณัฐ “...เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ทำให้มนุษย์ที่มีความต้องการไม่สิ้นสุดได้ตระหนักและเกิดความคิดที่จะพอ เกิด**ความคิดที่จะหยุดต่อยอดความต้องการ** และทำให้เราอยู่กับสิ่งที่เรามี สิ่งที่เราเป็นอยู่...แต่ไม่ได้หมายความว่าละทิ้งทุกอย่าง...แต่นั้นคือการไม่โลภมาก...”

น.ส.กรรณิการ์ กัดผ่อง “... **ทางบ้านของฉันทจะคอยสอนสม่ำเสมอ** ให้รู้จักประหยัดคอดออม ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นไม่ใช้จ่ายเกินตัว...ไม่หลงไหลในกระแสวัตถุนิยมมากเกินไป รู้ที่จะออมไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในวันข้างหน้าเมื่อถึงเวลาที่เราขาดแคลน คนเรานั้นต้องเรียนรู้การพึ่งตนเองให้ได้เสียก่อน...สิ่งที่ดิฉันนำมาใช้คือเสื้อผ้าใส่ไม่ได้ก็นำไปบริจาค...ดิฉันคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเหมือนทางสายกลางคือไม่ตั้งไม่หย่อนเกินไป... **ไม่จำเป็นต้องประหยัดจนเกินเหตุ ใช้จ่ายแต่พอดี ไม่ทะเยอทะยาน...**”

3. ครูติดตามผลการกระทำของนักเรียน ติดตามพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้นักเรียนเกิดความเคยชิน เป็นนิสัย ฯลฯ เช่นอาจให้นักเรียนทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ประจำวันประมาณ 2 สัปดาห์ครูนำมาตรวจแล้วให้นักเรียนมาเล่าหน้าชั้นเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื้อหาบทเรียนนี้เป็นดังพระราชดำรัสที่ว่า (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2541)

“...**วิกฤตการณ์นี้มาจากความฟุ้งซ่านหรือความโลภ...**”

“**Self – Sufficiency** นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ **ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น** อยู่ได้ด้วยตนเอง...”

“...ได้พูดคุยกับนักธุรกิจต่างประเทศ...จะมาขุดทองในเมืองไทย...เมืองไทยยังมีทอง เมืองไทยยังเป็นสุวรรณภูมิ แต่ว่าของเราเห็นทองแล้วโยนทิ้ง แล้วก็ไม่ใช่ประโยชน์...ถ้าปฏิบัติด้วยความตั้งใจสักคนหนึ่ง บอกว่าสักคนก็พอ ไม่ต้องตั้งอกตั้งใจอย่างแรงเครียดมากเกินไป แต่ให้สม่ำเสมอ...พอเพียงทุกอย่าง เมืองไทยรอด...เมืองไทยสบายไม่ต้องให้ต่างประเทศมาขุด แม้จะมีต่างประเทศมาขุด เขาก็ขุดให้เรา เขาก็แบ่งให้เราด้วย เราก็แบ่งให้เขา...กลายเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบสักไม่ถึงเศษหนึ่งส่วนสี่ แต่พอเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่หรือมากกว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ด้วยความพอเพียงที่แปลว่าพอประมาณและมีเหตุมีผล”

“...ที่เกิดมีวิกฤตการณ์ขึ้นมา ก็เพราะว่าขยายการผลิตมากเกินไป และไม่มีใครซื้อ...ไม่ใช่ ว่าไม่มีคนอยากได้ แต่คนที่อยากได้ไม่มีเงินซื้อ ถ้าซื้อโดยไม่จ่ายเงิน...ก็ไปไม่รอด...”

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. **ทฤษฎีใหม่ในหลวงชีวิตที่พอเพียง – ทฤษฎีใหม่**. กรุงเทพฯ ฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน. เกมม วัฒนชัย. 2550. **เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตร ศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา**. 30 เมษายน 2550. กรุงเทพฯ ฯ : โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. **เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2549 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน” แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2550. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- นางพาง สุขวนิช. 2543. **เศรษฐกิจพอเพียงกับตัวเอง**. กรุงเทพฯ ฯ : กลุ่มวิชาการ กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม .
- ปิยบุตร หล่อไกรเลิศ. 2547. **เศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : เอเชียแปซิฟิกส์ พรินติ้ง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **หลักธรรมนำสุข เรื่องที่ 21 : คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://dhammathai.org/store/dhamma-2000/page21.php>
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ. 2541. **พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิตดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ 4 ธันวาคม**.
- สมศักดิ์ อมรศิริพงศ์. 2551. **การวิเคราะห์การก่อเกิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยปฏิธานนิยมและหลังปฏิธานนิยม**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงาน. กปร, 2549. **อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : อรุณการพิมพ์.

แล้วเราก็พบวิธีการแก้ปัญหา
ที่ดีที่สุด

การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้ไปสู่
เป้าหมายได้นั้น ครูต้องมีความเข้าใจ
ความอดทน เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจกระบวนการ
เรียนรู้ ครูต้องให้กำลังใจ ไม่ดุหรือตำหนิ
เป็นกัลยาณมิตร กับนักเรียน สิ่งสำคัญในการสอน
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
ผู้สอนจำเป็นต้องปรับเนื้อหาและวิธีการสอน
ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน

ลายมือสวยด้วย “ตัวเรา”

ผศ.อัญชิวา เศรษฐสิทธิ์

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ได้ระบุชัดเจนว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาให้บุคคลทุกคน มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารหรือการเรียนรู้ ร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ บุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส โดยต้องจัดการศึกษาให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ หรือความช่วยเหลืออื่น ๆ ด้านการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความคิด ความดีงาม คุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ เพื่อทำคุณประโยชน์แก่สังคม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถ้าได้รับโอกาสในการเรียนรู้และแนวทางในการช่วยเหลือ ที่ถูกต้องตามความต้องการพิเศษของนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ของตน

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ที่สำคัญ คือ ควรให้โอกาสนักเรียนได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม แต่ความบกพร่องบางชนิด เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนเรียนในห้องเรียนปกติ บางครั้งนักเรียนอาจจะแสดงพฤติกรรมไม่สนใจเรียนหรือไม่ตั้งใจเรียน ครูไม่เข้าใจอาจจะตำหนินักเรียนว่าเป็น “เด็กเกียจคร้าน หรือ เด็กไม่สนใจเรียน” ครูจึงลงโทษนักเรียน ทำให้นักเรียนที่ถูกตำหนิหรือถูกลงโทษแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะก้าวร้าวหรือมีปัญหาทางอารมณ์ และในที่สุดนักเรียนจะขาดแรงจูงใจในการเรียน ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาและเป็นปัญหาของสังคมต่อไป

ดังนั้นถ้าครูได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อย่าง ลึกซึ้ง ทำให้ครูผู้สอนเข้าใจในตัวนักเรียนมากขึ้น การที่นักเรียนไม่สนใจในการเรียนมิใช่เพราะขี้เกียจเรียน แต่สาเหตุเกิดจากความผิดปกติของสมอง จึงทำให้นักเรียนกลุ่มนี้มีพัฒนาการด้านการเรียนช้า เพราะสมอง ของนักเรียนไม่สามารถจัดการกับข้อมูลที่รับเข้าไปได้อย่างถูกต้อง

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ คือความบกพร่องทางการเรียนรู้แสดงออกมาใน รูปของปัญหาด้านการอ่าน การเขียน การสะกดคำ การคำนวณและเหตุผลทางคณิตศาสตร์ (ผดุง อารยะวิญญู, 2544) ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้มีปัญหาการรับรู้ข้อมูลและแปลข้อมูลได้ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน

ดังนั้นถ้าได้รับการวินิจฉัยเร็ว เด็กจะได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของตน

การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้ไปสู่เป้าหมายได้นั้น ครูต้องมีความเข้าใจ มีความอดทน เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ ครูต้องให้กำลังใจ ไม่ดูหรือไม่ตำหนิ เป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน สิ่งสำคัญในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ผู้สอนจำเป็นต้องปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน โดยพื้นฐานของนักเรียนกลุ่มนี้จะมีปัญหาพฤติกรรมการเรียนอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ขาดความรับผิดชอบ การทำงานขาดความประณีตและรอบคอบ เขียนหนังสือลายมือไม่สวย อีกทั้งบางคนเขียนหนังสือเว้นช่องไฟระหว่างคำไม่ถูกต้อง ด้วยปัญหาดังกล่าวนี้จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่ครูพยายามหาวิธีในการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน เพื่อให้มีคุณภาพผลงานประณีตและลายมือที่สวยงาม

ดังนั้นการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ครูต้องพยายามหาวิธีการสอน และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจซึ่งจะทำให้คุณภาพของผลงานมีความประณีต รอบคอบและเขียนหนังสือให้สวยงาม ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าเมื่อนักเรียนพัฒนาคุณภาพผลงานในวิชาภาษาไทยได้แล้ว อาจจะเชื่อมโยงพัฒนาคุณภาพผลงานไปยังวิชาอื่น ๆ อีกต่อไป

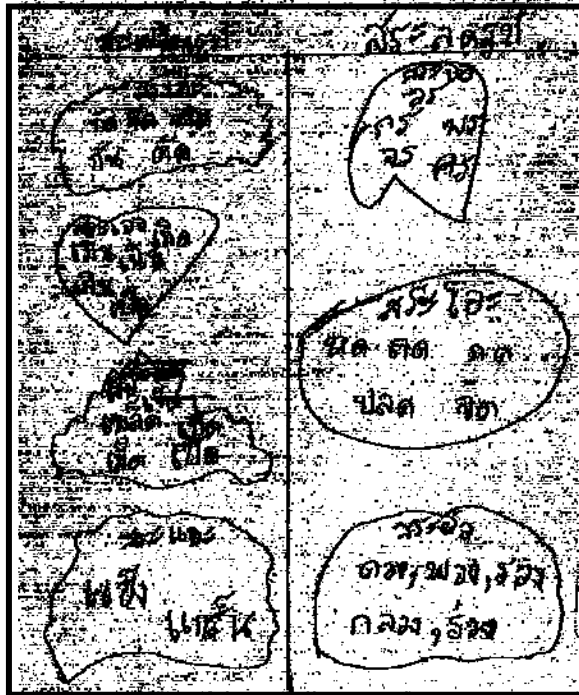
ในปีการศึกษา 2551 มีนักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางการเรียนรู้เข้ามาเรียนในห้องเสริมวิชาการ จำนวน 7 คน ซึ่งมีด้วยกันหลายระดับชั้น (ห้องเสริมวิชาการ resource room เป็นห้องที่มีขนาดเท่ากับห้องเรียนหรือมีขนาดใหญ่ หรือเล็กกว่าห้องเรียนก็ได้ ในห้องนี้มีอุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนเอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้) ในปีการศึกษานี้ ผู้เขียนรับผิดชอบนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน นักเรียนมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทย ลักษณะพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนโดยทั่วไปเป็นเด็กเรียบร้อยตั้งใจเรียน แต่การทำงานยังขาดความประณีตรอบคอบและลายมือไม่สวย ดังนั้นผู้สอนต้องการพัฒนาคุณภาพผลงานให้มีความประณีต รอบคอบและเขียนหนังสือด้วยลายมือที่สวยงาม โดยดำเนินการขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจคุณภาพผลงานของนักเรียนก่อนการพัฒนาคุณภาพผลงาน โดยให้คะแนนเต็ม 40 คะแนน

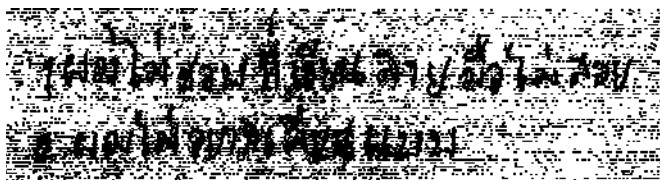
ขั้นที่ 2

1. ให้นักเรียนดูใบงานที่ไม่มีคุณภาพและลายมือไม่สวย (ดังตัวอย่างผลงานของรุ่นพี่)

อักษร	
อักษร สูง	อักษร ต่ำ
ข ข	ค ต ฎ
จ	ช ฉ
ด ฎ ส	ซ
ข ฃ	ท ดง ฑ
ผ ฝ	พ ภา
บ	พ
ป	อ

2. ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อใบงานข้างต้น ซึ่งนักเรียนกล่าวว่า

ขั้นที่ 3

1. ให้นักเรียนดูใบงานที่มีความประณีตและลายมือสวยงาม และครูพูดจูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคุณภาพผลงาน (ดังตัวอย่างผลงานของรุ่นพี่)

คชช	จวิ	นภาย	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช	ชชช

ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช
ชชช	ชชช	ชชช

- ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อใบงานข้างต้น ซึ่งนักเรียนกล่าวว่า
  - น่าชื่นชม
  - ดูสวย รวบรวมเป็นระเบียบ และอ่านง่าย
  - ผมอยากจะมีผลงานลายมือของตัวเองให้ได้เช่นนี้

ขั้นที่ 4

1. หลังจากนักเรียนได้ดูใบงานและเปรียบเทียบคุณภาพผลงานที่ไม่มีคุณภาพประณีต ปลายมือไม่สวยกับคุณภาพผลงานที่มีความประณีตปลายมือสวยงาม ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะหัวข้อการประเมิน พร้อมทั้งเกณฑ์การให้คะแนน มีข้อตกลงร่วมกันกับครูดังนี้

4 ดีมาก   3 ดี   2 ปานกลาง   1 ปรับปรุง

ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินคุณภาพผลงาน

ข้อ	เกณฑ์ การประเมินคุณภาพผลงาน	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				ครั้งที่ 3				ครั้งที่ 4			
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
1	ผลงานประณีต/รอบคอบ																
2	ผลงานมีระเบียบ																
3	ผลงานมีความสวยงาม																
4	ผลงานมีความถูกต้อง																
5	ผลงานครบถ้วนตรงตามคำสั่ง																
สรุป																	

2. ครูกับนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงการประเมินชิ้นงานได้ข้อสรุปดังนี้ ประเมินชิ้นงาน 2 สัปดาห์/1 ครั้ง ซึ่งในภาคต้นมีเวลาเรียนประมาณ 4 เดือน รวมทั้งหมด 8 ชิ้นงาน ใบงานที่จะประเมินแต่ละครั้ง นักเรียนจะเป็นผู้เลือกเอง การประเมินให้คะแนน ครูกับนักเรียนช่วยกันสรุปให้คะแนน พร้อมทั้งให้เหตุผลในการให้คะแนน ส่วนชิ้นงานอื่น ๆ ที่นักเรียนไม่ได้เลือก เมื่อนักเรียนทำงานเรียบร้อย ประณีต และสวยงาม ครูเขียนคำชมเชยในสมุดเพื่อให้แรงเสริมอีกด้วย

ขั้นที่ 5

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการประเมินคุณภาพผลงาน ใบงานที่ 1 - 4 ครูกับนักเรียนให้คะแนนร่วมกัน

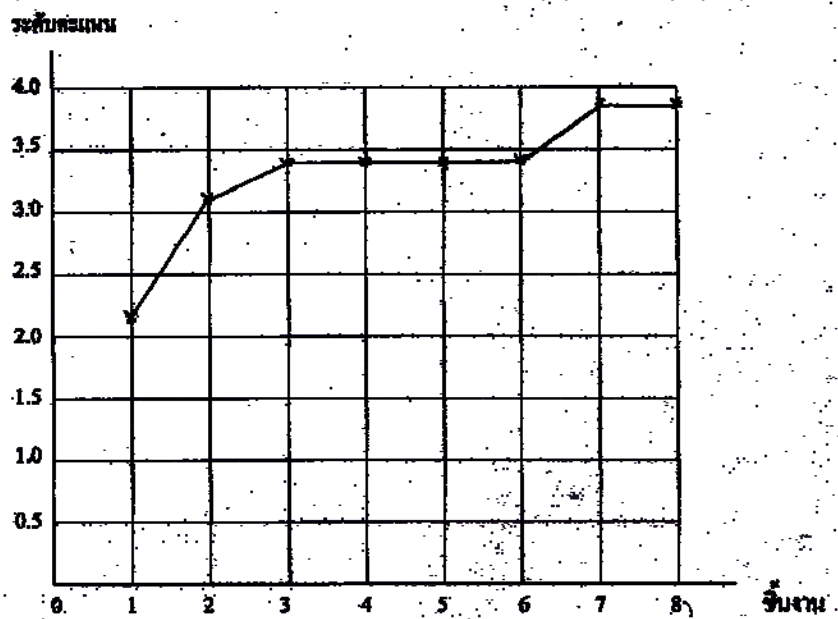
ข้อ	เกณฑ์ การประเมินคุณภาพผลงาน	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				ครั้งที่ 3				ครั้งที่ 4			
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
1	ผลงานประณีต/รอบคอบ				✓			✓			✓				✓		
2	ผลงานมีระเบียบ			✓			✓				✓				✓		
3	ผลงานมีความสวยงาม			✓			✓				✓				✓		
4	ผลงานมีความถูกต้อง		✓			✓				✓				✓			
5	ผลงานครบถ้วนตรงตามคำสั่ง		✓			✓				✓				✓			
สรุป		2.2				3.2				3.4				3.4			

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการประเมินคุณภาพผลงาน ใบงานที่ 5 - 8 ครูกับนักเรียนให้คะแนนร่วมกัน

ข้อ	เกณฑ์ การประเมินคุณภาพผลงาน	ครั้งที่ 5				ครั้งที่ 6				ครั้งที่ 7				ครั้งที่ 8			
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
1	ผลงานประณีต/รอบคอบ		✓				✓				✓			✓			
2	ผลงานมีระเบียบ		✓				✓			✓				✓			
3	ผลงานมีความสวยงาม	✓					✓			✓				✓			
4	ผลงานมีความถูกต้อง		✓			✓				✓				✓			
5	ผลงานครบถ้วนตรงตามคำสั่ง	✓				✓				✓					✓		
สรุป		3.4				3.4				3.8				3.8			

ขั้นที่ 6

กราฟแสดงคุณภาพการพัฒนาการของนักเรียนชิ้นงานที่ 1 - 8

จากกราฟ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาคุณภาพผลงานและลายมือดีขึ้นตามลำดับ จากใบงานครั้งที่ 1 ได้คะแนนเฉลี่ย 2.2 และพัฒนาไปเรื่อยๆ ไปถึงใบงานที่ 8 ได้คะแนนเฉลี่ย 3.8 ซึ่งเป็นผลงานที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ขั้นที่ 7 แสดงใบงานพัฒนาครั้งที่ 1 และใบงานพัฒนาแล้วครั้งที่ 8

ใบงานพัฒนาครั้งที่ 1 (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.2)

ให้นักเรียนเขียนคำอ่านของคำต่อไปนี้

๑. สี่ปลาทู	อ่านว่า สี่-ปล-ทอ	123
๒. ธารบัวบาน	อ่านว่า ทา-ห-บัว-บาน	1234
๓. รัตน	อ่านว่า รัต-น	12
๔. จุกพร	อ่านว่า จุก-พร	12
๕. กุญชร	อ่านว่า กุญ-ชร	1234
๖. วันจันทร์	อ่านว่า วัน-จัน-ทร	123456
๗. สัตตยา	อ่านว่า สัต-ต-ยา	1234
๘. พระสงฆ์	อ่านว่า พระ-สง-ไ-ย	12345
๙. มงคล	อ่านว่า ม-ก-ล	123
๑๐. สมภพ	อ่านว่า สม-ภ-พ	1234

ผลงานถูกต้องดี แต่ควรเป็นรูปๆ ลงในใบงานให้ดู

ใบงานที่พัฒนา ครั้งที่ 8 (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.8)

เขียนคำศัพท์
สิ่งพอคำจากเกาะตะมู

๑. ขวัญไข่มุก
๒. มณีสังกร
๓. บึงบัว
๔. อัญมณี
๕. สลักกร
๖. สักดา
๗. อุตสาหกรรม
๘. กล้วย
๙. กล้วย
๑๐. พระสงฆ์
๑๑. กอตะ
๑๒. กล้วย
๑๓. กล้วย
๑๔. กล้วย
๑๕. กล้วย

ขั้นที่ 8

ตารางเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนก่อนการพัฒนาคุณภาพผลงานและหลังพัฒนาคุณภาพผลงาน

ข้อ	หัวข้อ	ก่อนการพัฒนาคุณภาพผลงาน คะแนนเต็ม 40 คะแนน	หลังการพัฒนาคุณภาพผลงาน คะแนนเต็ม 40 คะแนน
1	ใบงานหรือแบบฝึกหัดในบทเรียนที่นักเรียนเคยทำมีคุณภาพดี	25	35
2	นักเรียนคิดว่าการทำใบงานหรือแบบฝึกหัดที่มีคุณภาพดีมีความสำคัญต่อการพัฒนาระดับคะแนนในวิชาที่เรียน	35	35
3	นักเรียนชอบทำงานอย่างตั้งใจและสร้างผลงานที่มีคุณภาพ	30	35
4	นักเรียนมีความรู้สึกที่ดี ถ้าเห็นใบงานหรือสมุดแบบฝึกหัดมีระดับคะแนนดี	40	40
5	นักเรียนคิดว่าควรพัฒนาคุณภาพลายมือให้มีคุณภาพดียิ่ง ๆ ขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	35	40
6	นักเรียนเห็นคุณค่าของการตั้งใจทำงานให้มีคุณภาพผลงานที่ดี	30	40
7	นักเรียนมั่นใจว่าการสร้างผลงานที่มีคุณภาพจะช่วยให้การประเมินคุณภาพผลงานดีแน่นอน	35	35
8	นักเรียนพอใจเพียงคุณภาพผลงานระดับแค่ผ่านถึงปานกลาง	30	30
9	นักเรียนต้องการผลการประเมินคุณภาพลายมือในระดับดี	40	40
10	นักเรียนรู้สึกว่าการสร้างผลงานที่มีคุณภาพดีจะช่วยพัฒนาอุปนิสัยในการทำงานให้ดีขึ้นไปด้วย	35	40

จากตารางเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนก่อนการพัฒนาคุณภาพผลงานและหลังการพัฒนาคุณภาพผลงาน แสดงให้เห็นคุณค่าของการตั้งใจทำงานให้มีคุณภาพและต้องการผลการประเมินคุณภาพผลงานในระดับดี ซึ่งคะแนนที่ได้รับหลังการพัฒนาคุณภาพมีระดับมากถึงมากที่สุดอยู่หลายข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนต้องการพัฒนาคุณภาพผลงานและลายมือให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

นักเรียนมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ อีกดังนี้

- ผมอยากจะพัฒนาลายมือตัวเองให้สวยขึ้น
- การที่ตั้งใจทำงานให้มีลายมือสวยงามและมีคุณภาพดีจนติดเป็นนิสัย ทำให้วิชาอื่น ๆ ดี

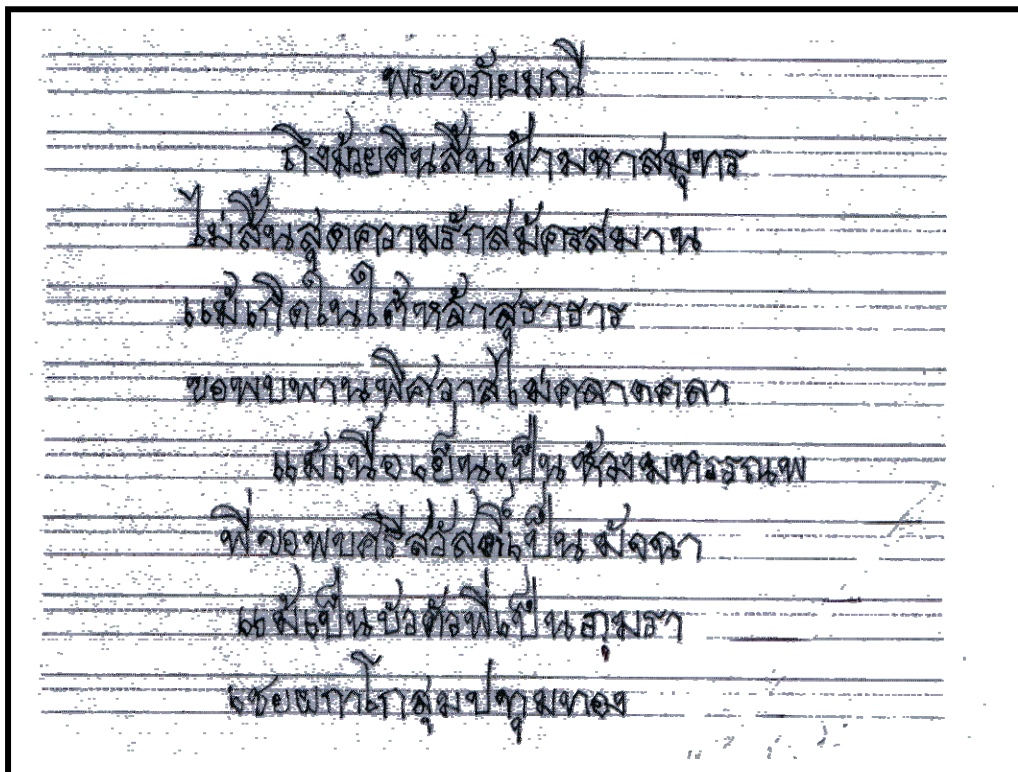
ตามมาด้วย

- การเขียนลายมือสวย เวลาสอนอาจารย์จะได้อ่านออก จะไม่ถูกหักคะแนน
- เราต้องมีความพยายามและความตั้งใจทำงานให้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น วิธีการหรือนวัตกรรมที่ใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้ที่ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการสำรวจสิ่งที่ศึกษาในด้านที่สนใจ ผลักดันให้ค้นหาคำตอบ โดยได้รับการสนับสนุนอย่างเข้าใจจากผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ซึ่งก็คือผู้สอนนั่นเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบทั้งตัวบุคคลรวมทั้งสติปัญญา ความคิด และความรู้สึก เพื่อให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข สนใจการเรียนรู้และตั้งใจทำงาน เพื่อคุณภาพผลงานที่ดีต่อไป

ในภาคต้นของปีการศึกษา 2551 ทางโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (ห้องเสริมวิชาการ) ได้มี “โครงการประกวดคัดลายมือ” เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นการประกวดคัดลายมือเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44 คน ซึ่งนักเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวด คือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านกระบวนการพัฒนามาแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมที่ใช้พัฒนานักเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนเขียนลายมือได้สวยงามและมีความประณีตรอบอบในการทำงาน ได้ผลเป็นอย่างดี

ผลงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดคัดลายมือ

จากการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หลังจากทีครูได้มีปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การทำงานของนักเรียน โดยใช้นวัตกรรมการมีส่วนร่วมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้นักเรียนพัฒนาคุณภาพ ผลงานมีความประณีตรอบคอบ มีระเบียบ ลายมือสวยงาม และทำงานถูกต้องครบถ้วน และเมื่อครูให้คำชมเชยในสมุดแบบฝึกหัดที่มีคุณภาพและลายมือสวยงามยิ่งทำให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณภาพผลงานและลายมือสวยงามดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนพัฒนาได้นั้น ครูต้องมีความเข้าใจ ให้กำลังใจและให้โอกาสมากเป็นพิเศษในการทำงานของนักเรียน

เหนือสิ่งอื่นใดที่จะพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้คือ ความรัก ความเข้าใจ กำลังใจจากพ่อแม่ ครูและครอบครัว ซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจในตัวเอง และสามารถพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของตน

รายการเอกสารและสิ่งอ้างอิง

ชาญวิทย์ พรนภดล. หน่วยแพทย์จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล.

เบญจพร ปัญญาขง. 2542. คู่มือการช่วยเหลือเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผดุง อารยะวิญญู. 2544. เด็กที่มีปัญหาในการเรียน Learning Disabilities. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
แว่นแก้ว.

ภารกิจโครงการและประสานงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2549. การพัฒนาศักยภาพ
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สมานิตัน และออทิซึม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ศันสนีย์ นัตรกุลต์. 2543. ความบกพร่องในการเรียนหรือแอลดี ปัญหาการเรียนรู้ที่แก้ไขได้รายงานการวิจัย
เชิงเอกสารจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลทางการแพทย์และการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อัญชिरา เศรษฐลัทธ์. 2550. “เรื่องเล่าประสบการณ์สอนเด็ก LD” ใน หลากหลายวิธี สร้างคนดีสู่สังคม.
กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไชโย เราแก้ปัญหา

ได้สำเร็จแล้ว

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผศ.กฤษณัยน์	สามะพุทธิ
2. รศ.เกื้อกูล	ทาสีทธิ
3. รศ.ดร.จงรักษ์	ไกรนาม
4. ผศ.จิตติรัตน์	ศักดิ์เทียมมรมย์
5. รศ.ดร.จิราภรณ์	ศิริทวี
6. รศ.ดร.จีระพันธุ์	พูลพัฒน์
7. รศ.ดร.คารณี	อุทัยรัตนกิจ
8. ผศ.ดร.นฤมล	ยุตาคม
9. รศ.ประวิทย์	แซ่เตีย
10. รศ.ดร.ปราณี	โพธิสุข
11. ผศ.ผลทาน	ศรีณรงค์
12. รศ.ดร.ภาวิณี	ศรีสุขวัฒนานันท์
13. ผศ.ลัดดาวรรณ	เจริญศักดิ์ศิริ
14. รศ.วรรณภา	สุดิวิจิตร
15. รศ.วิชัย	พานิชย์สวอย
16. รศ.สมจิตร	วัฒนกุลัง
17. รศ.ดร.สิริพร	ทิพย์คง
18. รศ.ดร.สุจินต์	เลียงจรูญรัตน์
19. รศ.เสารัตน์	ภัทรฐิตินันท์
20. อาจารย์อัชชา	แสงอัสนีย์

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.ดารณี

อุทัยรัตนกิจ

รศ.สมจิตร

วัฒนคุณัง

บรรณาธิการ

รศ.เสารัตน์

ภัทรฐิตินันท์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.จิราภรณ์

ศิริทวิ

ผศ.พรทิพย์

สุนทรนันท์

อาจารย์สุนีย์

ทองสิริประภา

อาจารย์คณันท์

ศุภกัทรานนท์

อาจารย์อังคณา

จุ โฟทก

อาจารย์ฐิภาพรรณ

บุญมี

ภาพลายเส้น

อาจารย์อังคณา

จุ โฟทก

จัดรูปเล่ม

นางสาวรัตนา

แหลมศรี

